

Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ
ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ ΠΕΛΑΓΙΑ
ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ ΜΑΡΙΕΛΕΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΚΟΝΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2009

ΣΔΟ(ΔΜΤΑ)
Π.918

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	10
ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ	10
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	10
1.1.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ	11
1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	15
1.3 ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΣΗΜΕΡΑ	17
1.4 ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	18
1.5 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	20
1.6 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	20
1.7 ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ	21
1.8 ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	22
1.8.1 1 ^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	23
1.8.2 ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	24
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	 27
Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	27
2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	27
2.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	30
2.3 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ	31
2.4 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.	33
2.5 ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ	35
2.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ	36
2.7 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	37
2.8 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ	38
2.9 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	39
2.10 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ. ΔΙΑΝΟΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.	41
2.11 ΔΡΟΜΟΙ ΗΠΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ	41

2.12 ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΟ. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ	43
2.13 ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	46
2.14 ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ.....	57
2.15 ΕΝΕΤΙΚΑ ΤΕΙΧΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.....	68
2.16 ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ.....	72
2.17 Η ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	76
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	76
3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.....	76
3.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.	77
3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	79
3.4 ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.....	81
3.5 ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ-ΟΡΧΗΣΤΡΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	82
3.5.1 Δημοτική Φιλαρμονική Ηρακλείου	83
3.5.2 Σχολή Φιλαρμονικής.....	83
3.5.3 Δημοτικό Ωδείο Ηρακλείου.....	83
3.5.4 Κουαρτέτο Εγχόρδων Δήμου Ηρακλείου.....	84
3.6 ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ.....	85
3.6.1 Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.....	85
3.6.2 Ιστορικό Μουσείο Κρήτης.....	86
3.6.3 Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης.	87
3.6.4 Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Σιναιτών.	88
3.6.5 Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.	88
3.7 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	89
3.7.1 ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΚΟΥΛΕ.....	89
3.7.2 ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΦΑΙΣΤΟΥ.....	90
3.7.3 ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΗΣ ΚΝΩΣΟΥ.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	93
ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ.....	93
4.1 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ.....	93
4.2 ΚΕΝΤΡΟ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ	93
4.3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	94

4.4 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	95
4.5 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	95
4.6 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	97
4.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.....	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	100
5.1 ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΑΥΝΑΣ.....	100
5.2 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	101
5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ.....	113
5.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	116
5.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΩΝ.....	174
5.6 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΩΝ.....	178
5.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ-ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ.....	179
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	184
ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	185

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε πρωτίστως και ιδιαίτερω τις οικογένειες μας, που μας έδωσαν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουμε τις σπουδές μας στην Καλαμάτα τα τέσσερα αυτά χρόνια. Όλους όσους στάθηκαν δίπλα μας στο διάστημα για την υλοποίηση αυτής της πτυχιακής εργασίας και τέλος όλους όσους βοήθησαν με την παροχή τους σε γνώσεις, πληροφορίες και στοιχεία που καταγράφηκαν στα κείμενα της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Ιδιαίτερω ευχαριστούμε τον Κ. Γεώργιο Κόνδη για την πολύτιμη βοήθεια του.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Την παρούσα εργασία αφιερώνουμε σε όλους τους κατοίκους της πόλης του Ηρακλείου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα εργασία σκοπός μας είναι ο αναγνώστης να γνωρίσει την πόλη του Ηρακλείου με τις όποιες θετικές και αρνητικές πινελιές της όπως τη βλέπουν και τη ζουν οι κάτοικοι του, με εστίαση του ερευνητικού φακού μας στο σήμερα. Δεν είναι μια διεξοδική ανάλυση ενός αστικού χώρου καθώς αυτό θα απαιτούσε εξειδικευμένες γνώσεις μεγάλου όγκου τις οποίες δεν είναι δυνατόν να παραθέσουμε στα λογικά πλαίσια μίας πτυχιακής εργασίας αλλά πρόκειται για μια καταγραφή της παρούσας αστικής εικόνας, στους τρεις τομείς που εξετάζουμε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό, στα οριοθετημένα πλαίσια του κέντρου της.

Στόχος μας είναι, να εξετάσουμε τα προβλήματα αλλά και τις αδυναμίες και να αναδείξουμε τις δυνατότητες της πόλης αυτής. Να γίνουμε ένα με τον πολίτη προκειμένου να διαπιστώσουμε πως αισθάνονται οι κάτοικοι του Ηρακλείου για την πόλη τους και αν νιώθουν ικανοποιημένοι από τις συνθήκες διαβίωσης τους σε αυτό. Έτσι μέσω της εργασίας αυτής θα περιπλανηθούμε κι εμείς στην ομορφιά της πόλης από το ξεκίνημα της και πως αυτή διαμορφώθηκε μέχρι σήμερα, με τους παράγοντες και τα γεγονότα που συντέλεσαν σε αυτό.

Στο πρώτο κεφάλαιο που ακολουθεί θα γίνει η γνωριμία του αναγνώστη με το Ηράκλειο καθώς θα παρακολουθήσει την πόλη να αλλάζει μορφή σε συνάρτηση της ποικιλομορφίας των κατοίκων ανά περίοδο.

Θα ξεκινήσουμε από την Ελληνορωμαϊκή περίοδο, περνώντας στην πρώτη Βυζαντινή περίοδο και ύστερα στην κατάληψη του Ηρακλείου από τους Άραβες, για να συνεχίσει με τη δεύτερη Βυζαντινή περίοδο, την περίοδο της Βενετοκρατίας, της Τουρκοκρατίας, της Κρητικής Πολιτείας, την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής έως το 1944, από τότε και έπειτα την εξέλιξη της πόλης μέχρι σήμερα.

Θα δούμε τη δημογραφική εξέλιξη της πόλης όπου στα πρώτα χρόνια της ένωσης της με την Ελλάδα αποτελούσε μια πόλη 20.000-30.000 περίπου κατοίκων. Σήμερα ο πληθυσμός του Ηρακλείου υπολογίζεται γύρω στους 160.000 κατοίκους και εκτιμάται ότι σε 50 περίπου χρόνια θα φτάσε τις 300.000. Θα δούμε πως είναι σήμερα το Ηράκλειο καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι του αλλά και οι επισκέπτες του, με μεγαλύτερο και πιο σημαντικό πρόβλημα να είναι το κυκλοφοριακό.

Θα περιπλανηθούμε στους πολυσύχναστους δρόμους του κέντρου με τα εκατοντάδες εμπορικά καταστήματα όλων των ειδών. Εν συντομία θα μιλήσουμε για την οικονομική ζωή της πόλης, τα προϊόντα που παράγονται στο νησί, γεωργικά και κτηνοτροφικά καθώς αυτά αποτελούν μεγάλη πηγή εισοδήματος για τους Κρητικούς. Θα αναφερθούμε στην τουριστική κίνηση που έχουμε σχεδόν όλο το χρόνο λόγω κλίματος και αρχαιολογικών χώρων της Φαιστού και της Κνωσού. Επίσης θα αναφερθούμε εν συντομία στην κοινωνική ζωή της πόλης καθώς η Κρήτη είναι ένα νησί με ιδιαίτερα ήθη και έθιμα.

Θα δούμε τις εφημερίδες και τα περιοδικά που εκδίδονται στο Ηράκλειο που αποτελούν μέσο ενημέρωσης των κατοίκων όλου του Νομού. Επίσης θα αναφέρουμε τα σχολικά κτίρια της πόλης, ενώ θα κάνουμε και μια αναφορά στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αρχικά θα παρουσιάσουμε το φυσικό περιβάλλον της πόλης του Ηρακλείου καθώς θα αναφερθούμε στην χλωρίδα, την πανίδα αλλά και στο κλίμα της. Κατόπιν θα μιλήσουμε για τις αλλαγές που έγιναν στην πόλη με αφορμή τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004 κυρίως στο κέντρο και την παραλιακή ζώνη.

Θα αναφέρουμε τις μελλοντικές περιοχές ανάπτυξης της πόλης όπως η Φοινικιά και τα Λινοπεράματα. Στο σχέδιο πολεοδομικής οργάνωσης θα δούμε τη δομή της παλιάς πόλης του Ηρακλείου, η οποία προσδιορίζεται από το κέντρο, τα Ενετικά τείχη, το παραλιακό μέτωπο και τις παραδοσιακές γειτονιές, ενώ θα αναφερθούμε και στην προσπάθεια της Δημοτικής Αρχής όσον αφορά στην προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης, αλλά και στις περιοχές αποκατάστασης του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού, όπως είναι η οδός 25^{ης} Αυγούστου και η οδός Έβανς.

Θα μιλήσουμε για το Στρατηγικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Ανάπλασης της Παλιάς Πόλης του Ηρακλείου καθώς και τις κατευθύνσεις που περιλαμβάνει. Στην εφαρμογή του Ρυμοτομικού Σχεδίου εντός και εκτός των τειχών θα συναντήσουμε τις διανοίξεις και τις επεκτάσεις που αναμένεται να πραγματοποιηθούν στα προσεχή έτη, αλλά θα αναφερθούμε και στην ολοκλήρωση και ανάπλαση του παραλιακού μετώπου. Επίσης θα παρουσιάσουμε τα μνημεία της πόλης, τα Ενετικά τείχη, το λιμάνι του Χάνδακα και τέλος τη Βικελαία βιβλιοθήκη.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** θα μας απασχολήσουν πολιτιστικά θέματα. Θα γίνει μια σύντομη αναφορά στο πολιτιστικό και καλλιτεχνικό πρόγραμμα των τελευταίων τεσσάρων ετών του Δήμου. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στο Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου, θα παραθέσουμε πίνακα με τους Πολιτιστικούς Συλλόγους της πόλης, ενώ θα παρουσιάσουμε το Πολύκεντρο Νεολαίας καθώς και τις δραστηριότητες του.

Θα ασχοληθούμε με τα ορχηστρικά σύνολα του Δήμου που είναι η Δημοτική Φιλαρμονική Ηρακλείου, η Σχολή Φιλαρμονικής, το Δημοτικό Ωδείο και το Κουαρτέτο Εγχόρδων Δήμου Ηρακλείου.

Θα δώσουμε πληροφορίες για όλα τα μουσεία, το Αρχαιολογικό, το Ιστορικό, το Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης, το Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Σιναιτών, και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, ενώ θα αναφερθούμε και στους Αρχαιολογικούς Χώρους της πόλης που είναι το Θαλάσσιο Φρούριο Κούλε, το Ανάκτορο της Κνωσού και το Ανάκτορο της Φαιστού.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** θα ασχοληθούμε με τους Δημοτικούς Φορείς, στους οποίους υπάγονται η Δημοτική Αστυνομία, το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών, και η Πολιτική Προστασία αλλά και θα αναφερθούμε στις Δημοτικές Επιχειρήσεις, στις Δημοτικές Υπηρεσίες και στις Δημόσιες Υπηρεσίες, όπως επίσης σε υπηρεσίες και φορείς που συνδέονται άμεσα με την λειτουργία του κέντρου.

Το **πέμπτο κεφάλαιο** αποτελεί το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, χωρίζεται σε δύο μέρη στις συνεντεύξεις και στα ερωτηματολόγια. Στο πρώτο μέρος θα παρατεθούν τέσσερις συνεντεύξεις και στο δεύτερο μέρος δυο ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονται στους κατοίκους και τους επιχειρηματίες της πόλης του Ηρακλείου. Με αυτόν τον τρόπο προσεγγίσαμε πιο άμεσα και σφαιρικά το θέμα πριν καταλήξουμε στα τελικά συμπεράσματα και τις προτάσεις που αποτελούν τον επίλογο της εργασίας.

Η πρώτη συνέντευξη έγινε σε τρεις ηλικιωμένους μόνιμους κατοίκους Ηρακλείου, οι οποίοι μας διηγήθηκαν πως θυμούνται το Ηράκλειο. Η δεύτερη συνέντευξη έγινε σε ένα τουρίστα, ο οποίος μας απεικόνισε τι εντύπωση του δίνει το Ηράκλειο. Η τρίτη σε ένα ξεναγό ο οποίος μας περιέγραψε τη γενική εικόνα που παρουσιάζει η πόλη στους επισκέπτες και τέλος η τέταρτη σε ένα πολιτικό ο οποίος

μας κατέθεσε τις απόψεις του σχετικά με τις δυνατότητες και την δυναμική του Ηρακλείου του στο μέλλον.

Συνολικά διανεμήθηκαν εκατό ερωτηματολόγια, τα 50 σε κατοίκους και τα υπόλοιπα 50 σε επιχειρηματίες της περιοχής. Οι προϋποθέσεις που ορίσαμε ήταν ως προς τον τόπο διαμονής να είναι κάτοικοι της πόλης του Ηρακλείου, όχι απαραίτητα μόνιμοι και ως προς την ηλικία τους να είναι άνω των 18 ετών.

Για την δημιουργία των ερωτηματολογίων αρχικά έγιναν συζητήσεις με κατοίκους, επιχειρηματίες αλλά και αρμόδιους φορέων και γενικά ενεργούς πολίτες για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά στο κέντρο της πόλης και ποια είναι η άποψη τους πάνω σε αυτά. Παράλληλα συλλέξαμε τα πρώτα στοιχεία από τον Δήμο Ηρακλείου. Έτσι με αυτές τις κατευθύνσεις και την σύμφωνη γνώμη του επιβλέπον καθηγητή κύριου Κόνδη, κινηθήκαμε προς την διαμόρφωση της δομής και του ύφους αρχικά της εργασίας και ειδικά των ερωτήσεων στα ερωτηματολόγια.

Ο τελικός στόχος του ερευνητικού μέρους ήταν να αποδώσουμε μια ολοκληρωμένη απεικόνιση στους τρεις τομείς που εξετάσαμε οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς σε σχέση με την επιρροή που έχουν στην αστική ανάπτυξη της πόλη μας μέσα από τα μάτια των ανθρώπων που την ζουν καθημερινά.

Οι πληροφορίες που συλλέξαμε ήταν από το διαδίκτυο, από διάφορα βιβλία που αναφέρονται στην πόλη του Ηρακλείου και από αρμόδιους φορείς της πόλης. Χρησιμοποιήθηκαν επίσημα έγγραφα και αρχεία του Δήμου Ηρακλείου, της Νομαρχίας και της Περιφέρειας Κρήτης με σύμμαχο την πολύτιμη συνεργασία του προσωπικό τους. Άλλες υπηρεσίες που μας παρείχαν πληροφορίες είναι η Πολεοδομία Ηρακλείου, το Τεχνικό Επιμελητήριο και ο Εμπορικός Σύλλογος Ηρακλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στα 3.000 περίπου χρόνια της ζωής του το Ηράκλειο έχει επιδείξει μια πολυτάραχη ιστορία. Πότε κατοικήθηκε για πρώτη φορά ο χαμηλός λόφος που σήμερα είναι το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου δεν είναι γνωστό με χρονολογική ακρίβεια. Σχετικά με την προέλευση της ονομασίας του Ηρακλείου, ο μύθος αναφέρει ότι η Ρέα η μητέρα του Δία ανέθεσε στους Ιδαίους Δακτύλους τη φύλαξη του νεογέννητου γιου της στην προσπάθεια της να τον γλιτώσει από τον πατέρα του Κρόνο. Ένας από αυτούς ο Ιδαίος Ηρακλή (δεν πρέπει να συγχέεται με το γνωστό ήρωα Ηρακλή) φεύγει για την Ολυμπία όπου και οργανώνει μαζί με τα αδέρφια του αγώνα δρόμου. Ήταν ο πρώτος αγώνας δρόμου στον κόσμο και ο Ιδαίος Ηρακλής στεφάνωσε τον νικητή με ένα κλαδί αγριελιάς που ο ίδιος είχε φυτέψει εκεί. Αργότερα ο Κλύμενος απόγονος του Ιδαίου Ηρακλή ίδρυσε τους Ολυμπιακούς αγώνες και προς τιμήν των προγόνων του χτίζει βωμό, στο χώρο που βρίσκεται σήμερα η Αρχαία Ολυμπία. Ο ίδιος ο Ιδαίος Ηρακλής χάρισε το όνομα του στο σημερινό Ηράκλειο¹.

---

¹ Δετοράκης Θεοχάρης (1986) Ιστορία της Κρήτης, Αθήνα.

<http://www.krasanakis.gr/olympic.htm>

http://www.cretaplanet=radio.gr/portal/index.php?option=com_content&new=article&id=21

1.1.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ

Η ιστορία του Ηρακλείου μπορεί να χωριστεί στις παρακάτω περιόδους:

- 1) Την Ελληνορωμαϊκή περίοδο 87 π.Χ. – 323 μ.Χ. Ο πρώτος οικισμός με το όνομα Ηράκλειο.
- 2) Την πρώτη Βυζαντινή περίοδο 323-828 με το όνομα Κάστρο και Ηράκλεια.
- 3) Την Αραβική περίοδο 828-961 με το όνομα Rabdu el Khandak. (φρούριο της τάφρου)
- 4) Τη δεύτερη Βυζαντινή περίοδο 961-1204 με το όνομα Χάνδαξ και Μεγάλο Κάστρο.
- 5) Την περίοδο της Βενετοκρατίας την περίοδο 1204-1669 με το όνομα Κάντια.
- 6) Την περίοδο της Τουρκοκρατίας 1669-1898 με τον εκτουρκισμό του βενετικού ονόματος Kandiye.
- 7) Την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας 1898-1913 με την επισήμοποίηση του ονόματος Ηράκλειο.
- 8) Την περίοδο της Γερμανικής κατοχής 1941-1944².

Πίνακας 1. Ιστορικές περιόδους του Ηρακλείου.

Περίοδος	Χρονολογία	Ονομασία της πόλης
Ελληνορωμαϊκή	87 π.Χ-323 μ.Χ.	Ηράκλειο
Α' Βυζαντινή	323-828	Κάστρο-Ηράκλεια
Αραβική	828-961	Rabdu el Khandak
Β' Βυζαντινή	961-1204	Χάνδαξ-Μεγάλο Κάστρο
Βενετοκρατία	1204-1669	Κάντια
Τουρκοκρατία	1669-1898	Kandiye.
Κρητική Πολιτεία	1898-1913	Ηράκλειο
Γερμανική κατοχή	1941-1944	Ηράκλειο

² Τζομπανάκη Χρυσούλα (1996), Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη, Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών, Ηράκλειο, σελ.13.

1) Ελληνορωμαϊκή περίοδος.

Την περίοδο αυτή θα πρέπει να υπήρχαν κάποια σπίτια στο σημερινό κέντρο του Ηρακλείου ενώ κάποιες μικρές κοινότητες ζούσαν στους γειτονικούς λόφους. Πρόσφατη ανασκαφή σε περιοχή ανατολικά του Ηρακλείου παρουσιάζει σημάδια κατοίκησης σε αντίθεση με περιοχές δυτικά της πόλης στις οποίες δεν ευνοούνταν η κατοίκηση λόγω της εκβολής τεσσάρων ποταμών.

2) Πρώτη Βυζαντινή περίοδος.

Την πρώτη Βυζαντινή περίοδο η μικρή πόλη Ηράκλειο αναφέρεται και με το όνομα Κάστρο ονομασία που υποδηλώνει μιας κάποιας μορφής οχύρωση. Σε τμήμα του παλαιού βενετσιάνικου τοίχους βρέθηκε μαρμάρινη στήλη με επιγραφή: Σύνορα της αγιότατης εκκλησίας, από τα οποία αποκρουσθείς οπισθοχώρησεν ο διάβολος όταν όρμησε να εισέλθει και να καύση την πόλη συμπληρουμένου του μηνός Ιουνίου, Ινδικτίωνος ΔΙ. Ο "διάβολος" που όρμησε στο λιμάνι να εισέλθει και να κάψει την πόλη θα ήταν Άραβες πειρατές που λυμαίνονταν από τότε τα παράλια του νησιού προάγγελοι της Αραβοκρατίας 100 χρόνια αργότερα.

3) Αραβική περίοδος.

Σαρακινοί Άραβες έχοντας αρχηγό τον Αμπού Χαφς Ομάρ καταλαμβάνουν την Κρήτη. Μετά την απόβαση τους ο Αμπού Χαφς Ομάρ καίει τα πλοία τους προκειμένου να αποτρέψει την επιστροφή των Σαρακινών στην πατρίδα τους. Οι Σαρακινοί διαμαρτυρήθηκαν γι' αυτό σκεπτόμενοι τις γυναίκες και τα παιδιά που άφησαν πίσω τους. Ο Αμπού Χαφς τους απάντησε ότι η Κρήτη έχει ωραίες γυναίκες για να κάνουν άλλα παιδιά όπως κι έγινε. Ακόμη και σήμερα παρατηρούνται σε διάφορα χωρία της Κρήτης άνθρωποι που τα χαρακτηριστικά τους μοιάζουν πολύ με τα χαρακτηριστικά των Αράβων. Κύρια ασχολία τους ήταν η πειρατεία και για την ασφάλεια τους χτίζουν τείχος με λίθινη βάση και πλίνθινο σώμα το οποίο περιβαλλόταν από βαθιά τάφρο εξ ου και το όνομα Rabdh el Khandak δηλαδή το φρούριο της τάφρου³.

---

³Τζομπανάκη Χρυσούλα (1996), Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη, Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών, Ηράκλειο.14.

4) Δεύτερη Βυζαντινή περίοδος.

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία επιδίωξε επανειλημμένα να ανακτήσει την Κρήτη λόγω της στρατηγικής της θέσης. Το 961 ο Νικηφόρος Φωκάς αρχιστράτηγος και μετέπειτα αυτοκράτορας του Βυζαντίου το κατόρθωσε και έκτοτε ξεκινά η δεύτερη Βυζαντινή περίοδος για το νησί. Ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε σημαντικά και οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να κατοικήσουν έξω από τα τείχη. Το λιμάνι οργανώθηκε καλύτερα και χτίστηκε νέα οχύρωση πάνω στα θεμέλια του αραβικού τείχους. Σε σύντομο χρονικό διάστημα το Ηράκλειο εξελίχθηκε σε πολιτεία με αστική οργάνωση και πήρε το όνομα Μεγάλο Κάστρο.

5) Βενετοκρατία.

Το 1204 έτος της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης και ουσιαστικά της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ολόκληρο το νησί περνά έπειτα από συμφωνία στα χέρια των Βενετών. Οι Βενετοί απασχολημένοι με την κατάληψη άλλων περιοχών δεν μπόρεσαν να καταλάβουν το πολύτιμο απόκτημα τους με συνέπεια η Κρήτη να πέσει στα χέρια του Γενοβέζου πειρατή Ερρίκου Πρεσκατόρε και ο ίδιος να χτίσει 14 φρούρια στο νησί τα περισσότερα από τα οποία διατηρούνται έως και σήμερα ως ονόματα επαρχιών. Λόγω της εξαιρετικής της γεωγραφικής θέσης οι Βενετοί δεν θέλησαν να χάσουν αυτή την κτήση και ύστερα από πολέμους 5 ετών το νησί να ξαναπεράσει στα χέρια τους. Η Κάντια (Ηράκλειο) πρωτεύουσα του βασιλείου υπήρξε τους 5 αιώνες της Βενετοκρατίας το πολιτικό, στρατιωτικό, πνευματικό, εμπορικό κέντρο του νησιού, από τα σπουδαιότερα αστικά κέντρα της Ανατολικής Μεσογείου το λεγόμενο διαμάντι της Ανατολής. Τα πρώτα 150 περίπου χρόνια θα υπάρξουν πολλές διαμαρτυρίες και επαναστάσεις εκ μέρους των Κρητικών οι οποίοι φαίνονται να μην υποκύπτουν αδιαμαρτύρητα στη Βενετική κυριαρχία. Τους δύο τελευταίους αιώνες της Βενετικής κυριαρχίας το Ηράκλειο είχε σχεδόν τριπλασιαστεί σε έκταση και η Βενετική γερουσία αποφάσισε να ενισχύσει την οχύρωση περιμετρικά της πόλης. Τα περισσότερα μνημεία που διατηρούνται στο Ηράκλειο είναι της συγκεκριμένης περιόδου όταν η πόλη ήταν το πιο σημαντικό λιμάνι της Ανατολικής Μεσογείου⁴.

---

⁴ Χρυσούλα Τζομπανάκη, Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών 1996,σελ.15.

6) Τουρκοκρατία.

Ο φόβος για τουρκική επίθεση δυστυχώς αποδείχτηκε βάσιμος. Τούρκικος στρατός αποβιβάστηκε στη δυτική Κρήτη το 1645 και μετά από σκληρές μάχες με τους Βενετούς οι Τούρκοι κατορθώνουν να γίνουν κυρίαρχοι όλου του νησιού εκτός από το Χάνδακα, η πολιορκία του οποίου ξεκίνησε το 1647 και κράτησε 22 χρόνια ως το 1669 όπου τελικά έπεσε στους Τούρκους έπειτα από την προδοσία του μηχανικού Αντρέα Μπαρότσι ο οποίος αποκάλυψε στους Τούρκους τα αδύναμα σημεία των τειχών. Το κόστος του πολέμου σε ανθρώπινες ζωές και υλικές ζημιές ήταν τεράστιο. Αμέσως ξεκίνησε η ανοικοδόμηση της πόλης και οι περισσότερες εκκλησίες μετατράπηκαν σε τζαμιά ενώ δε σταμάτησαν και οι επαναστάσεις των ντόπιων δείχνοντας τον πόθο των Κρητικών να ελευθερωθούν. Το 1851 πρωτεύουσα της Κρήτης έγιναν τα Χανιά γεγονός όμως που αφήνει ανεπηρέαστη την οικονομική και εμπορική άνθηση της πόλης του Ηρακλείου. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα το Ηράκλειο είναι το κυριότερο αστικό και εμπορικό κέντρο της Κρήτης έχοντας ξεπεράσει προ πολλού σε πληθυσμό τα Χανιά.

7) Περίοδος της Κρητικής Πολιτείας.

Το Νοέμβριο του 1898 φεύγει από το νησί της Κρήτης και ο τελευταίος Τούρκος στρατιώτης και μέσα σε ένα μήνα αποβιβάζονται στη Σούδα ο Ύπατος αρμοστής Πρίγκιπας Γεώργιος και εγκαθιδρύεται έτσι η Κρητική Πολιτεία με την υψηλή προστασία της Αγγλίας, Ιταλίας, Γαλλίας και Ρωσίας έως το 1913 οπότε επιτυγχάνεται η ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Το Ηράκλειο αν και δεν είναι η πρωτεύουσα του νησιού βρίσκεται σε φάση ραγδαίας ανάπτυξης. Δυστυχώς την ίδια περίοδο στο όνομα του εκσυγχρονισμού και της προόδου αρχίζει η δίχως όρια αλλοίωση του πολεοδομικού ιστού της πόλης και η εξαφάνιση κάποιων μνημείων εξαιρετικής σπουδαιότητας. Ακόμη υπήρξε σχέδιο κατεδάφισης για τα Ενετικά τείχη με σκοπό την ελεύθερη εξάπλωση της πόλης αλλά λόγω του ιδιαίτερα υψηλού κόστους εγκαταλείφθηκε σύντομα⁵.

---

⁵ Χρυσούλα Τζομπανάκη, Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών 1996, σελ.16.

8) Περίοδος της Γερμανικής Κατοχής.

Στις παραμονές του Β' παγκοσμίου πολέμου το Ηράκλειο παρουσιάζει την εικόνα ενός σύγχρονου αστικού κέντρου με έντονη ναυτιλιακή κίνηση και κοσμική ζωή. Στις 28 Οκτωβρίου του 1940 κηρύσσεται ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος και οι Γερμανοί εισβάλλουν στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941. Η Κρήτη βρίσκεται ουσιαστικά ανοχύρωτη καθώς οι Κρητικοί στρατιώτες δεν προλαβαίνουν να επιστρέψουν έγκαιρα από την Ηπειρωτική Ελλάδα ώστε να αντιμετωπίσουν τη Γερμανική εισβολή στο νησί που ξεκινάει στις 20 Μαΐου του 1941 (Μάχη της Κρήτης). Πολλοί κάτοικοι εγκαταλείπουν το Ηράκλειο για να βρουν προστασία στα χωριά καθώς βομβαρδίζεται από τη Γερμανική αεροπορία από τις 14 Μαΐου. Στις 20 Μαΐου χιλιάδες αλεξιπτωτιστές πέφτουν στην Κρήτη για να την καταλάβουν. Στις 23 Μαΐου τα Γερμανικά βομβαρδιστικά εξαπολύουν σφοδρή επίθεση εναντίον ολόκληρης της πόλης του Ηρακλείου. Στόχοι δεν θεωρούνταν μόνο στρατιωτικά κτίρια αλλά οποιοδήποτε κτίριο στο Ηράκλειο με συνέπεια στο τέλος του βομβαρδισμού να έχει καταστραφεί το 1/3 της πόλης και να υπάρχουν μεγάλες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές. Η μέρα αυτή έχει καθιερωθεί για τους Ηρακλειώτες ως Η Μαύρη Παρασκευή. Από τις 28 Μαΐου έως την 1^η Ιουνίου αποχωρούν από το νησί όλα τα συμμαχικά στρατεύματα και το νησί παραδίνεται στους Γερμανούς. Το ανήσυχο πνεύμα των Κρητικών όμως αρνείται να δεχτεί την Γερμανική κατοχή και οργανώνεται η αντίσταση κατά των κατακτητών. Η δράση αυτή όμως των γενναίων Κρητικών εξοργίζει τους Ναζί οι οποίοι προχωρούν σε ομαδικές εκτελέσεις και στην καταστροφή ολόκληρων χωριών. Στις 11 Οκτωβρίου του 1944 έρχεται η πολυπόθητη μέρα της απελευθέρωσης για την πόλη του Ηρακλείου και οι τελευταίοι Γερμανοί αποχωρούν από το νησί⁶.

1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Το Ηράκλειο στα χρόνια της ένωσης με την Ελλάδα αποτελούσε μία από τις πολλές επαρχιακές πόλεις που είχαν περίπου 20-30.000 πληθυσμό. Σήμερα τείνει να

---

⁶ Χρυσούλα Τζομπανάκη, Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών 1996,σελ.17.

αποτελέσει το τρίτο στη σειρά πολεοδομικό κέντρο της χώρας με τον πληθυσμό του να υπολογίζεται γύρω στους 200.000 κατοίκους.

Η πρώτη μεγάλη πληθυσμιακή μεταβολή της πόλης έλαβε χώρα στη δεκαετία του 1920 με την είσοδο 14.000 περίπου προσφύγων. Η αύξηση του πληθυσμού συνεχίστηκε αλλά με μικρότερη ένταση μέχρι και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία για να ξεκινήσει μετά τη δεκαετία του 1950 μια σταθερή αναπτυξιακή πορεία.

Πιο συγκεκριμένα η πόλη στις δεκαετίες 1951-1961 και 1961-1971 είχε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που οφείλονταν στην εσωτερική μετανάστευση κυρίως από την αγροτική ενδοχώρα και λιγότερο από άλλες περιοχές της χώρας και δευτερεύοντος από την αύξηση των γεννήσεων. Ο δυναμικός χαρακτήρας της πληθυσμιακής ανάπτυξης είναι εμφανής και από το γεγονός ότι αυτή δεν επηρεάστηκε αρνητικά από το ρεύμα της μετανάστευσης προς το εξωτερικό που είχε επιφέρει σημαντικές δημογραφικές μεταβολές στην Ελληνική κοινωνία.

Η μεταπολεμική αναπτυξιακή πορεία κορυφώθηκε στη δεκαετία του 1971-1981 εξαιτίας της αγροτικής εξόδου που παρατηρήθηκε σε όλη τη χώρα και στο Νομό Ηρακλείου εμφανίστηκε με έντονο τρόπο αφού τα προβλήματα του αγροτικού τομέα και η υπόσχεση μιας καλύτερης τύχης σε μια δυναμική αστική αγορά συνέβαλε σε μια ραγδαία μεταβολή του συσχετισμού αγροτικού και αστικού πληθυσμού στο Νομό.

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες 1981-2001, στις οποίες το φαινόμενο της αστικοποίησης γνώρισε πανελλαδικά ύφεση, το Ηράκλειο συνέχισε να έχει υψηλούς ρυθμούς πληθυσμιακής ανάπτυξης που ήταν μικρότερη συγκριτικά με τις προηγούμενες δεκαετίες αλλά υψηλότερη σε σχέση με την αύξηση που σημειώθηκε σε άλλα αστικά κέντρα αντίστοιχου μεγέθους.

Με τα δεδομένα της απογραφής του 2001 ο πληθυσμός του πολεοδομικού συγκροτήματος Ηρακλείου στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι Δήμοι Ηρακλείου 137.914, Νέας Αλικαρνασσού 12.542 και Γαζίου 9.637 φτάνει τους 159.890 κατοίκους. Πρέπει όμως να αναφερθεί πως ο αριθμός αυτός είναι μικρότερος από τον πραγματικό αφού ένα μέρος των κατοίκων απογράφεται συνειδητά σε Δήμους της

Ενδοχώρας για λόγους που έχουν να κάνουν με την ενίσχυση του εμφανιζόμενου πληθυσμιακού μεγέθους του Δήμου καταγωγής τους.

Τα δεδομένα που βασίζονται στις πληθυσμιακές τάσεις που δείχνει η εξέλιξη του πληθυσμού των απογραφών των τελευταίων δεκαετιών σε συνδυασμό με άλλους δείκτες όπως η αύξηση των κατοικιών και των οχημάτων, οι δείκτες γεννητικότητας και η εισροή μεταναστών μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ανάπτυξη του πληθυσμού θα συνεχίζει να ξεπερνά το 10 % στην πόλη ενώ στις παρυφές και σε όμορους οικισμούς θα είναι υψηλότερη.

Εάν αυτή η πορεία δεν ανακοπεί με κάποιο τρόπο εκτιμάται ότι στα επόμενα 50 χρόνια το πολεοδομικό συγκρότημα θα πλησιάσει τους 300.000 κατοίκους⁷.

1.3 ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΣΗΜΕΡΑ

Το Ηράκλειο αποτελεί τη μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης και βρίσκεται περίπου στη μέση της βόρειας ακτής του νησιού. Το Ηράκλειο έχει πληθυσμό 150.000 κατοίκους και είναι η τέταρτη μεγαλύτερη πόλη στην Ελλάδα. Διαθέτει το μεγαλύτερο λιμάνι στην Κρήτη καθώς και το μεγαλύτερο αεροδρόμιο γνωστό ως Διεθνές Αεροδρόμιο Νίκος Καζαντζάκης έχοντας πάρει το όνομα του πιο γνωστού συγγραφέα της Κρήτης.

Στο Ηράκλειο υπάρχουν δύο μεγάλα νοσοκομεία (Βενιζέλειο Νοσοκομείο, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο). Επίσης υπάρχουν οι σχολές Θετικών Επιστημών και Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Κρήτης, Το Ίδρυμα Τεχνολογίας Έρευνας καθώς και το Τεχνολογικό Ίδρυμα Κρήτης. Συνολικά υπάρχουν οκτώ Πανεπιστημιακές και έντεκα Τεχνικές σχολές.

Όπως κάθε μεγάλη πόλη το Ηράκλειο έχει και αυτό τα προβλήματα του με σημαντικότερο το κυκλοφοριακό, με τα αυτοκίνητα να αυξάνονται συνεχώς με αποτέλεσμα να μη χωρούν στους δρόμους. Η μετακίνηση στους δρόμους της πόλης σε ώρες αιχμής μπορεί να αποδειχτεί πραγματικά ταλαιπωρία. Η έλλειψη χώρων

---

⁷ Το Ηράκλειο σήμερα. Κοινωνικές συμπεριφορές και πολιτισμός της καθημερινότητας. Πρακτικό της εκδήλωσης που οργανώθηκε από την ανεξάρτητη δημοτική παράταξη Ηράκλεια Πρωτοβουλία στις 20/1/2008, σελ. 31.

στάθμευσης σε συνδυασμό με τα αμέτρητα απαγορευτικά σήματα μπορούν να κάνουν ακόμη και τον πιο νομοταγή πολίτη να παρανομήσει.

Το Ηράκλειο θεωρείται μια από τις πόλεις με το λιγότερο πράσινο σε όλη την Ελλάδα καθώς και με ελάχιστα πάρκα. Παρ' όλα τα αρνητικά του στοιχεία όμως το Ηράκλειο αποτελεί το κέντρο της οικονομικής και εμπορικής ζωής της Κρήτης. Διαθέτει το μεγαλύτερο μουσείο για το Μινωικό πολιτισμό και περιβάλλεται από εντυπωσιακά Ενετικά τείχη καθώς και πολλά μνημεία που αποδεικνύουν στους επισκέπτες την μακραίωνη ιστορία του.

1.4 ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Μια βόλτα στην πόλη του Ηρακλείου θα σας γεμίσει με εικόνες από το χτες και το σήμερα του τόπου. Ανεβαίνοντας από το λιμάνι προς το κέντρο διασχίζεις τον **πεζόδρομο της 25^{ης} Αυγούστου**, την οδό πλάνης όπως την ονομάζουν οι κάτοικοι του Ηρακλείου με τα υπέροχα διατηρητέα κτίρια της.

Στον ίδιο δρόμο βρίσκεται ο ιστορικός **Ναός του Αγίου Τίτου** Πρώτου Επισκόπου της Κρήτης και λίγο παραπάνω η **Λότζια** η οποία στεγάζει μέρος των υπηρεσιών του Δήμου Ηρακλείου και η οποία θεωρείται ως το κομψότερο βενετσιάνικο μνημείο που το 1987 πήρε το πρώτο βραβείο EUROPA NOSTRA ως το πιο καλά αναπαλαιωμένο και συντηρημένο κτίριο της χρονιάς. Προχωρώντας στον ίδιο δρόμο νότια της Λότζια θα συναντήσεις τη **Βασιλική του Αγίου Μάρκου** η οποία κτίστηκε το 1923 και ήταν ο καθεδρικός ναός της Κρήτης όπου σήμερα στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη Ηρακλείου.

Σχεδόν απέναντι και σε απόσταση λίγων μέτρων βρίσκεται το πανέμορφο σιντριβάνι γνωστό με το όνομα **Λιοντάρια** το οποίο κτίστηκε τις πρώτες δεκαετίες του 17^{ου} αιώνα από τον Φραγκίσκο Μοροζίνι για να στολίζει την πλατεία και να καλύψει την μεγάλη ανάγκη των κατοίκων για μαζική υδροδότηση.

Εάν επιλέξεις να διασχίσεις την **οδό Δαιδάλου** η οποία βρίσκεται αριστερά της Πλατείας των Λιονταριών θα διαπιστώσεις ότι πρόκειται για έναν από τους πιο εμπορικούς δρόμους του Ηρακλείου καθώς διαθέτει άπειρα καταστήματα τα οποία

κτίστηκαν στα θεμέλια του παλιού αραβικού τοίχους. Πίσω από την οδό Δαιδάλου θα βρεθείτε στην **οδό Μιλάτου** και την **οδό Κοραή** διάσημες και οι δύο σε όλους τους Ηρακλειώτες για το πλήθος των καφετεριών στις οποίες συχνάζουν μέρα και νύχτα άνθρωποι όλων των ηλικιών.

Στο τέλος της οδού Δαιδάλου θα συναντήσετε την **Πλατεία Ελευθερίας** στο βορειοανατολικό κέντρο της οποίας βρίσκεται το μεγάλο **αρχαιολογικό μουσείο** της Κρήτης όπου χιλιάδες επισκέπτες καταφθάνουν ετησίως προκειμένου να θαυμάσουν τους αμύθητους θησαυρούς των Μινωικών, των αρχαίων, των κλασσικών, και των ελληνοιστικών χρόνων της Κρήτης.

Από την πλατεία Ελευθερίας ξεκινάει η **οδός Δικαιοσύνης** την οποία αν επιλέξεις να περπατήσεις θα συναντήσεις το **Δικαστικό Μέγαρο του Ηρακλείου**, το αστυνομικό τμήμα της περιοχής καθώς και πολλά εμπορικά καταστήματα.

Διασχίζοντας την οδό Δικαιοσύνης στο αριστερό σας χέρι θα συναντήσετε την **πλατεία του Νικηφόρου Φωκά** και στη συνέχεια την **οδό 1866** το δρόμο που φιλοξενεί την κεντρική αγορά της πόλης όπου στο τέλος της, στην **πλατεία Κορνάρου** θα δείτε την **Κρήνη Μπέμπο** η οποία κτίστηκε το 1588 ενώ αν συνεχίσεις ευθεία στην οδό Δικαιοσύνης θα βρεθείς στην **οδό Ίδης** και στη συνέχεια την **Καλοκαιρινού**.

Παράλληλα της οδού 1866 βρίσκεται η **οδός 1821** στην οποία στεγάζονται εμπορικά καταστήματα και η οποία αποτελεί έναν από τους πιο εμπορικούς δρόμους του Ηρακλείου μαζί με την οδό Δαιδάλου και την Καλοκαιρινού την οποία και αν περπατήσουμε θα μας οδηγήσει σε ένα σταυροδρόμι η δεξιά πλευρά του οποίου θα μας βγάλει στον επιβλητικό **Ναό του Αγίου Μήνα** που είναι προστάτης Άγιος του Ηρακλείου και θα μας καταλήξει στην πλατεία Κορνάρου.

Αξίζει ο επισκέπτης από εκεί να προχωρήσει έως την **Καινούρια Πόρτα** και να δει από κοντά τα **Ενετικά τείχη**, την **Χανιόπορτα**, και την **πύλη του Αγίου Γεωργίου** και να φτάσει μέχρι το λιμάνι όπου εκεί δεσπόζει το μεγαλόπρεπο **Ενετικό φρούριο Κούλε** που επί αιώνες προστάτευε το Ηράκλειο αλλά χρησίμεψε και ως φυλακή.

1.5 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το Ηράκλειο αποτελεί το κέντρο της οικονομικής ζωής στην Κρήτη καθώς σε αυτό συγκεντρώνεται το σύνολο της γεωργικής παραγωγής όλου του νησιού. Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στο νομό Ηρακλείου είναι ελιές, λάδι, σιτηρά, σταφίδες, φρούτα και λαχανικά όπως αγγούρια, ντομάτες, πατάτες, μήλα, πορτοκάλια και μπανάνες.

Στην Κρήτη παράγεται σχεδόν η μισή ποσότητα λαδιού της χώρας καθώς και μεγάλες ποσότητες κρασιού, φρούτων και κηπευτικών. Στο Ηράκλειο όπως και σε όλο το νησί παρουσιάζεται αρκετά ανεπτυγμένη η κτηνοτροφία αιγοπροβάτων σε αντίθεση με την αλιεία που δεν εμφανίζει μεγάλη κίνηση.

Η πόλη του Ηρακλείου είναι επίσης μια από τις πιο ανεπτυγμένες βιομηχανικά πόλεις στην Ελλάδα και το λιμάνι της κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στο εμπόριο της χώρας. Παράλληλα στο Ηράκλειο παρατηρείται μεγάλη τουριστική κίνηση λόγω των αρχαιολογικών χώρων της Κνωσού και της Φαιστού και για αυτό η πόλη διαθέτει αρκετές μικρές και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, όχι όμως επαρκείς για τις ανάγκες των επισκεπτών της.

Η εμπορική δραστηριότητα του νομού συγκεντρώνεται στην πόλη του Ηρακλείου καθώς υπάρχουν εκατοντάδες εμπορικά καταστήματα διαφόρων ειδών σε κεντρικά σημεία της πόλης και τα οποία καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων σχεδόν από όλο το νομό καθώς και των επισκεπτών του.

1.6 Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η Κρήτη και σήμερα, όπως υπήρξε και σε ολόκληρη την ιστορική της διαδρομή είναι ένα κοσμοπολίτικο νησί παρ' όλα αυτά όμως διατηρεί πάντα τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της λαϊκής της παράδοσης. Τα πανηγύρια και οι γιορτές, οι καθημερινές μικρές ασχολίες των κατοίκων και η πλούσια καλλιτεχνική παραγωγή σε παραδοσιακούς τομείς είναι η σύνδεση των Κρητικών με το παρελθόν και τις παραδόσεις τους.

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι με τα λαογραφικά μουσεία και τις λαογραφικές συλλογές έχουν διασώσει ένα μεγάλο αριθμό παραδοσιακών αντικειμένων ενώ με κάθε ευκαιρία παραδοσιακών εορτών και επετείων αναβιώνουν τα πατροπαράδοτα έθιμα της Κρήτης και τις ιδιαίτερες λαϊκές παραδόσεις και συνήθειες του νησιού.

1.7 ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ. ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.

Η εφημερίδα **Κρητικές Αγγελίες** δραστηριοποιείται στο χώρο των εκδόσεων από το 1966. Φιλοξενεί δωρεάν όλες τις μικρές αγγελίες, εκδίδεται από την Αίολος Εκδοτική με εκδότη τον κύριο Βαρδάκη Γ. **Περιοδικό Στιγμές**. Πρόκειται για ένα μέσο ενημέρωσης που προβάλλει με τρόπο σύγχρονο, καλαίσθητο και δυναμικό θέματα που αφορούν το νησί. Ξεκίνησε να εκδίδεται το 1991 από τους κυρίους Καρέλη Νίκο και Οδυσσέα Νάθενα από τις εκδόσεις **Magazine.18-30**. Διμηνιαίο νεανικό περιοδικό ποικίλης ύλης. **Ηρακλειώτικα Νέα**. Ημερήσια εφημερίδα με κοινωνικό-πολιτική θεματολογία η οποία εκδίδεται από την 1^η Ιουλίου 1989 με εκδότη τον κύριο Πετράκη Δημήτριο. Η εφημερίδα **Νέα Κρήτη** με ημερήσια κυκλοφορία κοινωνικού-πολιτικού χαρακτήρα η οποία ξεκίνησε να εκδίδεται την 1^η Ιουλίου του 2000. απ τον κύριο Δημήτριου Αντώνιο. **Κρήτη** .Διμηνιαίο περιοδικό ποικίλης ύλης το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 1973 με εκδότη τον κύριο Χουρδάκη Εμμανουήλ. Η εβδομαδιαία εφημερίδα **Εθνική Φωνή** κοινωνικού-πολιτικού χαρακτήρα που εκδόθηκε για πρώτη φορά την 1^η Μαΐου 1959 με εκδότη τον κύριο Κατεργιανάκη Γεώργιο. **Fresh magazine**. Πρόκειται για ένα περιοδικό εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα. Εκδίδεται διμηνιαίως και έχει σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για κοινωνικές σκοπούς. Εκδότης-εμπορικός διευθυντής είναι η κυρία Καμπουρογιάννη Λίτσα. **Πατρίς**. Είναι η καθημερινή εφημερίδα της Κρήτης που εκδίδεται στο Ηράκλειο. Η ιδιοκτησία της ανήκει στην εκδοτική εταιρία Εκδόσεις Α. Μυκονιάτη Α Ε. Ιδρύθηκε το 1946 από τον Αθηναγόρα Μυκονιάτη. Μέχρι το θάνατο του στις 11 Ιανουαρίου 2007 εκδότης και διευθυντής ήταν ο κύριος Αλέξανδρος Μυκονιάτης. **Η Κρήτη του Βενιζέλου** αποτελεί εβδομαδιαία εφημερίδα με κοινωνική-πολιτική θεματολογία η οποία εκδίδεται από την 1^η Νοεμβρίου του

1976 με εκδότη τον κύριο Πετράκη Γεώργιο. **Η Ρίζα**. Μηνιαία εφημερίδα που ασχολείται με τοπικά, δημοτικά θέματα και η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 1 Νοεμβρίου 1997 με διευθυντή τον κύριο Δουλγεράκη Μιχάλη. **Πολιτεία**. Πρόκειται για μια εφημερίδα με πολιτική-κοινωνική θεματολογία η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 1 Μαΐου του 1980 με εκδότη τον κύριο Εμμανουήλ Κουντουράκη. Η καθημερινή εφημερίδα **Μεσόγειος** κοινωνικού-πολιτικού χαρακτήρα εκδίδεται από την 1^η Ιουλίου του 1953 με εκδότη τον κύριο Γραμματικάκη Κ. **Όμιλος Καλοφωλιά Α Ε Express**. Η εβδομαδιαία εφημερίδα αυτή στοχεύει στην προβολή των οικονομικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της Κρήτης. Ξεκίνησε να εκδίδεται την 1^η Φεβρουαρίου του 1999. Εφημερίδα **Τόλμη**. Εκδόθηκε για πρώτη φορά την 1^η Ιουλίου του 1984 με κοινωνική-πολιτική θεματολογία με εκδότη τον κύριο Καλλέργη Σπυρίδων. Στο Ηράκλειο εκδίδονται ακόμα το Παγκρήτιο περιοδικό **Όρασις**, τα **Σπορ**, το περιοδικό **Exit**, καθώς και οι εφημερίδα **Εβδομάδα**, **Ελλάς**, **Κρητικές Ευκαιρίες** και **Κρητικός λόγος**⁸.

1.8 ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Με τη ραγδαία αύξηση του πληθυσμού στην πόλη του Ηρακλείου αυξήθηκαν παράλληλα και οι εκπαιδευτικές ανάγκες των κατοίκων με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν πάρα πολλά σχολικά κτίρια. Στο Ηράκλειο πλέον λειτουργούν **83** Νηπιαγωγεία και περισσότερα από **62** δημοτικά σχολεία και στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκονται σε λειτουργία **18** γυμνάσια και **22** λύκεια.

---

⁸ <http://www.creta.gr/katalogos/classified.pup?catid=8&subcatid=75>
www.perifereianews.gr

Εικόνα 1: 1^ο Γενικό Λύκειο Ηρακλείου (σήμερα στεγάζεται η Νομαρχία)

1.8.1 1^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Το πρώτο Γυμνάσιο στην Κρήτη, του οποίου συνέχεια αποτελούν το 1ο Γυμνάσιο και το 1ο Λύκειο, ιδρύθηκε στο Ηράκλειο. Η ίδρυσή του ήταν αποτέλεσμα των επίμονων προσπαθειών των Κρητικών που, στερημένοι τότε επαρκούς μόρφωσης, αγωνίστηκαν επίμονα γι' αυτήν. Το 1881 η Γενική Συνέλευση των Κρητών αποφάσισε την ίδρυση ενός πλήρους Γυμνασίου στο Ηράκλειο, με έξι καθηγητές: κλασικών γλωσσών, ιστορίας, φιλοσοφίας, ιερών, μαθηματικών και γαλλικής γλώσσας. Στις 8-9-1881 ιδρύθηκε η τρίτη τάξη και το 1884 η τέταρτη. Έτσι ολοκληρώθηκε η λειτουργία του πρώτου Γυμνασίου στο Ηράκλειο.

Από την ίδρυσή του το Α΄ Γυμνάσιο αντιμετώπιζε κτιριακό πρόβλημα, καθώς δεν είχε ιδιόκτητο κτίριο. Πολλές προσπάθειες γίνονταν για τη μόνιμη στέγασή του, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Έτσι το σχολείο λειτουργούσε σε διάφορα σπίτια της πόλης. Το 1900, και γι' αρκετά χρόνια στη συνέχεια, στεγαζόταν στο κτίριο όπου σήμερα στεγάζεται η Νομαρχία Ηρακλείου.

Το Μάρτιο του 1883 το Πανεπιστήμιο Αθηνών ανακοίνωσε στο Γενικό Διοικητή Κρήτης Ιω. Φωτιάδη την αναγνώριση του Γυμνασίου Ηρακλείου ως ισότιμου με τα Γυμνάσια της Ελλάδας, παρέχοντας συνάμα το δικαίωμα στους απόφοιτους του να εγγράφονται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το αποτέλεσμα ήταν ο αριθμός των εγγραμμάτων να αυξηθεί αισθητά. Από το 1976-77, μετά τη μεταπολίτευση, το καθεστώς των σχολείων άλλαξε ξανά, και το 1ο Γυμνάσιο διαιρέθηκε σε τριτάξιο Α΄ Γυμνάσιο και τριτάξιο Α΄ Λύκειο Αρρένων Ηρακλείου με βάση το Νόμο 309/76. Το 1979-1980 έγινε μικτό, όπως και όλα τα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης και μετονομάστηκε σε 1ο Λύκειο Ηρακλείου ή Καπετανάκειο, όνομα που διατηρεί ακόμη σήμερα⁹.

1.8.2 ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΤΕΙ Ηρακλείου. Ιδρύθηκε το 1983 με σκοπό να παρέχει τεχνολογική εκπαίδευση στους φοιτητές της Ελλάδας. Από τότε έχει επεκταθεί σε μεγάλο βαθμό. Στο ΤΕΙ λειτουργούν οι εξής σχολές:

1. Τεχνολογικών Εφαρμογών
2. Τεχνολογίας Γεωπονίας
3. Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας
4. Διοίκησης και Οικονομίας
5. Προγράμματα Σπουδών Επιλογής
6. Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής¹⁰

⁹ <http://1lvk-irakl.ira.sch.gr/history.html>

¹⁰ www.teicrete.gr/tei/el/gen_plurofl/tei_kretus/istorikokaiekseliksi.htm

Εικόνα 2: Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου

Πανεπιστήμιο Ηρακλείου. Το φοιτητικό κέντρο του Πανεπιστημίου Κρήτης βρίσκεται στην Πανεπιστημιούπολη Βουτών Ηρακλείου .Πρόκειται για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό και ερευνητικό ίδρυμα που δραστηριοποιείται σε ένα ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων και πεδίων έρευνας. Ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 1977-1978 με τις εξής σχολές:

1. Σχολές Επιστημών Αγωγής

Παιδαγωγικό Τμήμα Παιδικής Εκπαίδευσης

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

2. Σχολή Επιστημών Υγείας

Τμήμα Ιατρικής

3. Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών

Τμήμα Βιολογίας

Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών

Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών
Τμήμα Εφαρμοσμένων Μαθηματικών
Τμήμα Μαθηματικών
Τμήμα Φυσικής
Τμήμα Χημείας

4. Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Τμήμα Φιλολογίας
Τμήμα Φιλοσοφικών και κοινωνικών σπουδών¹¹

---

¹¹ http://147.52.130.151/showtem_1.cfm?NID=1140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ως κέντρο της πόλης του Ηρακλείου θεωρούνται εδώ και χρόνια από τους Ηρακλειώτες οι οδοί Δαιδάλου, Μιλάτου, Κοραή, Δικαιοσύνης, Χάνδακος, Ίδης, Καλοκαιρινού, Έβανς, 25^{ης} Αυγούστου, 1821,1866 ή Αγορά καθώς και η πλατεία Λιονταριών. Μετά από επιτόπια έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε στις 25 Απριλίου 2009 καταγράψαμε τις εξής επιχειρήσεις:

Στην οδό Ίδης καταγράψαμε 12 καταστήματα με είδη ένδυσης, 1 κατάστημα με είδη υπόδησης, 8 κοσμηματοπωλεία, 2 φαρμακεία, 2 καταστήματα καλλυντικών, 1 κατάστημα οπτικών, 1 κατάστημα ειδών ραπτικής, 1 κατάστημα κινητής τηλεφωνίας, 1 με αθλητικά είδη, 1 περίπτερο, 1 αναψυκτήριο και 1 εστιατόριο.

Στην πλατεία Λιονταριών καταγράψαμε 4 καταστήματα με είδη ένδυσης, 1 ταξιδιωτικό γραφείο, 1 γραφείο στοιχημάτων (ΟΠΑΠ), 1 περίπτερο, 1 τράπεζα, 11 καφετέριες και 1 εστιατόριο.

Στην οδό Καλοκαιρινού καταγράψαμε 95 καταστήματα ειδών ένδυσης, 23 καταστήματα ειδών υπόδησης, 7 καταστήματα αθλητικών ειδών, 10 κοσμηματοπωλεία, 7 φαρμακεία, 6 καταστήματα με παραδοσιακά προϊόντα, 5 καταστήματα κινητής τηλεφωνίας, 4 καταστήματα οπτικών, 3 καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, 3 με είδη ραπτικής, 2 με είδη δώρων, 2 καταστήματα φωτογραφικών ειδών, 2 με είδη σπιτιού, 1 με είδη κομμωτηρίου, 2 ανθοπωλεία, 2 καφεκοπτεία, 1 κατάστημα ηλεκτρικών ειδών, 1 ταξιδιωτικό γραφείο, 1 κατάστημα παιχνιδιών, 2 καταστήματα στοιχημάτων (ΟΠΑΠ), 3 τράπεζες, 2 σούπερ μάρκετ, 6 αρτοποιεία, 2 οπωροπωλεία, 2 κρεοπωλεία, 3 ιχθυοπωλεία, 3 περίπτερα, 2 εστιατόρια και 1 καφενείο.

Εικόνα 3: Χάρτης της πόλης του Ηρακλείου

Στην **οδό 1821** καταγράψαμε 28 καταστήματα με είδη ένδυσης, 14 καταστήματα με είδη υπόδησης, 9 κοσμηματοπωλεία, 5 καταστήματα με είδη σπιτιού, 3 καταστήματα αθλητικών ειδών, 3 καταστήματα οπτικών, 3 φαρμακεία, 2 καταστήματα με είδη δώρων, 1 με είδη ταξιδιού, 1 βιβλιοπωλείο, 1 κατάστημα ηλεκτρικών ειδών, 1 δισκοπωλείο, 1 μαχαιράδικο, 1 κατάστημα ποδηλάτων, 1 κατάστημα στοιχημάτων (ΟΠΑΠ), 3 περίπτερα, 1 εστιατόριο και 3 αναψυκτήρια.

Στην **οδό Δαιδάλου** καταγράψαμε 35 καταστήματα με είδη ένδυσης, 7 καταστήματα ειδών υπόδησης, 9 κοσμηματοπωλεία, 3 καταστήματα καλλυντικών, 1 κατάστημα οπτικών, 2 καταστήματα με είδη δώρων, 2 καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, 1 κατάστημα με είδη ραπτικής, 2 δισκοπωλεία, 2 καταστήματα δώρων και 2 αναψυκτήρια.

Στην **οδό Δικαιοσύνης** καταγράψαμε 16 καταστήματα με είδη ένδυσης, 3 καταστήματα ειδών υπόδησης, 4 κοσμηματοπωλεία, 4 περίπτερα, 3 καταστήματα με φωτογραφικά είδη, 3 με είδη δώρων, 3 καταστήματα κινητής τηλεφωνίας, 1 τράπεζα, 1 ταξιδιωτικό γραφείο, 1 κατάστημα με είδη ταξιδιού, 1 κατάστημα ειδών λαϊκής τέχνης, 1 δισκοπωλείο, 1 καθαριστήριο, 1 ζαχαροπλαστείο και 1 αναψυκτήριο.

Στην **οδό 25^{ης} Αυγούστου** καταγράψαμε 1 κατάστημα με είδη ένδυσης, 1 κατάστημα με δερμάτινα είδη, 8 κοσμηματοπωλεία, 2 καταστήματα καλλυντικών, 15 καταστήματα ειδών λαϊκής τέχνης, 3 περίπτερα, 2 καταστήματα φωτογραφικών ειδών, 17 ταξιδιωτικά γραφεία, 10 τράπεζες, 5 καταστήματα ενοικίασης αυτοκινήτων, 1 ανθοπωλείο, 1 κατάστημα με είδη κομμωτικής, 1 κατάστημα με είδη σπιτιού, 1 γραφείο στοιχημάτων (ΟΠΑΠ), 1 φαρμακείο, 1 καφεκοπτείο και 12 αναψυκτήρια.

Στην **οδό 1866** ή Αγορά καταγράψαμε 31 καταστήματα με είδη ένδυσης, 4 καταστήματα ειδών υπόδησης, 4 κοσμηματοπωλεία, 2 καταστήματα οπτικών, 14 καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, 6 καταστήματα παραδοσιακών προϊόντων, 5 καταστήματα με είδη σπιτιού, 3 καταστήματα με είδη δώρων, 1 περίπτερο, 1 σούπερ μάρκετ, 3 καφεκοπτεία, 1 αρτοποιείο, 3 παντοπωλεία, 3 κρεοπωλεία και 6 εστιατόρια.

Στην **οδό Έβανς** καταγράψαμε 65 καταστήματα ειδών ένδυσης, 13 καταστήματα ειδών υπόδησης, 8 καταστήματα αθλητικών ειδών, 8 φαρμακεία, 6 καταστήματα με παραδοσιακά προϊόντα, 5 καταστήματα κινητής τηλεφωνίας, 4 καταστήματα οπτικών, 2 καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, 3 με είδη ραπτικής, 2 με είδη δώρων, 2 καταστήματα φωτογραφικών ειδών, 2 με είδη σπιτιού, 1 με είδη

κομμωτηρίου, 4 ανθοπωλεία, 2 καφεκοπτεία, 1 κατάστημα ηλεκτρικών ειδών, 1 ταξιδιωτικό γραφείο, 1 κατάστημα παιχνιδιών, 2 καταστήματα στοιχημάτων (ΟΠΑΠ), 3 τράπεζες, 3 ψιλικατζίδικα, 6 αρτοποιεία, 2 οπωροπωλεία, 2 κρεοπωλεία, 3 περίπτερα, 2 εστιατόρια και 2 καφεενεία.

Στις οδούς **Κοραή, Χάνδακος και Μιλάτου** καταγράψαμε συνολικά 32 καφετέριες και 3 εστιατόρια,

2.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η μεγάλη εναλλαγή του τοπίου και η ποικιλομορφία της περιοχής του Νομού Ηρακλείου είναι συνάρτηση του έντονου ανάγλυφου που διαθέτει. Στα κεντρικά του νησιού δεσπόζουν οι ήπιοι λόφοι με τους αμπελώνες και ένα πλήθος από κοιλάδες και μικρά φαράγγια. Ανατολικά, δυτικά και νότια κυριαρχούν ορεινοί όγκοι με πολλές κορυφές ποικίλου υψόμετρου, με πληθώρα από κοιλάδες, οροπέδια και φαράγγια αλλά και πολλές απότομες κλίσεις που στα νότια καταλήγουν σε πανέμορφες παραλίες και επιβλητικούς όρμους.

Το κλίμα της περιοχής έχει συμβάλει στη διαμόρφωση μίας πολύ πλούσιας χλωρίδας με διαφορετικά οικοσυστήματα που συνθέτουν ένα σύνολο σπάνιας πολυμορφίας. Τα ενδημικά φυτά είναι ανομοιόμορφα κατανεμημένα και ως επί το πλείστον συναντώνται σε ψηλά βουνά, φαράγγια και απομονωμένες περιοχές. Κάποια από αυτά είναι πολύ σπάνια ή βρίσκονται σε κίνδυνο.

Η φύση του Νομού Ηρακλείου χαρακτηρίζεται επίσης για τους άφθονους αμπελώνες, ελαιώνες και πορτοκαλεώνες. Ανάλογη σε ποικιλία και ενδιαφέρον είναι και η πανίδα του Νομού. Λόγω της γεωγραφικής του θέσης και της παλαιογεωγραφικής και γεωλογικής του ιστορίας, συγκεντρώνει πανίδα που αποτελείται από στοιχεία με ετερόκλιτη γεωγραφική προέλευση¹².

---

¹² Νομός Ηρακλείου. Γη των αντιθέσεων. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου 2007. Εκδόσεις ΣΕΛΕΝΑ.

2.3 ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Με αφορμή τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004, ξεκίνησαν να γίνονται σημαντικές αλλαγές στην τέταρτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας. Η αναβάθμιση του αστικού χώρου, είχε παραμεληθεί σχετικά, εξαιτίας, της αδρανείας των παλαιότερων δημοτικών κυβερνήσεων καθώς και λόγω της έλλειψης κονδυλίων.

Οι κυριότερες περιοχές στις οποίες εστιάζεται η αναβάθμιση του αστικού ιστού είναι:

- 1) Η **ανάπλαση του κέντρου**, το οποίο γίνεται πιο φιλικό προς το χρήστη, επιδιώκοντας παράλληλα τη γενική βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- 2) Η **αναθεώρηση της σχέσης της πόλης με τη θάλασσα** και η ανάπλαση του παραλιακού μετώπου.
- 3) Η **δημιουργία σημαντικών κυκλοφοριακών υποδομών**, οι οποίες αναβαθμίζουν σημαντικά το οδικό δίκτυο και αυξάνοντας σε μεγάλο βαθμό τη χωρητικότητα του.

Το κέντρο του Ηρακλείου χαρακτηρίζεται από τα **ενετικά τείχη**, τα οποία διατρέχουν περιμετρικά την παλιά πόλη. Ιστορικά έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του αστικού ιστού, καθώς λειτούργησαν ως φράγμα στην επέκταση της πόλης. Παλαιότερα παρείχαν και σημαντική ασφάλεια ιδιαίτερα κατά τον 17^ο -19^ο αιώνα, προστατεύοντας την πόλη και τους κατοίκους από εξωτερικές απειλές.

Ωστόσο ο αυξανόμενος πληθυσμός του Ηρακλείου έβρισκε στέγη εντός των τειχών, με αποτέλεσμα να αυξηθεί σημαντικά η πληθυσμιακή πυκνότητα αλλά και να αλλάξει ο τρόπος δόμησης. **Σήμερα η περιοχή εντός των τειχών αποτελεί το κέντρο της πόλης, ένα κέντρο το οποίο χαρακτηρίζεται από ευδιάκριτα όρια.** Η αύξηση της χρήσης των αυτοκινήτων όμως, αλλά και ο ρόλος του κέντρου ως η περιοχή που συγκεντρώνεται η οικονομική δραστηριότητα της πόλης οδήγησαν σταδιακά στην περιβαλλοντική και αισθητική επιβάρυνση του και στην επιδείνωση της ποιότητας ζωής. Σημαντικές αλλαγές ξεκίνησαν να γίνονται κυρίως σε κυκλοφοριακό επίπεδο.

Η αναβάθμιση που αξίζει τη μεγαλύτερη προσοχή είναι η **πεζοδρόμηση των κυρίων οδικών αρτηριών του κέντρου**. Μέσω αυτής της ενέργειας αναβαθμίζεται η ποιότητας ζωής στο κέντρο, αναδεικνύεται η ιστορικότητα της περιοχής, ενώ βελτιώνεται η δυνατότητα κοινωνικών επαφών ανάμεσα στους κατοίκους της πόλης.

Παράλληλα ακόμα δίδεται χώρος σε διάφορα καλλιτεχνικά δρώμενα, όπως οι παραστάσεις πλανόδιων μουσικών ή άλλες μορφές τέχνης που συναντώνται συχνά σε άλλους πεζόδρομους της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Η απαγόρευση κυκλοφορίας οχημάτων στις κεντρικές περιοχές έχει ως συνέπεια τη μείωση της ρύπανσης και την αναβάθμιση της αξίας των κτιρίων που έχουν πρόσοψη στους πεζόδρομους. Επιπλέον, αυξάνεται η δυνατότητα κοινωνικών επαφών καθώς οι περισσότεροι ντόπιοι αναγκάζονται να διανύουν το κέντρο πεζοί.

Προς αυτή την κατεύθυνση ωφελεί και η ανάπλαση του οικοδομικού τετραγώνου που βρίσκεται το πάρκο του Θεοτοκόπουλου. Η δημιουργία ενός ακόμη πόλου αναψυχής δημιουργεί να δεδομένα και νέο ανταγωνισμό στον τομέα της διασκέδασης και ψυχαγωγίας. Παράλληλα, η βελτίωση της ποιότητας των πάρκων και των κεντρικών πλατειών της πόλης, αναμένεται να οδηγήσουν στο σταδιακό επαναπροσδιορισμό των καθημερινών συνηθειών των κατοίκων.

Ανάμεσα στα γενικότερα οφέλη αναμένεται και η **αύξηση της προσέλευσης τουριστών** καθώς η πόλη γίνεται περισσότερο γραφική αναδεικνύοντας στοιχεία που είχαν παραμεληθεί στο παρελθόν. Για πολλά χρόνια ακόμα το Ηράκλειο αλλά και οι υπόλοιπες πόλεις της Κρήτης είχαν στρέψει την πλάτη τους στη θάλασσα στο φόβο των πειρατικών επιδρομών.

Ωστόσο η παγκόσμια τάση δείχνει ότι οι μεγαλύτερες πόλεις αξιοποιούν το **παραλιακό μέτωπο** που διαθέτουν, το οποίο μπορεί να δημιουργήσει σημαντική δυνατότητα ανάπτυξης και να ωφελήσει ιδιαίτερα τον αστικό ιστό. Στο Ηράκλειο τα μεγαλύτερα έργα ανάπλασης του παραθαλάσσιου μετώπου εντοπίζονται στη Δυτική παραλία της πόλης . σε μια έκταση που εκτείνεται από το Ενετικό φρούριο του Κούλε μέχρι ουσιαστικά και την παραλία της Αμμουδάρας, έχει αναπτυχθεί ένας σύγχρονος οδικός άξονας που οδηγεί στο Παγκρήτιο Στάδιο και στο δυτικό άκρο της πόλης, στην περιοχή της Αμμουδάρας και του Γαζίου.

Κατά μήκος του συγκεκριμένου άξονα έχουν αναπτυχθεί δραστηριότητες όπως καφετέριες και πολυκέντρα αναψυχής και ψυχαγωγίας, ενώ σημαντική ήταν η

κατεδάφιση του κτιρίου του ξενοδοχείου Ξενία και η δημιουργία υπαίθριου δημόσιου χώρου στη συγκεκριμένη έκταση. Η αποκατάσταση της σχέσης της πόλης με τη θάλασσα αναμένεται να ωφελήσει οικονομικά τις βορειοδυτικές παραθαλάσσιες περιοχές, ενώ παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης περισσότερων επενδύσεων και θέσεων εργασίας εξαιτίας της γης και των νέων κτιρίων που βρίσκονται ελεύθερα προς εκμετάλλευση.

Παράλληλα με το δυτικό μέτωπο, γίνονται προσπάθειες για την ισόβαθμη **ανάπτυξη του ανατολικού μετώπου**. Ωστόσο η ύπαρξη των φυλακών Ν. Αλικαρνασσού και το αεροδρόμιο Ηρακλείου αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του ανατολικού τμήματος του πολεοδομικού συγκροτήματος της πόλης του Ηρακλείου.

Μερικά από τα σημαντικότερα έργα υποδομής που έγιναν τα τελευταία χρόνια στην πόλη αφορούν τη **βελτίωση της κυκλοφορίας των οχημάτων** μέσω της βελτίωσης των οδικών υποδομών. Οι προσπάθειες ανακούφισης του κέντρου από τον αυξημένο κυκλοφοριακό φόρτο ενδέχεται να έχουν προσωρινό αποτέλεσμα. Ωστόσο στο μέλλον πρέπει να γίνουν περισσότερο τολμηρά βήματα.

Το Ηράκλειο αποτελεί μια από τις λίγες αστικές περιπτώσεις όπου το κέντρο είναι ξεκάθαρα οροθετημένο. Συνεπώς μια λύση θα ήταν να αποκλειστεί η κίνηση των οχημάτων εντός της περιμέτρου των τειχών, εξασφαλίζοντας θέσεις στάθμευσης εκτός της περιμέτρου αλλά και τη βελτιωμένη συγκοινωνία εντός αυτής¹³.

2.4 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.

Το Ηράκλειο αντιμετωπίζει σημαντικό πρόβλημα επέκτασης εξαιτίας της τραχύτητας του ανάγλυφου που το περιβάλλει. Δύο σημαντικές περιοχές για μελλοντική ανάπτυξη αποτελούν η περιοχή που βρίσκεται σήμερα το αεροδρόμιο και οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις στα ανατολικά της πόλης και η **πρώην Αμερικάνικη Βάση Γουρνών**, η οποία θα μπορούσε να αποκτήσει ρόλο περιφερειακού αστικού κέντρου.

---

¹³ http://stratigikos_sxediasmos.blogspot.com/

Στο απώτερο μέλλον η απομάκρυνση του εργοστασίου της ΔΕΗ από την περιοχή των **Λινοπεραμάτων** να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για επέκταση της πόλης προς τα δυτικά. Η περισσότερο ολοκληρωμένη αξιοποίηση των περιοχών κατά μήκος του οδικού **άξονα Ηρακλείου-Μοιρών** και της παράκαμψης προς το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου θα μπορούσε να δώσει επίσης σημαντικές δυνατότητες για προγραμματισμένη ανάπτυξη συγκεκριμένων τομέων. Ήδη σημαντικές υπηρεσίες μετεγκαθίστανται στην περιοχή αυτή.

Τέλος η περιοχή της **Φοινικιάς** στην οποία εγκαθίστανται βιομηχανίες και βιοτεχνίες που δεν μπορούν να εγκατασταθούν σε εναλλακτικές περιοχές ή μέσα στη **ΒΙΠΕ** λόγω πληρότητας οικοπέδων, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα, συνδυάζοντας εμπορικές και βιομηχανικές χρήσεις γης καθώς και ήπιες χρήσεις γενικής κατοικίας.

Σημαντική επιρροή στη γεωγραφία των δραστηριοτήτων της πόλης του Ηρακλείου αναμένεται να έχει και η δημιουργία του οδικού άξονα σύνδεσης της πόλης με το **νέο αεροδρόμιο στο Καστέλι** πεδιάδος, καθώς και θα προσελκύσει κατά μήκος του αρκετές επιχειρήσεις.

Το μοναδικό πρόβλημα που ίσως προκύψει θα είναι η γραμμική και χωρίς βάθος ανάπτυξη, ωστόσο αυτό θα εξαρτηθεί σημαντικά από τη γεωμορφολογία της περιοχής. Ενδεχομένως ο προσδιορισμός χώρων για την οργανωμένη εγκατάσταση δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα να διευκολύνει την ανάπτυξη ευρύτερων περιοχών κατά μήκος της οδικής σύνδεσης.

Η πόλη του Ηρακλείου όπως προκύπτει έχει τουλάχιστον πέντε διαφορετικές περιοχές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντικούς πόλους ανάπτυξης και να ωφελήσουν σημαντικά την επέκταση της πόλης. Χρειάζεται μόνο τολμηρός αστικός σχεδιασμός και πολιτική βούληση για να πραγματοποιηθούν στο μέλλον έργα που θα βελτιώσουν την ποιότητα του αστικού ιστού της πόλης και ενδεχομένως αν δώσουν στο Πολεοδομικό Συγκρότημα του Ηρακλείου τη δυνατότητα να πρωταγωνιστήσει σε βασικά θέματα εφαρμογής προτάσεων και πολεοδομικών παρεμβάσεων στο μέλλον¹⁴.

---

¹⁴ http://stratigikos_sxediasmos.blogspot.com/

2.5 ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ.

Η παλιά πόλη του Ηρακλείου συγκροτείται από ορισμένα χαρακτηριστικά δομικά στοιχεία τα οποία και ουσιαστικά την προσδιορίζουν. Αυτά τα δομικά στοιχεία είναι: το κέντρο της πόλης, τα Ενετικά Τείχη, το θαλάσσιο μέτωπο, οι ιστορικές-παραδοσιακές γειτονιές.

Το κέντρο που αποκαλείται και κεντρικός πυρήνας ή εσωτερικός δακτύλιος, είναι η περιοχή όπου έντονα αναπτύσσονται λειτουργίες και δραστηριότητες κέντρου πόλης, οι οποίες και αφορούν το σύνολο του πολεοδομικού συγκροτήματος της πόλης του Ηρακλείου. Το κέντρο αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερη ζωντάνια διατηρώντας συγχρόνως την παραδοσιακή του χρήση και δομή ως κυρίως εμπορικού κέντρου.

Τα Ενετικά Τείχη της πόλης τα οποία είναι ένα σημαντικό ιστορικό μνημείο ενώ συγχρόνως αποτελούν κυρίαρχο στοιχείο που προσδιορίζει χαρακτηριστικά την πόλη. Τα τείχη στη σημερινή δομή και λειτουργία της πόλης είναι αποκομμένα και χωρίς σύνδεση με τις σημαντικές περιοχές της ενώ αντίθετα άλλες περιοχές της έχουν σκαρφαλώσει πάνω στα Τείχη έχουν "σκαρφαλώσει" πάνω στα Τείχη με συνέπεια να έχει ιδιαίτερα υποβαθμιστεί η αισθητική υπόσταση του μνημείου στις θέσεις αυτές.

Το θαλάσσιο μέτωπο και η ύπαρξη του υγρού στοιχείου και η σχέση τους με την Παλιά Πόλη παρουσιάζει την ιδιόμορφη κατάσταση της μη αξιοποίησης τους από την πόλη όπως κατά κανόνα συμβαίνει στις παραθαλάσσιες πόλεις και οικισμούς. Στη συγκεκριμένη περίπτωση παρουσιάζεται το φαινόμενο η πόλη να έχει γυρίσει την πλάτη της στο υγρό στοιχείο και στο παραλιακό μέτωπο.

Οι ιστορικές-παραδοσιακές γειτονιές οι οποίες μάλιστα έχουν πάρει την ονομασία τους από εκκλησίες (Αγία Τριάδα, Άγιος Μηνάς, Άγιος Δημήτριος, Άγιος Τίτος, Βαλιδέ Τζαμί). Από τις πέντε γειτονιές που αποτελούν την παλιά πόλη αυτές που έχουν διατηρήσει περισσότερο τον παραδοσιακό χαρακτήρα του πολεοδομικού τους ιστού είναι αυτή της Αγίας Τριάδας, ένα μεγάλο τμήμα της γειτονιάς του Αγίου

Μηνά και ένα μικρό του Βαλιδέ Τζαμί. Οι γειτονιές του Αγίου Τίτου και του Αγίου Δημητρίου ουσιαστικά έχουν αλλοιωθεί από τις χρήσεις των κεντρικών λειτουργιών επιπέδου πόλης, οι οποίες έχουν αφήσει μόνο ορισμένους θύλακες κατοικίας σε αυτές.

Κατά συνέπεια θα μπορούσε κανείς με μια καθαρά τεχνοκρατική πολεοδομική αντίληψη να προτείνει ανασυγκρότηση των ορίων των γειτονιών αυτών με βάση τη σημερινή δομική κατάσταση της πόλης. Μια τέτοια διαδικασία όμως θα καταστρέψει την ιστορική δομή της πόλης ως αναφορά στη διαίρεση της στις πέντε παραδοσιακές γειτονιές, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την προστασία και ανάδειξη της ιστορικότητας της παλιάς πόλης.

Επομένως οι πρόταση που διαμορφώνεται στα πλαίσια αυτής της μελέτης είναι η διατήρηση καταρχήν των πέντε παραδοσιακών γειτονιών με τις μόνες τροποποιήσεις των ορίων αυτών των γειτονιών σε σχέση με τα Τείχη¹⁵.

2.6 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Στην πόλη του Ηρακλείου υλοποιείται από τη δημοτική αρχή ένα ιδιαίτερα σημαντικό και πρωτόγνωρο για τα Ελληνικά δεδομένα εγχείρημα, που αφορά στην προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης.

Ο Δήμος Ηρακλείου επεμβαίνει δραστικά σε μια πυκνοδομημένη έκταση 600 περίπου στρεμμάτων, η οποία αποτελείται κατά το πλείστον από μικρά και παλαιά κτίσματα που έχουν εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους τους εδώ και χρόνια. Επεμβαίνει έχοντας σκοπό να προστατεύσει την ιστορική φυσιογνωμία της περιοχής, να προβάλλει την αισθητική των κτισμάτων, να αναπλάσει τα εναπομείναντα οικιστικά σύνολα και να δημιουργήσει ένα νέο ποιοτικό και ελκυστικό περιβάλλον, που θα προσελκύσει καινούριους κατοίκους, επαγγελματίες για χρήσεις που ταιριάζουν με το χαρακτήρα της περιοχής και νέες ιδιωτικές επενδύσεις. Στην ίδια περιοχή προωθεί μέσω Κοινοτικών Πρωτοβουλιών προγράμματα αναπλάσεων και αναζωογόνησης τόσο κοινωνικής, όσο και οικονομικής.

---

¹⁵ Πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης Β' Φάση-Τεύχος 1. Πρόταση Ανάπλασης Προστασίας και Ανάδειξης της Παλαιάς Πόλης του Ηρακλείου. Ιούνιος 2002 σελ. 4.

Με συντονισμένη προσπάθεια της δημοτικής αρχής τροποποιείται το Σχέδιο Πόλης, ρυθμίζονται οι συντελεστές δόμησης, προστατεύονται οι όψεις των κτιρίων και τα ενδιαφέρονται κτιριακά σύνολα, ανακηρύσσονται αρκετά κτίσματα ως διατηρητέα μνημεία και εφαρμόζονται νέοι κανονισμοί στα όψεις και στους όγκους των κτιρίων, νέες προδιαγραφές στα υλικά που χρησιμοποιούνται και νέες επιλογές στις χρήσεις που επιτρέπονται.

Δημιουργούνται εκτεταμένες πεζοδρομήσεις και πολλές μικρές πλατείες, κατασκευάζονται υπόγειοι και επίγειοι χώροι στάθμευσης, ενώ υπογειοποιούνται τα δίκτυα κοινής ωφέλειας και εμπλουτίζονται με νέα ευρυζωνικών υπηρεσιών. Ήδη ένα τμήμα της περιοχής αποδίδεται στους δημότες.

Μετά την Αγία Τριάδα, θα ακολουθήσει παρόμοια επέμβαση στην υπόλοιπη εντός των τειχών πόλη, σε έκταση 1900 στρεμμάτων, με στόχο να προστατευθεί η ιστορική φυσιογνωμία της Παλαιάς Πόλης του Ηρακλείου και παράλληλα να αξιοποιηθεί το ιστορικό κέντρο με νέες ελκυστικές χρήσεις που παράλληλα με την βελτίωση της ποιότητας ζωής, θα φέρουν νέες επενδύσεις και νέες θέσεις εργασίας. Παρόμοιες επεμβάσεις σχεδιάζονται από το Δήμο και σε περιοχές εκτός των τειχών, στη Φορτέτσα, στη Χρυσοπηγή και στον Πόρο¹⁶.

2.7 ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Με συντονισμένες ενέργειες από τη δημοτική αρχή προστατεύεται και αναδεικνύεται ο πολιτιστικός και παραδοσιακός χαρακτήρας της πόλης του Ηρακλείου και ιδιαίτερα του ιστορικού της κέντρου. Με πολεοδομική ευαισθησία αναδεικνύονται τα οικιστικά σύνολα και προβάλλονται τα μνημεία και η ιστορία τους, συνδέοντας τα με εκτεταμένες πεζοδρομήσεις.

Δημιουργούνται προϋποθέσεις για να λειτουργεί το ιστορικό κέντρο της πόλης όπως ταιριάζει σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη με μεγάλη ιστορία και παράδοση. Με σεβασμό στην παράδοση υπογειοποιήθηκαν τα δίκτυα της ΔΕΗ και του ΟΤΕ στο ιστορικό κέντρο και ολοκληρώθηκαν αναπλάσεις κτιρίων και οικιστικών συνόλων, τα οποία αποδίδονται σε αρμόζουσες χρήσεις συνδέοντας τα με ήπιες παρεμβάσεις και

¹⁶ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ. 19.

πεζοδρομήσεις, όπως αυτές που ολοκληρώθηκαν στον εμπορικό ιστό του κέντρου, στις οδούς 25^{ης} Αυγούστου, Αρκολέοντος, Ταγμ. Τζουλάκη, Χάνδακος και Αργυράκη.

Επιδίωξη του Δήμου Ηρακλείου αποτελεί η δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων-πολιτιστικών διαδρομών σε όλη την έκταση του ιστορικού κέντρου, στις οποίες δημότες και επισκέπτες θα μπορούν να έρχονται σε επαφή με σημαντικά ιστορικά κτίρια, μνημεία που υπάρχουν σε αυτές. Παράλληλα στο περιβάλλον αυτό αναδεικνύονται νέες χρήσεις, προσελκύονται επενδυτές, παράγεται εισόδημα και δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας.

Με τα έργα που ολοκληρώθηκαν αλλά και αυτά που θα ολοκληρωθούν σύντομα, το ιστορικό κέντρο της πόλης θα αποτελέσει ένα χώρο αισθητικά και λειτουργικά αναβαθμισμένο για τους Ηρακλειώτες και τους επισκέπτες και κύτταρο περαιτέρω ανάπτυξης¹⁷.

2.8 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.

Ο πολεοδομικός ιστός της Παλιάς πόλης του Ηρακλείου έχει μία αδιαμφισβήτητη ιστορικότητα δεδομένου ότι πολλοί από τους σημερινούς σημαντικούς δρόμους της πόλης χαρακτηρίζονται από ιστορία αιώνων. Χαρακτηριστικά αναφέρονται, η οδός 25^{ης} Αυγούστου ο αρχαιότερος δρόμος της πόλης, η οδός Έβανς, η οδός 1866, η οδός Καλοκαιρινού κ.λ.π.

Εκτός από την ιστορικότητα, η δομή του πολεοδομικού ιστού, ειδικότερα στα γειτονιές που περιβάλλουν το κέντρο της πόλης παρουσιάζει σημεία-περιοχές, όπου είναι έντονα τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά, δηλαδή στενοί και ακανόνιστοι δρόμοι (καλντερίμια), μικρά ξέφωτα στις διασταυρώσεις των δρόμων, που δημιουργούν μικρά πλατώματα και ενδιαφέρουσες οπτικές γωνίες, ακανόνιστες ρυμοτομικές γραμμές, οι οποίες σε συνδυασμό με το κατά πλειονότητα χαμηλό ύψος των οικοδομών προσδίδουν μια πλαστικότητα στον οικιστικό ιστό.

¹⁷ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ. 35.

Το ρυμοτομικό σχέδιο του 1936 και η μεταγενέστερη τροποποίηση του 1958 δεν έλαβαν υπόψη τον παραδοσιακό χαρακτήρα στον πολεοδομικό ιστό με συνέπεια η εφαρμογή αυτού του σχεδίου να επιφέρει την πλήρη καταστροφή του. Παρ' όλο το χρονικό διάστημα που διέρρευσε από τη θεσμοθέτηση του ρυμοτομικού σχεδίου μέχρι σήμερα, στις περιοχές με τον παραδοσιακό πολεοδομικό ιστό ευτυχώς δεν εφαρμόστηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο. Η πόλη δηλαδή αντιστάθηκε στη βίαιη θεσμοθέτηση της.

Περιοχές με αυτά τα χαρακτηριστικά είναι σχεδόν το σύνολο της γειτονιάς της Αγίας Τριάδας και τμήματα από τις γειτονιές του Αγίου Μηνά και του Βαλιδέ Τζαμί. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι παρ' όλο που διατηρήθηκε ο παραδοσιακός ιστός στις περιοχές που προαναφέρθηκαν, η διάστρωση του με ασφαλτοτάπητα έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον παραδοσιακό του χαρακτήρα.

Ένα από τα ζητούμενα της Μελέτης Ανάπλασης είναι η αποκατάσταση του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού με την τροποποίηση του σχεδίου στις περιοχές που έχουν αναφερθεί, έτσι ώστε οι τροποποιημένες ρυμοτομικές γραμμές να σέβονται τον χαρακτήρα του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού, δηλαδή το ακανόνιστο των δρόμων, την αποκατάσταση των μικρών πλατωμάτων σε ορισμένες διασταυρώσεις των καλντεριμιών και την ανάδειξη ορισμένων οπτικών φυγών που παραμένουν ενδιαφέρουσες επί εκατονταετηρίδες¹⁸.

2.9 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

Οι επιμέρους κατευθύνσεις, τα ειδικά μέτρα πολιτικής και οι παρεμβάσεις και ενέργειες για την ανάδειξη της πολιτιστικής και ιστορικής συνέχειας της παλιάς πόλης και η βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων και εργαζομένων σε αυτή δεν μπορεί να ειπωθούν απλώς ως ένα άθροισμα δράσεων ή μεμονωμένων ενεργειών.

Είναι όχι μόνο σκόπιμο αλλά απαραίτητο να συντονίζονται μεταξύ τους και να συγκροτηθούν σε ένα ενιαίο συνεκτικό και εφαρμόσιμο Επιχειρησιακό

---

¹⁸ Πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης Β' Φάση-Τεύχος 1. Πρόταση Ανάπλασης Προστασίας και Ανάδειξης της Παλαιάς Πόλης του Ηρακλείου. Ιούνιος 2002 σελ. 100.

Στρατηγικό Σχέδιο που θα συνενώνει όλες τις επιμέρους δράσεις και πολιτικές για την πολιτιστική ανάδειξη της παλιάς πόλης, την ανάπλαση των πολεοδομικών της ενοτήτων, τη δραστική βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της, αλλά και των μεταβλητών του περιβάλλοντος και αυτών που αφορούν την οικονομική της ευρωστία και ανασυγκρότηση.

Το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπλασης της Παλιάς Πόλης του Ηρακλείου περιλαμβάνει τις κύριες κατευθύνσεις:

- 1) Ανάδειξη της παλιάς πόλης σε εστία καλλιέργειας των γραμμάτων, του πολιτισμού, της ελεύθερης σκέψης και σε τόπο διεθνούς συνεργασίας και συνεννόησης.
- 2) Ανάδειξη και ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού, εμπορικού, επιχειρηματικού και κοινωνικού της ρόλου.
- 3) Περιβαλλοντική ανασυγκρότηση της παλιάς πόλης με τη δραστική αύξηση των χώρων πρασίνου και τη μείωση της ρύπανσης.
- 4) Επικέντρωση ιδιαίτερα στην προστασία και ανάδειξη των κύριων ιστορικών, λειτουργικών, κοινωνικών πολεοδομικών και μορφολογικών χαρακτηριστικών της.
- 5) Προστασία και διατήρηση της χρήσης της κατοικίας σε όλη την περιοχή εντός των τειχών και την ποιοτική αναβάθμιση των συνθηκών ζωής και εξυπηρετήσεων της.
- 6) Απόδοση της παλιάς πόλης στον πεζό, στον κάτοικο, στον χρήστη, στον επισκέπτη με τη δραστική μείωση της όχλησης από το Ι.Χ.
- 7) Απομάκρυνση από την εντός των τειχών περιοχή των οχλουσών και ανεπιθύμητων χρήσεων και αποσυμφόρηση της από ασφυκτιούσες δραστηριότητες και από διερχόμενες κινήσεις που εντείνουν την υποβάθμιση και τον υδροκεφαλισμό του ιστορικού αυτού χώρου¹⁹.

¹⁹ Πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης Β' Φάση-Τεύχος 1. Πρόταση Ανάπλασης Προστασίας και Ανάδειξης της Παλαιάς Πόλης του Ηρακλείου. Ιούνιος 2002 σελ. 1.

2.10 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ. ΔΙΑΝΟΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.

Η εφαρμογή του Ρυμοτομικού Σχεδίου της πόλης εντός και εκτός των τειχών καθώς και οι νέες επεκτάσεις αποτέλεσε σημαντικό αντικείμενο δράσης του Δήμου Ηρακλείου. Μετά την ανάθεση εννέα καινούριων πολεοδομικών μελετών που καλύπτουν ολόκληρη την περιοχή του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου, στο οποίο δεν υφίστανται πλέον περιοχή γενικής κατοικίας, χωρίς πολεοδομική μελέτη 5.500 στρέμματα πολεοδόμησης θα προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα και θα αποτελέσουν ισχυρό ανασχετικό παράγοντα στην αυθαίρετη δόμηση. Με στρατηγικό σχεδιασμό για την εφαρμογή του, ο Δήμος Ηρακλείου προχώρησε στην κατάρτιση και ενεργοποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδιασμού καθώς και στην επέκτασή του.

Την περίοδο 2003-2006 ολοκληρώθηκαν και εφαρμόστηκαν πράξεις αναλογισμού οι οποίες επισπεύσανε την πολεοδόμηση των περιοχών σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Συνολικά ολοκληρώθηκαν περισσότερες από 150 διανοίξεις στα πλαίσια εφαρμογής του πολεοδομικού σχεδίου. Από αυτές πάνω από 90.000 μέτρα έγιναν εντός των τειχών της παλιάς πόλης και πάνω από 70.000 μέτρα διανοίξεων εκτός των τειχών της πόλης και στα δημοτικά διαμερίσματα²⁰.

2.11 ΔΡΟΜΟΙ ΗΠΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Στις πρώτες μεταπολεμικές προσπάθειες ανασυγκρότησης, σε εποχή δυναμικής παρουσίας του μοντέρνου κινήματος στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομία, οι προτιμήσεις έκλιναν υπέρ της πρώτης εναλλακτικής λύσης, πριμοδοτώντας το αυτοκίνητο, αλλά και επιδιώκοντας παράλληλα να εγγυηθούν την ασφάλεια των πεζών. Έτσι προέκυψε η κυκλοφοριακή αρχή του διαχωρισμού των κινήσεων πεζών και αυτοκινήτων, η οποία επιδιώκει με διάφορα εξεζητημένα μέσα όπως ανισόπεδες διαβάσεις να περιορίσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις επικίνδυνες για τους πεζούς διασταυρώσεις με κινούμενα οχήματα στο χώρο της πόλης.

---

²⁰ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ. 83.

Η αποτίμηση της εμπειρίας από την κατασκευή οικιστικών συγκροτημάτων βασισμένων στα παραπάνω σχεδιαστικά πρότυπα κατέγραψε σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις, κυρίως σε σχέση με την προστασία των πεζών όχι από τροχαία ατυχήματα, αλλά από φαινόμενα αντικοινωνικής συμπεριφοράς σε απόμερα σημεία της πόλης. Σήμερα αναγνωρίζεται ότι τα αυτοκίνητα ζωντανεύουν και υποστηρίζουν την αστική ζωή, ιδίως κατά τις βραδινές ώρες, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός και η συμπεριφορά τους θα είναι υπό έλεγχο. Έτσι η πλειονότητα των αυτοκινήτων συγκεντρώνεται σε πόλεις που διαμορφώθηκαν και συνεχίζουν να επεκτείνονται σύμφωνα με πρακτικές του προηγούμενου αιώνα.

Η κατάσταση αυτή προκαλεί τα εξής προβλήματα:

- 1) Οι δρόμοι τα πόλης αναγκάζονται να εξυπηρετήσουν κυκλοφοριακό όγκο για τον οποίο δεν έχουν σχεδιαστεί.
- 2) Τα αυτοκίνητα νέας τεχνολογίας εξωθούν σε μεγάλες ταχύτητες και άρα γίνονται πολύ πιο επικίνδυνα.
- 3) Οι πολίτες αποδέχονται τον παραγκωνισμό τους από τα οχήματα, τα οποία καταλαμβάνουν και την πιο μικρή ελεύθερη επιφάνεια, περιορίζοντας ασφυκτικά τα περιθώρια κίνησης των πεζών.

Η πρωταρχική χρήση των αστικών οδών είναι να προσφέρουν στο κοινό, χώρο για περπάτημα και ξεκούραση, για αγορές ψυχαγωγία και για ότι χαρακτηρίζει μια πολιτισμένη αστική ζωή. Προσπάθειες να αποκλειστούν εντελώς τα αυτοκίνητα από ευαίσθητες περιοχές δεν μπορούν να έχουν γενική εφαρμογή καθώς η κυκλοφορία η οποία αναζητά διέξοδο διοχετεύεται σε άλλους δρόμους συχνά ακόμη περισσότερο ακατάλληλους. Άρα θα πρέπει να βρεθούν τρόποι να τιθασευτεί η κυκλοφορία, κυρίως όταν περνά μέσα από περιοχές κατοικίας.

Οι σύγχρονες απόψεις επιδιώκουν τη δυνατότητα πρόσβασης, αλλά υπό όρους. Οι στόχοι της ήπιας κυκλοφορίας. Με τον όρο ήπια κυκλοφορία έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά η Αγγλική έκφραση Traffic Calming. Ο όρος σημαίνει ότι ο όγκος της κυκλοφορίας, η ταχύτητα και η οδική συμπεριφορά των οδηγών θα πρέπει να προσαρμοστούν στην πρωταρχική λειτουργία των οδών, που είναι η εξυπηρέτηση των πεζών και όχι το αντίθετο.

Ειδικότερα, οι στόγοι αυτοί συνοψίζονται στα παρακάτω:

- 1) Παρεμπόδιση των οχημάτων από το να χρησιμοποιούν ακατάλληλες διαδρομές.
- 2) Βελτίωση της ασφάλειας του δρόμου για τους πλέον ευάλωτους χρήστες, όπως παιδιά, ηλικιωμένους, ποδηλάτες και άτομα με ειδικές ανάγκες.
- 3) Μείωση του αριθμού και της σοβαρότητας των ατυχημάτων.
- 4) Μείωση του θορύβου και της ατμοσφαιρικής μόλυνσης.
- 5) Εξοικονόμηση χώρου για δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με την κυκλοφορία.
- 6) Εξωραϊσμός του δρόμου με πιθανές θετικές επιπτώσεις σε τοπικές, οικονομικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.
- 7) Παροχή περισσότερου πράσινου με συστηματική φύτευση.
- 8) Ενθάρρυνση οικολογικά επιθυμητών μέσων μεταφοράς όπως το ποδήλατο.

Επιδίωξη ήπιας κυκλοφορίας σε μεγάλη κλίμακα θα πρέπει να συνοδεύεται από αναβάθμιση της δημόσιας συγκοινωνίας, η οποία θα προσφέρει συνολική και πειστική εναλλακτική λύση στο πρόβλημα της μετακίνησης.

Τα μέτρα εξασφάλισης ήπιας κυκλοφορίας είναι δύο κυρίως κατηγοριών:

- 1) Αυτά που αναγκάζουν τα οχήματα να μειώσουν ταχύτητα.
- 2) Αυτά που αποβλέπουν σε υποστήριξη των παραπάνω, επιδιώκοντας να μεταφέρουν το σχετικό μήνυμα για να υπαγορεύσουν ανάλογη οδική συμπεριφορά²¹.

2.12 ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΜΕΤΩΠΟ. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ

Το Ηράκλειο μια από τις μεγαλύτερες παραθαλάσσιες πόλεις της χώρας μας, για πολλές δεκαετίες είχε στραμμένα τα νότια της στη θάλασσα. Το παραλιακό μέτωπο της παλιάς πόλης του Ηρακλείου εκτείνεται από την περιοχή των ανατολικών

---

²¹ Κτίριο Τεχνικό Περιοδικό. Τεύχος 28 22/9/2002 σελ.17. Άθρο την Κικής Κουκούλη.

Εικόνα 4: Η περιοχή Καράβολα το 2003

νεωρίων καθ' όλο το μήκος της παραλιακής λεωφόρου Σοφ. Βενιζέλου και ως το όριο της οδού Εθνάρχου Μακαρίου στον προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα συμπεριλαμβάνοντας και την παραλιακή περιοχή του Καράβολα. Το παραλιακό μέτωπο αποτελεί ένα σημαντικό γραμμικό άξονα της πόλης καθώς συγκεντρώνει ενδιαφέροντα στοιχεία, οδηγώντας σε ανατολικά στο λιμάνι και

Εικόνα 5: Μετά την παρέμβαση το 2004

το αεροδρόμιο καθώς και στην υπό ανάπτυξη δυτική παραλία της πόλης. Από το 2003-2006 σημαντικά έργα ανάπλασης πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή με αποτέλεσμα σήμερα να βλέπουμε το Ηράκλειο να διαθέτει ένα μεγάλο παραλιακό μέτωπο που συνεχώς βελτιώνεται και αναπτύσσεται. Η παρέμβαση αυτή επιτεύχθηκε

Εικόνα 6: Αεροφωτογραφία του παραλιακού μετώπου από Καράβολα μέχρι τον Γιόφυρο

με μια σειρά από έργα σε όλο το βόρειο παραλιακό μέτωπο, στα οποία συμπεριλαμβάνονται: νέες υποδομές πολιτισμού, έρευνας και μάθησης όπως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κατασκευές νέων οδικών αρτηριών και τεχνικών έργων από τον κόλπο του Δερματά μέχρι το Παγκρήτιο Στάδιο, νέοι κοινόχρηστοι χώροι όπως πλατείες και χώροι πρασίνου στην περιοχή του Ξενία, του Καράβολα και της Παλαιάς Λαχαναγοράς, φυτεύσεις στις διαχωριστικές λωρίδες των νέων και παλαιών οδών και πλατειών.

Με τις παρεμβάσεις αυτές άλλαξε ριζικά το παραλιακό μέτωπο της πόλης και να δημιουργήθηκε ένας πνεύμονα ζωής για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης καθώς η περιοχή αναπλάστηκε συνολικά και προσφέρει σημαντικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών ως ένας χώρος πρασίνου, περιπάτου και ψυχαγωγίας. Επίσης δημιουργήθηκαν σημαντικές υπεραξίες και ελκυστικές συνθήκες ιδιωτικών επενδύσεων που θα αυξήσουν το ΑΕΠ και τις θέσεις εργασίας²².

²² Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ.59.

2.13 ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η Πύλη του Αγίου Γεωργίου ήταν στη θέση που σήμερα βρίσκεται η προτομή του Καζαντζάκη. Η πρόσοψη της προς την πόλη ήταν μνημειακή. Στο υπέρθυρο υπήρχε επιγραφή με τη χρονολογία της κατασκευής της 1565 και το όνομα του αρχιστράτηγου Παύλου Τζώρτζη, επειδή έγινε την εποχή της υπηρεσίας του. Αριστερά και δεξιά ήταν και δύο μικρότερα μετάλλια με ανάγλυφους λέοντες του Αγίου Μάρκου και δύο μικρές πόρτες, είσοδοι χώρου μικρών αποθηκών. Πάνω από την επιγραφή εμφανιζόταν μαρμάρινο μετάλλιο, με ανάγλυφη την εικόνα του Αγίου Γεωργίου καβαλάρη κι σε αυτή οφείλεται η ονομασία της πύλης. Αλλά είναι γνωστή και με το όνομα Πόρτα του Λαζαρέτο, επειδή από αυτή πήγαιναν στο Λαζαρέτο-Λοιμοκαθακτήριο. Αναφέρεται και ως Πόρτα του Μαρουλά, από το όνομα της παλαιότερης πόρτας της παλαιάς πόλης, που ήταν στην αρχή της σημερινής Λεωφόρου Ικάρου, απέναντι από το Αρχαιολογικό Μουσείο.

Το πραγματικά αξιόλογο αυτό μνημείο, που ήταν η ωραιότερη από τις άλλες πύλες, γκρεμίστηκε από βάνδαλους μια νύχτα του 1917, σκορπώντας τα γλυπτά μέλη του. Η Αρχαιολογική Υπηρεσία κατάφερε να τα συλλέξει ξανά και η ανοικοδόμηση του άρχισε στη δυτική πλευρά της Ακ Τάμπιας. Έφθασε στο ένα μέτρο περίπου αλλά δυστυχώς μετά εγκαταλείφθηκε και διαλύθηκε. Το μετάλλιο του Αγίου Γεωργίου σώζεται στο Ιστορικό Μουσείο²³.

Εικόνα 7: Πύλη Αγίου Γεωργίου

²³Γεώργιος Σπανιάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ 89.

Στρατώνες του Αγίου Γεωργίου. Στο χώρο που καταλαμβάνει σήμερα η Νομαρχία και οι άλλες δημόσιες υπηρεσίες είχαν κτιστεί το 16^ο αιώνα οι στρατώνες του Αγίου Γεωργίου. Πριν κτιστούν ο μισθοφορικός στρατός της Βενετίας έμενε στα σπίτια φτωχών οικογενειών. Ύστερα από την κατασκευή του νέου φρουριακού

Εικόνα 8: Στρατώνες Αγίου Γεωργίου (σημερινά Δικαστήρια)

περίβολου και τη διαφαινόμενη Τουρκική απειλή και συνεπώς, αύξηση της φρουράς αποφασίστηκε το τέλος του 16^{ου} αιώνα να κτιστούν 6-7 στρατώνες, κοντά στις πύλες των τειχών.

Στην ανατολική Πύλη του Αγίου Γεωργίου κτίστηκε γύρω στα 1585 ο σπουδαιότερος και μεγαλύτερος στρατώνας που ονομάστηκε στρατώνας του Αγίου

Γεωργίου από το όνομα της πύλης. Οι διαστάσεις του ήταν σε μήκος και πλάτος οι ίδιες του σημερινού κτιρίου, αφού κτίστηκε στα θεμέλια του Βενετσιάνικου στρατώνα. Οι Βενετσιάνικοι στρατώνες είχαν επίσης ειδικές αίθουσες για κατοικία των αξιωματικών και ως οικοδόμημα αποτελούσε κόσμημα για την πόλη. Οι Τούρκοι όταν κατάλαβαν τον Χάνδακα χρησιμοποίησαν το στρατώνα για το στρατωνισμό του τούρκικου στρατού αλλά με το σεισμό ου 1856 ερειπώθηκε και ανοικοδομήθηκε το 1883 με σχέδιο του αρχιτέκτονα Αθανάσιου Μούση ο οποίος σχεδίασε και το ναό του Αγίου Μηνά και το Βεζίρ Τζαμί, το σημερινό Άγιο Τίτο²⁴.

Δούκικο Ανάκτορο. Όταν ήρθε στο Χάνδακα ο πρώτος Δούκας Ιάκωβος Τιέπολο το 1211 εγκαταστάθηκε στο οίκημα του βυζαντινού Δούκα της Κρήτης, εκεί που σήμερα βρίσκεται η πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου. Ήταν συγχρόνως η κατοικία του και η έδρα του, όπου συνεδρίαζε η ανώτατη διοικητική αρχή της Κρήτης, που την αποτελούσαν ο Δούκας και οι δύο σύμβουλοι του. Σαν οίκημα δεν ήταν ιδιαίτερα αξιόλογο και διαρκώς ζητούνταν χρήματα από τη Βενετία για επισκευές και συμπληρώσεις. Στο τέλος του 16 αιώνα ο ζωγράφος Γεώργιος Κλώντζας που

²⁴ Τζομπανάκη Χρυσούλα (1996) Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών, Ηράκλειο σελ 61.

γεννήθηκε και εργάστηκε στο Χάνδακα και είχε το εργαστήριο του στην πλατεία του Δουκικού Ανακτόρου και συνεπώς το έβλεπε καθημερινά μπροστά του, σχεδίασε ένα Δουκικό Ανάκτορο με πρόσοψη προσανατολισμένη νοτιοανατολικά, πολυόροφο, με βεράντες. Στο ισόγειο υπήρχαν θολωτοί χώροι που ενοικιάζονταν για μαγαζιά και υπάρχουν μέχρι και σήμερα²⁵.

Άγιος Μάρκος.

Εικόνα 9: Άγιος Μάρκος

Ένα από τα πρώτα και πιο σπουδαία έργα που έγιναν στο Ηράκλειο, με το οποίο οι άποικοι Βενετοί θέλησαν να εκδηλώσουν την ευγνωμοσύνη τους προς τη γη στη οποία διέμεναν και παράλληλα να διαμορφώσουν τη νέα χώρα που τους παραχωρήθηκε, αποφάσισαν την ανοικοδόμηση στο κέντρο της νέας πρωτεύουσας τους, ενός ναού αφιερωμένου στον προστάτη της Μητρόπολης Άγιο Μάρκο η εκκλησία του Αγίου Μάρκου ήταν πραγματικά Βενετσιάνικη.

Στον Άγιο Μάρκο οι τοπικοί άρχοντες αναλάμβαναν τα καθήκοντα τους με επίσημες τελετές, ορκιζόμενοι να διοικήσουν καλά και δίκαια και οι πολίτες παρακαλούσαν το μεγάλο προστάτη να διαφυλάξει τη νέα πατρίδα τους από συμφορές και να χαρίζει δόξα και νίκη στη σημαία της Βενετίας. Ο ναός χρησίμευε και ως τόπος ταφής των Βενετών αρχόντων που πέθαιναν στην Κρήτη.

²⁵ Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 98.

Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήτη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο σελ 56.

Η ανοικοδόμηση του ναού άρχισε το 1239 όταν ο πάπας Γρηγόριος ΙΧ έγραψε στον επίσκοπο Ιεράπετρας να δώσει άδεια στους άποικους Βενετούς του Χάνδακα να ανοικοδομήσουν ναό προς τιμήν του Αγίου Μάρκου. Στο ναό προκλήθηκαν αλληπάλληλες καταστροφές στο πέρασμα του χρόνου, κυρίως από σεισμούς τα έτη 1303, 1508,1563 και συνεχώς επισκευάζονταν χωρίς να γίνει μια ανοικοδόμηση του από τα θεμέλια. Ακόμη και τα τελευταία χρόνια της Βενετοκρατίας βρισκόταν σε άθλια κατάσταση.

Όταν παραδόθηκε η πόλη στους Τούρκους, οι Βενετοί πήραν μαζί τους μια από τις καμπάνες, τις εικόνες και τα άλλα κειμήλια και ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί. Οι Τούρκοι κατέστρεψαν τις τοιχογραφίες, οι φθορές συνεχίστηκαν και οι επισκευές αλλοίωσαν την αρχική μορφή του ναού.

Το 1956 η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών εκδήλωσε το ενδιαφέρον της για τη αναστήλωση του μνημείου στην πρώτη του μορφή, όσον ήταν αυτό δυνατόν. Σήμερα ο Δήμος Ηρακλείου διαθέτει τη Βασιλική του Αγίου Μάρκου για εκθέσεις, διαλέξεις και λοιπές πνευματικές εκδηλώσεις²⁶.

Κρήνη Μοροζίνι. Αποτελεί ένα από τα ωραιότερα μνημεία του Ηρακλείου και της Κρήτης, ένα κόσμημα στο κέντρο της πόλης. Βρίσκεται στη θέση της σχεδόν τέσσερις αιώνες, όπως ακριβώς ήταν στις 25 Απριλίου του 1628 που έγιναν τα εγκαίνια της, εκτός από το κολοσσιαίο άγαλμα του Ποσειδώνα. Τα εγκαίνια αυτά στα οποία ο διψασμένος Χάνδακας, είδε για πρώτη φορά να τρέχει στην κεντρική πλατεία του άφθονο νερό από τα στόματα λεόντων, υπήρξε πραγματικά εξαιρετικό γεγονός για την πόλη του Ηρακλείου. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας η Κρήνη είχε και αυτή τις περιπέτειες της καθώς υπέστη σημαντικές αλλαγές που αλλοίωσαν την αρχική της μορφή.

---

²⁶ Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ.99.

Εικόνα 10: Κρήνη Μοροζίνι (Λιοντάρια)

Ύστερα από την απελευθέρωση αποφασίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο το στις 29 Μαΐου 1900 το Ενετικό αναβρυτήριο να αποκατασταθεί στην αρχική του κατάσταση. Δυστυχώς όμως και μετά την απελευθέρωση, το σπουδαίο αυτό μνημείο της πόλης δεν έτυχε μέχρι σήμερα της οφειλόμενης εκτίμησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες²⁷.

Άγιος Τίτος. Το 961 ο Αραβικός Χάνδακας ερειπώθηκε από τον ίδιο το

Εικόνα 11: Άγιος Τίτος

²⁷. Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήνη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο σελ 56.

Νικηφόρο Φωκά. Οι νέοι Χριστιανοί κάτοικοι έκτισαν τα ερείπια από την αρχή και εγκαταστάθηκαν στην πόλη. Εκκλησία φυσικά δεν υπήρχε. Τότε πρέπει να κτίστηκε ο ναός που καθιερώθηκε στο όνομα του Ιεραποστόλου Τίτου, για να συνεχιστεί η παλιά θρησκευτική παράδοση ύστερα από την καταστροφή τη Γόρτυνας και του πρώτου ναού του Αγίου Τίτου από τους Άραβες.

Στο νέο ναό κατέθεσαν και την κάρα του Αγίου Τίτου, την θαυματουργή εικόνα της Μεσοπαντίτισσας και άλλα λείψανα και κειμήλια που είχαν σώσει Χριστιανοί από το ναό της Γόρτυνας. Κατά την παράδοση του Χάνδακα στους Τούρκους το 1669 όλα αυτά μεταφέρθηκαν στη Βενετία όπου υπάρχουν μέχρι σήμερα, εκτός της κάρας που επεστράφη τελευταία και βρίσκεται σήμερα εδώ στο ναό του Αγίου Τίτου.

Ο ναός φαίνεται έπαθε καταστροφές από σεισμό και ανακαινίστηκε στα μέσα του 15^{ου} αιώνα από το Λατίνο αρχιεπίσκοπο Φαντίνο Ντάντολο. Και στο σεισμό του 1508 έπαθε ζημιές αλλά δεν έχασε την αρχική του μεγαλοπρέπεια. Το 1544 μεγάλη πυρκαγιά προξένησε σοβαρές ζημιές. Το 1557 ξανακτίστηκε από τα θεμέλια.

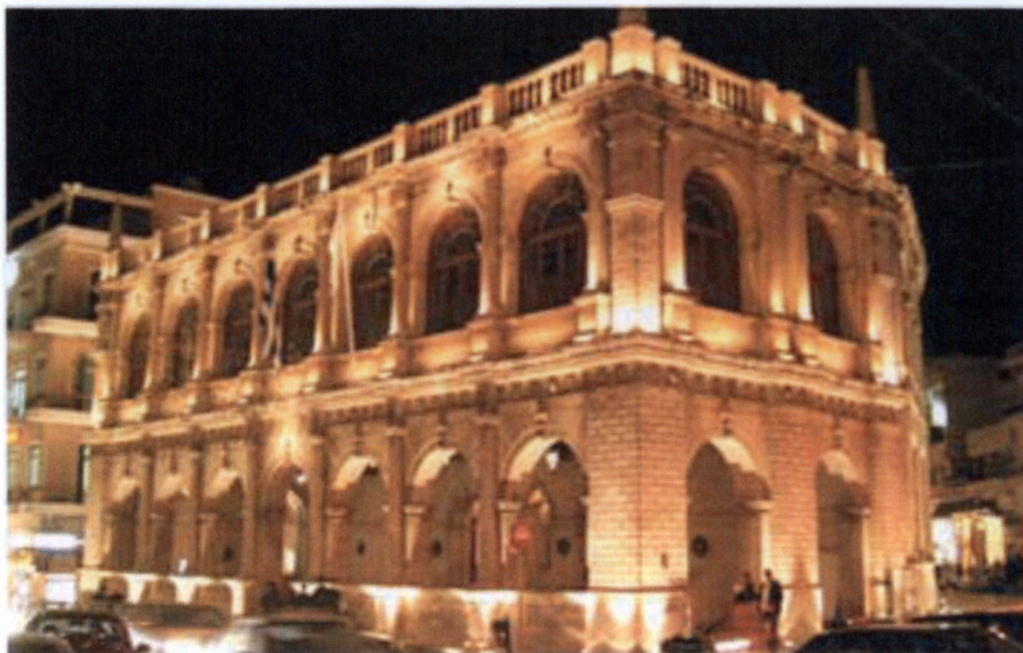
Στον περίβολο του ναού έθαβαν τους αρχιεπισκόπους, τους κατεπάνω και τους στρατηγούς την Βυζαντινή περίοδο. Το έθιμο διατηρήθηκε και στην Βενετοκρατία αλλά και κατά την Τουρκοκρατία οπότε παραχωρήθηκε ο ναός στο βεζίρη Φαζίλ Αχμέτ Κιοπρουλή, ο οποίος τον μετέτρεψε σε τζαμί στο όνομα του, γνωστό έκτοτε με το όνομα Βεζίρ Τζαμί.

Ο μεγάλος σεισμός του 1856 τον κατέστρεψε και ξανακτίστηκε από τα θεμέλια σε σχέδιο του πρακτικού μηχανικού Μούση, που σχεδίασε και τον Άγιο Μηνά²⁸.

Η Λότζια. Η Λότζια του Χάνδακα ήταν το κομψότερο και καλλιτεχνικότερο από τα Βενετικά μνημεία της Κρήτης, άριστο υπόδειγμα του παλλαδιανού ρυθμού, όμοιο περίπου στην αρχιτεκτονική μορφή του με τη Βασιλική της Vicenza της Ιταλίας. Η Βενετία έδωσε τόση σημασία στη Λότζια της πρωτεύουσας του «Βασιλείου της Κρήτης», ώστε το Βενετσιάνικο περίπτερο στην έκθεση της Ρώμης το 1911, ήταν πιστή αντιγραφή της Λότζιας του Ηρακλείου.

---

²⁸Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 112.

Εικόνα 12: Λότζια (σημερινός Δήμος Ηρακλείου)

Το είδος αυτό του δημόσιου οικοδομήματος υπήρχε σε κάθε πόλη της Βενετικής κυριαρχίας και η ύπαρξη του στη νέα αποικία αναφέρεται από τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασης τους στην Κρήτη, το 1269.

Το 1325 οι ευγενείας και φεουδάρχες του Χάνδακα έστειλαν αίτηση στη Βενετία και ζητούσαν να τους παραχωρηθεί οικόπεδο, κοντά στην πλατεία για να κτίσουν νέα Λότζια. Η αίτηση έγινε δεκτή και παραχωρήθηκε οικόπεδο στην πλατεία όπου οικοδομήθηκε η δεύτερη Λότζια. Αλλά και η Λότζια αυτή ερειπώθηκε και το 1541 έγινε η τρίτη Λότζια σε μέρος του χώρου της σημερινής. Η Λότζια αυτή εξυπηρέτησε το σκοπό της μέχρι το 1625-1628 οπότε ο Χάνδακας είδε την ανοικοδόμηση της τέταρτης και τελευταίας²⁹.

---

²⁹ Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 116.

Η Πύλη του Μώλου. Στην καμπή του δρόμου 25^{ης} Αυγούστου ήταν η Πύλη του Μώλου, απλή στην κατασκευή της. Κατεδαφίστηκε από τους Άγγλους στην επανάσταση του 1898, ύστερα από τη σφαγή των Χριστιανών στις 25 Αυγούστου³⁰.

Η Πύλη του Δερματά. Κόλπος του Δερματά λεγόταν ο όρμος ανάμεσα στο Μπεντενάκι και το άλλοτε εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής. Όπως φαίνεται παλιότερα ήταν εκεί βυρσοδευεία. Από αυτό πήρε το όνομα και η δευτερεύουσα πύλη Δερματά στο νέο τείχος, για την επικοινωνία με τη θάλασσα σε περίπτωση ανάγκης³¹.

Κρήνη Πριούλι. Απέναντι από την πύλη του Δερματά, πίσω από το Μποδοσάκειο σώζεται η Κρήνη Πριούλι. Οι Τούρκοι την έλεγαν Κρήνη Δελημάρκου. Τον καιρό της πολιορκίας του Χάνδακα, παρά τα πολλά πηγάδια και τις δεξαμενές που υπήρχαν η πόλη υπέφερε από έλλειψη νερού, γιατί οι Τούρκοι είχαν κόψει το Υδραγωγείο Μοροζίνι. Ο Αντώνιος Priuli γενικός

Εικόνα 13: Κρήνη Πριούλι προβλεπτής το 1666 βρήκε μια φλέβα νερού μέσα στην τάφρο, απέναντι από τον προμαχώνα Βηθλεέμ και το διοχέτευσε στην κρήνη αυτή, ενώ πολιορκούνταν η πόλη.³²

Πύλη του Αγίου Ανδρέα. Δευτερεύουσα πύλη στη βορειοδυτική γωνία του περιβόλου των νέων τειχών. Χρησίμευε μόνο για στρατιωτικούς σκοπούς. Οι Τούρκοι την έλεγαν Γιουρούς Καπισί που σημαίνει πύλη της Εφόδου, γιατί στο

³⁰ Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 123.

³¹ Πρακτικίδης Ζαχαρίας (1983) Χωρογραφία της Κρήτης συνταχθείσα τω 1818, Νέα Έκδοση του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τμήματος Ανατολικής Κρήτης σελ 39.

³² Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήτη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο σελ 118.

σημείο αυτό έγιναν αποφασιστικές έφοδοι των Τούρκων ύστερα από την προδοσία του Ανδρέα Μπαρότσι το 1668, ο οποίος υπέδειξε στους Τούρκους τα ασθενέστερα σημεία του φρουρίου στους προμαχώνες του Αγίου Ανδρέα και της Αμμουδιάς, στην αντίστοιχη ανατολική γωνία των τειχών³³.

Piazza Delle Erbe ή Ξώπορτο. Η σημερινή πλατεία Νικηφόρου Φωκά αναφέρεται τη Βενετοκρατία Piazza Delle Erbe που σημαίνει λαχαναγορά. Οι Τούρκοι την έλεγαν Μεϊντάνι δηλαδή πλατεία. Αναφέρεται και ως Ξώπορτο. Ο χώρος αυτός χρησιμοποιούνταν από τότε μέχρι σήμερα ως λαχαναγορά. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας που ο κάθε Τούρκος έκτιζε όπου ήθελε και στένεψαν όσο μπορούσαν τους Βενετσιάνικους δρόμους, έκτισαν στη μέση της σημερινής πλατείας ένα τρίγωνο με μανάβικα γύρω-γύρω το οποίο αφαιρέθηκε μετά την απελευθέρωση³⁴.

Ναός της Κυρίας των Αγγέλων. Στην αρχή της Λεωφόρου Καλοκαιρινού ήταν ο ναός της Κυρίας των Αγγέλων, καθεδρικός ναός των Ορθοδόξων του Πρωτόπαπα, ο οποίος εκπροσωπούσε τον ορθόδοξο κλήρο την περίοδο της Βενετοκρατίας. Βρισκόταν στη βόρεια πλευρά του δρόμου. Σώζονται ίχνη της εκκλησίας³⁵.

Πύλη του Παντοκράτορα-Porta Di Panigra. Στο τέρμα της Πλαθειας Στράτας είναι η Πύλη του Παντοκράτορα, που σώζεται ακέραια και σήμερα. Την ονομασία της πήρε από μία εκκλησία του Παντοκράτορα που ήταν σε μικρή απόσταση βορειοανατολικά από την πύλη. Στην πρόσοψη έχει δύο πόρτες όμοιες, οι οποίες έκλειναν μέχρι τα πρώτα χρόνια της Κρητικής Πολιτείας το βράδυ και άνοιγαν το πρωί. Ύστερα από την αύξηση των τροχοφόρων έγινε η σημερινή ευρύχωρη θολωτή πόρτα³⁶.

---

³³ Ξανθουδίδης Στέφανος (1939) Η Ενετοκρατία Εν Κρήτη και οι κατά των Ενετών Αγώνες των Κρητών, Αθήνα σελ 167.

³⁴ Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 134.

³⁵ Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήτη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο σελ 99.

³⁶ Πρακτικίδης Ζαχαρίας (1983) Χωρογραφία της Κρήτης συνταχθείσα τω 1818, Νέα Έκδοση του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τμήματος Ανατολικής Κρήτης σελ 72.

Εικόνα 14: Πύλη του Παντοκράτορα

Κρήνη Μπέμπο. Στη σημερινή πλατεία Κορνάρου σώζεται σε καλή κατάσταση η κρήνη Μπέμπο. Στην Κρήνη αυτή οι κάτοικοι του Χάνδακα είδαν πρώτη φορά το 1552-1554 να τρέχει τρεχάμενο νερό στη διψασμένη πόλη τους. Ο πρώτος που σκέφτηκε να διοχετεύσει με υδραγωγείο νερό πηγαίο στο Χάνδακα ήταν ο Gian Matteo Bembo και η κρήνη φέρει ακόμα το όνομα του ενώ έχει αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον³⁷.

³⁷Πρακτικίδης Ζαχαρίας (1983) Χωρογραφία της Κρήτης συνταχθείσα τω 1818, Νέα Έκδοση του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τμήματος Ανατολικής Κρήτης σελ 142.

Εικόνα 15: Κρήνη Μπέμπο

Η Μητρόπολη της Κρήτης. Η πρώτη Μητρόπολη της Κρήτης ήταν στη Γόρτυνα. Οι Άραβες Σαρακηνοί που κατέλαβαν την Κρήτη το 1828 κατέστρεψαν τη Γόρτυνα και το Ναό του Αγίου Τίτου. Το 961 ο Νικηφόρος Φωκάς ανέκτησε την Κρήτη και ο Χάνδακας έγινε η νέα πρωτεύουσα του νησιού όπου εγκαταστάθηκαν οι νέες αρχές και φυσικά η Κεφαλή της Εκκλησίας της Κρήτης. Ο ναός κτίστηκε όπου είναι και σήμερα και πιθανόν στη θέση που ήταν το μουσουλμανικό τέμενος των Αράβων, που σίγουρα θα υπήρχε.

Ύστερα από τη διάλυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το 1204 και την εγκατάσταση των Βενετών στην Κρήτη, ο Καθολικισμός έδιωξε το μητροπολίτη και τους επισκόπους και στις θέσεις τους εγκατέστησε καθολικούς. Η λατρεία στο μητροπολιτικό ναό συνεχίστηκε από τους καθολικούς χωρίς να αλλάξουν τίποτα από το λατρευτικό διάκοσμο του ναού με τις βυζαντινές τοιχογραφίες του και μάλιστα διέσωσαν στη Βενετία την κάρα του Αγίου Τίτου καθώς και άλλα ιερά κειμήλια.

Εάν οι Τούρκοι δεν κατακούσαν την Κρήτη, κάποτε θα απελευθερωνόταν από τους Βενετούς και τον Καθολικισμό και ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Τίτου θα εξακολουθούσε και σήμερα να είναι μητρόπολη των Ορθοδόξων, όπως την πρώτη και τη δεύτερη Βυζαντινή περίοδο. Η κατάκτηση της Κρήτης από τους αλλόθρησκους Τούρκους άλλαξε ριζικά την κατάσταση καθώς μετέτρεψαν όλες τις εκκλησίες σε τζαμιά και λουτρά³⁸.

Ο Ναός του Αγίου Μηνά. Ο Ηρακλειώτικος λαός εκδηλώνοντας την ευγνωμοσύνη του προς τον προστάτη της πόλης του Άγιο Μηνά, ύστερα από 30 χρόνια, το 1862 και ενώ συνεχιζόταν οι αλλεπάλληλες επαναστάσεις για την αποτίναξη του Τούρκικου ζυγού, θεμελίωσε έναν από τους μεγαλύτερους και επιβλητικότερους ναούς της Ελλάδας.

---

³⁸Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο, σελ. 147.

Εικόνα 16: Ιερός Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Μηνά

Ο χώρος όπου κτίστηκε ο ναός, κοντά στον παλιό ήταν κήπος την περίοδο της Βενετοκρατίας. Ο χώρος που είναι σήμερα η Μητρόπολη ήταν οι κατοικίες των προβλεπτών του ιππικού. Και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ήταν κήπος. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα ήταν ιδιοκτησία Τούρκου από τον οποίο και αγοράστηκε. Τη θέση αυτή υπέδειξε όπως λέει η παράδοση ο ίδιος ο Άγιος Μήνας που παρουσιάστηκε στον ύπνο του σε ένα καλόγερο, νεωκόρο στη μικρή εκκλησία του Αγίου Μηνά³⁹.

2.14 ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

Η περίοδος της ενετικής κυριαρχίας αφήνει κληρονομιά στο Ηράκλειο μια σειρά από λαμπρά οικοδομήματα, που σηματοδοτούν την εικόνα της πόλης. Οι μετέπειτα ιστορικές, κοινωνικές και πολιτισμικές εξελίξεις, που λαμβάνουν χώρα

---

³⁹Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήτη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο σελ 34.

στην οθωμανική πόλη και αργότερα στο ελληνικό Ηράκλειο, αντανακλώνται και στην αρχιτεκτονική, ιδιωτική και δημόσια.

Οι επιδράσεις, που προέρχονται άλλοτε από το χώρο των Βαλκανίων και άλλοτε από τη δυτική Ευρώπη, μεταγράφονται δημιουργικά και επιλεκτικά δημιουργώντας νέους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς, που κάνουν την εμφάνισή τους σταδιακά στην πόλη.

Συνολικά υπάρχουν περίπου 344 ιστορικά κτίρια στο Ηράκλειο, αλλά λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού τέτοιων κτισμάτων θα αναλύσουμε παρακάτω τα δέκα σημαντικότερα. Σε πίνακα που ακολουθεί σας παραθέτουμε σε ποια εποχή ανήκουν⁴⁰.

Πίνακας 1. Τα ιστορικά κτίρια.

ΡΥΘΜΟΣ	ΑΡ. ΚΤΙΡΙΩΝ
ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ	49
ΝΕΟ-ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ	46
ΛΑΙΚΑ ΑΝΩΝΥΜΑ	55
ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΑ	137
ΚΤΙΡΙΑ ΕΚΛΕΚΤΙΚΙΣΜΟΥ	57

Πηγή: Δήμος Ηρακλείου

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Τα κτίσματα παρουσιάζουν έντονα αναφορές σε βαλκανικά αρχιτεκτονικά στοιχεία του 18ου και 19ου αιώνα. Είναι κυρίως διώροφα με κατασκευή από λιθοδομή στο ισόγειο, ενώ στο β' όροφο παρουσιάζουν προεξοχές ηλιακού (σαχισί, κιόσκι), στέγη κεραμοσκεπή και κουφώματα καρφωτά. Αξιόλογα κτίσματα αυτής της περιόδου βρίσκονται διάσπαρτα στο Ηράκλειο. Δυο από αυτά είναι η Οικία Χρονάκη και η Ιταλική Σχολή στην οδό Άλμπερτ 17.

⁴⁰ <http://grvps.heraklion.gr/heraklion-site/sig.php?id=843>

Οικία Χρονάκη

Εικόνα 17: Οικία Χρονάκη

Το σωζόμενο σήμερα κτίσμα αποτελούσε τμήμα ενός μεγαλύτερου αρχοντικού στο κονάκι ενός πλούσιου έμπορα, του μπέη Ρασίχ Ασπράκη. Κτισμένο από πέτρα και ξύλο, με ξύλινη στέγη, βοτσαλωτά εξωτερικά δάπεδα και ξύλινα εσωτερικά, με εσωτερικό ζωγραφικό διάκοσμο, μουσάντρες και ταβάνια στολισμένα με περίτεχνη διακόσμηση, αποτελεί ένα πραγματικό κόσμημα για τη σημερινή πόλη. Το κτίριο διαθέτει συγκρότημα χαμάμ στον όροφο και κρήνη στην εσωτερική αυλή⁴¹.

Ιταλική σχολή στην οδό Άλμπερτ 17

Το κτίριο επί Τουρκοκρατίας ήταν το κονάκι του Μιρτζά Εφέντη. Είναι διώροφο κτίσμα από πέτρα και ξύλο, με μεταγενέστερες προσθήκες από οπλισμένο σκυρόδεμα. Ψηλός αυλότοιχος οριοθετεί το κτίσμα. Στην αυλή, στρωμένη με βοτσαλωτό δάπεδο, σώζεται μαρμάρινο πηγάδι. Κάτω από το σαχνισί, στον εξωτερικό τοίχο, υπάρχει μικρή πέτρινη κρήνη⁴².

Εικόνα 18: Ιταλική σχολή

⁴¹ <http://grvdas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=844&cid=2883&level=3&on=0>

⁴² <http://grvdas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=844&cid=2884&level=3&on=0>

ΝΕΟ-ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ

Μετά τα μέσα του 19ου αιώνα και συγκεκριμένα μετά τον καταστρεπτικό σεισμό του 1856 η πόλη ξανακτίστηκε σύμφωνα με τα οθωμανικά πρότυπα ενώ αργότερα εισάγονται στοιχεία του νεοεμφανιζόμενου Ελληνικού Νεοκλασικισμού.

Τα νέα γινώρισματα, που κάνουν την εμφάνισή τους, είναι η οργάνωση της όψης με άξονες συμμετρίας, τα θυρώματα με χαμηλωμένα συνήθως τόξα στα ανοίγματα, τα ταμπλαδωτά κουφώματα κτίσματα αυτά είναι κυρίως διοικητικά, σχολικά κτίρια κ.α. Ο τύπος αυτός επικρατεί μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, οπότε εμφανίζονται τα καθαρά νεοκλασικά κτίσματα. Κτίρια αυτής της εποχής αποτελούν το κτίριο Bon Marche στην οδό Αγίου Μηνά 8, το κτίριο Εφκάφι στην οδό Έβανς 24.

Bon Marche στην οδό Αγίου Μηνά 8

Εικόνα 19:Bon Marche

Το κτίριο ήταν κατάστημα πώλησης υφασμάτων που ανήκε στον Χουσεΐν Μουχαρέμ Λιτσαρδάκη. Κατασκευάστηκε κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας και εγκαινιάστηκε το 1892. Είναι κτισμένο από πέτρα, ξύλο και ξύλινη κεραμοσκεπή στέγη. Η πρόσοψή του παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στον όροφο διαμορφώνεται το σαχισί με τοξοειδές κεντρικό άνοιγμα εκατέρωθεν του

οποίου σχηματίζονται δύο αβαθείς κόγχες. Εσωτερικά δημιουργείται αίθριο με περίτεχνο ξύλινο κιγκλίδωμα⁴³.

⁴³<http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2885&level=3&on=0>

Εφκάφι στην οδό Έβανς 24

Εικόνα 20: Εφκάφι

Το κτίριο κατασκευάστηκε το 1878 για να στεγάσει την υπηρεσία των Εφκαφίων, τουρκική Δημόσια Υπηρεσία, που είχε στη δικαιοδοσία της όλα τα αφιερωμένα σε Φιλανθρωπικά Ιδρύματα κτίρια.

Είναι κτισμένο από πέτρα, ξύλο και ξύλινη τρίριχτη στέγη. Η κύρια είσοδος διαμορφώνεται σε εσοχή. Στο ισόγειο σχηματίζονται οκτώ τοξοειδή θυρώματα, ενώ στον όροφο τα τόξα αντικαθίστανται από ευθύγραμμα επιστήλια. Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία του κτιρίου χαρακτηρίζονται από μια μεγάλη ποικιλία, όπως γείσα με κυμάτια, πεσσοί, κιονόκρανα διαφόρων τύπων, θωράκια με ρόδακες και άλλα⁴⁴.

⁴⁴ <http://grvpas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2886&level=3&on=0>

Νομαρχία Δικαστήρια (πρώην Κισλάδες, Οθωμανικοί Στρατώνες)

Εικόνα 21: Νομαρχία

Οι στρατώνες του Αγ. Γεωργίου οικοδομήθηκαν το 16ο αιώνα και στέγαζαν 700 περίπου στρατιώτες. Οι βενετσιάνικοι αυτοί στρατώνες καταστράφηκαν από σεισμό και στη θέση τους οι Οθωμανοί έκτισαν νέους, τους Κισλάδες, το 1883. Το συγκρότημα, που ήταν αρχικά ενιαίο, αποτελείται σήμερα από τρία τμήματα. Στη βορινή πλευρά, όπου και η κύρια είσοδος, εντοιχίστηκε το θύρωμα της εκκλησίας του Αγ. Φραγκίσκου⁴⁵.

ΛΑΪΚΑ ΑΝΩΝΥΜΑ

Από το πρώτο μισό του 20ού αιώνα και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1950, κτίζονται μικρές κατοικίες από απλούς ανθρώπους, χωρίς αναφορές σε

⁴⁵ <http://grvpas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2887&level=3&on=0>

ιδιαίτερους αρχιτεκτονικούς ρυθμούς. Πρόκειται κυρίως για μονώροφα πλινθόκτιστα ή με τοίχους από τσατμά και μονόριχτη στέγη. Τοποθετούνται ελεύθερα στο χώρο του οικοπέδου, συνήθως γύρω από μια μικρή αυλή. Απαντώνται στην περιοχή της οδού Εφόδου, στη συνοικία της Αγ. Τριάδας, καθώς και βόρεια του προμαχώνα Μαρτινέγκο.

ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ

Το αρχιτεκτονικό αυτό στυλ που διαδόθηκε σε όλη την ελεύθερη Ελλάδα, έφθασε και στο Ηράκλειο με αξιόλογα παραδείγματα, όπως μπορεί κανείς να δει στην οδό Μαρτύρων 25ης Αυγούστου, στη λεωφόρο Καλοκαιρινού, στη λεωφόρο Ν. Πλαστήρα, στην οδό Έβανς, στην οδό Γιαμαλάκη.

Συνήθη χαρακτηριστικά του νεοκλασικού ρυθμού είναι η συμμετρία στην όψη, η κεραμοσκεπής στέγη, η χρήση πώρινων στοιχείων και διακοσμήσεων, κυρίως στο ισόγειο, τα θυρώματα στα ανοίγματα, τα ταμπλαδωτά κουφώματα. Κτίρια αυτής

της αρχιτεκτονικής μορφής αποτελούν το κτίριο του Ιστορικού Μουσείου, η Alpha Bank στην οδό Γιαμαλάκη και το κτίριο επί των οδών 25^{ης} Αυγούστου και Επιμενίδου.

Κτίριο Ιστορικού Μουσείου

Το σημερινό κτίριο κατασκευάστηκε το 1903 στη θέση άλλης οικίας, όπου κατοίκησε ο Ανδρέας Καλοκαιρινός μετά το γάμο του με τη Μαρία Κρασάκη, το 1835. Το αρχικό κτίσμα

Εικόνα 22: Ιστορικό Μουσείο

καταστράφηκε από το σεισμό του 1856 και παρέμεινε ερείπιο μέχρι το 1870. Το κτίριο αυτό, σχεδιασμένο από το διάσημο Έλληνα αρχιτέκτονα Λύσανδρο Κουταντζόγλου, καταστράφηκε κατά τα γεγονότα του 1898.

Το σημερινό κτίριο, λόγω της κλίσης του εδάφους, παρουσιάζεται στη βόρεια πλευρά ως τριώροφο. Αρχικά, η κύρια είσοδος του κτιρίου ήταν από τη νότια πλευρά, όπου διαμορφώνεται μαρμάρινο προστώο υποβασταζόμενο με δωρικούς κίονες, ενώ στον όροφο διαμορφώνεται εξώστης με μαρμάρινο στηθαίο. Στο εσωτερικό σώζονται ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες, οροφोगραφίες και άλλα διακοσμητικά στοιχεία⁴⁶.

Alpha Bank στην οδό Γιαμαλάκη

Εικόνα 23: Alpha Bank

Το κτίριο κατασκευάστηκε πιθανότατα τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα ως κατοικία και μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί εκτεταμένες επεμβάσεις στο εσωτερικό του. Είναι κτισμένο από λιθοδομή, ενώ οι πλάκες από οπλισμένο σκυρόδεμα. Επικαλύπτεται από πλάκα, ενώ μικρός τρούλος καλύπτει κτίσμα στο δώμα. Η κεντρική είσοδος διαμορφώνεται σε εσοχή με προστώο και δωρικούς κίονες. Στον α' όροφο ο εξώστης είναι μαρμάρινος με περίτεχνο χυτό κιγκλίδωμα.

⁴⁶ <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=847&cid=2888&level=3&on=0>

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα του κτιρίου αποτελεί η τρουλοειδής ξύλινη κατασκευή στη σκεπή του κτιρίου⁴⁷.

Κτίριο επί των οδών 25^{ης} Αυγούστου και Επιμενίδου

Ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού και πρόκειται στο μέλλον να στεγάσει έκθεση βυζαντινών αντικειμένων. Είναι τριώροφο, με ενδιάμεσα διώροφα τμήματα. Τα τριώροφα τμήματα καλύπτονται με ξύλινη κεραμοσκεπή, ενώ τα διώροφα με δώμα.

Εικόνα 24: Κτίριο επί των οδών 25^{ης} Αυγούστου και Επιμενίδου

Η ευρεία γωνία του κτιρίου, κατασκευασμένη με ιδιαίτερη προσοχή, είναι αυτή που δεσπόζει κυρίως στο κτίσμα⁴⁸.

⁴⁷ <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2889&level=3&on=0>

⁴⁸ <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=847&cid=2890&level=3&on=0>

ΚΤΙΡΙΑ ΕΚΛΕΚΤΙΚΙΣΜΟΥ

Αποτελεί μια τάση εξέλιξης του ελληνικού νεοκλασικού τύπου με έντονα διακοσμητικά στοιχεία, επηρεασμένη από την κεντροευρωπαϊκή αρχιτεκτονική και το art deco. Σταδιακά παρατηρείται απομάκρυνση από τα νεοκλασικά πρότυπα, διατηρώντας μόνο κάποια επιλεκτικά στοιχεία στη σύνθεση, στα υλικά και σε κάποιες μορφές. Ωστόσο εισάγονται και νέα υλικά, όπως το οπλισμένο σκυρόδεμα, που θα φέρουν ουσιαστικές αλλαγές στη μορφή των νέων οικοδομών. Τέτοια κτίρια είναι το Μέγαρο Φυτάκη και το κτίριο του Κοραή.

Μέγαρο Φυτάκη

Αποτελεί το πρώτο πολυώροφο κτίσμα που κατασκευάστηκε στην πόλη, με πρωτοποριακή για την εποχή του κατασκευή και ήταν η πρώτη πολυκατοικία όπου χρησιμοποιήθηκε ανελκυστήρας. Η θεμελίωσή του έγινε πάνω στο ευθύγραμμο τμήμα της βορειοανατολικής πλευράς των τειχών, στον προμαχώνα Σαμπιονάρα, με αποτέλεσμα ένα μεγάλο τμήμα της οχύρωσης στο σημείο αυτό να έχει καταστραφεί. Είναι

Εικόνα 25: Το Μέγαρο Φυτάκη

κτισμένο από λιθοδομή και οπλισμένο σκυρόδεμα. Στο εσωτερικό του υπάρχουν δυο μεγάλοι φωταγωγοί και δυο κύριες εισοδοί με αντίστοιχα κλιμακοστάσια και ανελκυστήρες⁴⁹.

Το Λύκειο Κοραΐς

Το «Λύκειον ο Κοραΐς» συστάθηκε το 1905, την περίοδο της Κρητικής Πολιτείας και αρχικά στεγάστηκε σε άλλο κτίριο. Το κτίριο αυτό οικοδομήθηκε το 1911, έχει όμως δεχτεί αρκετές και εκτεταμένες μετατροπές για την προσαρμογή του σε άλλη χρήση. Πρόκειται για ορθογώνιο κτίσμα τοποθετημένο σε διαμπερές οικόπεδο, με μεγάλη αυλή προς την οδό Κοραΐ. Η κύρια είσοδος διαμορφώνεται με προβολή προς τα έξω και δημιουργία προστώου, ενώ στον όροφο δημιουργείται εξώστης, που στηρίζεται σε δυο ζεύγη κίωνων τοποθετημένων επάλληλα και περιβάλλεται από περίτεχνο στηθαίο. Δευτερεύουσα είσοδος, απλούστερη, διαμορφώνεται επί της οδού Μιλάτου⁵⁰.

Εικόνα 26: Το Λύκειο Κοραΐς

⁴⁹<http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=848&cid=2891&level=3&on=0>

⁵⁰<http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=848&cid=2892&level=3&on=0>

2.15 ΕΝΕΤΙΚΑ ΤΕΙΧΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Στη θέση της σημερινής πόλης του Ηρακλείου υπήρχε στην αρχαιότητα το ομώνυμο λιμάνι της Κνωσού, το οποίο αναφέρεται από το Στράβωνα. Ο οικισμός εξακολούθησε να υφίσταται με το ίδιο όνομα ως τους πρώιμους Βυζαντινούς χρόνους, οπότε εμφανίστηκε και η ονομασία Κάστρο λόγω της ύπαρξης οχύρωσης.

Το 828-828 το Ηράκλειο καταλήφθηκε από τους Άραβες της Ανδαλουσίας με αρχηγό τον Abu Xafs Omar. Οι κατακτητές βελτίωσαν σημαντικά την προϋπάρχουσα οχύρωση και την ενίσχυσαν με τάφρο. Έτσι το Ηράκλειο την εποχή αυτή έλαβε την ονομασία Rabdh Al Kandaq, δηλαδή Φρούριο της Τάφρου. Από την ονομασία αυτή προέκυψαν το όνομα Χάνδαξ που απαντά στη δεύτερη Βυζαντινή περίοδο και το όνομα Candia που ήταν σε χρήση την περίοδο της Ενετοκρατίας.

Το 961 τα Βυζαντινά στρατεύματα με επικεφαλής τον Νικηφόρο Φωκά κατάφεραν να ανακτήσουν το νησί και την πόλη μετά από 135 χρόνια Αραβικής κατοχής. Η πόλη γνώρισε εκτεταμένη καταστροφή, αλλά η οχύρωση δεν κατεδαφίστηκε πλήρως όπως υποστηρικτικέ παλαιότερα γιατί λείψανα της έχουν εντοπιστεί κατά αρχαιολογική έρευνα. Ακολούθησε μια αποτυχημένη απόπειρα του Νικηφόρου Φωκά να μετέφερε την πρωτεύουσα νότια του Χάνδακα σε απόκρημνο λόφο τον οποίο οχύρωσε ε φρούριο, γνωστό ως Τέμενος. Η πόλη του Χάνδακα γρήγορα ανέκαμψε από την καταστροφή, ανοικοδομήθηκε και έγινε ξανά το διοικητικό και θρησκευτικό κέντρο του νησιού.

Τις παραμονές της Δ' Σταυροφορίας η Κρήτη παραχωρήθηκε ως αντάλλαγμα από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Αλέξιο Άγγελο στο μαρκίωνα του Μομφερράτου Βονιφάτιο, ο οποίος με τη σειρά του την εκχώρησε με συνθήκη στους Ενετούς. Οι τελευταίοι δεν εγκαταστάθηκαν αμέσως στο νησί, με αποτέλεσμα ο 1206 Γενουάτες πειρατές με αρχηγό τον Eppico Pescatore να καταλάβουν μεγάλο τμήμα του μαζί με το Χάνδακα. Η κατοχή των Ενετών στο νησί δεν οριστικοποιήθηκε παρά στα 1211. Στο Χάνδακα εγκαταστάθηκε ο Δούκας του βασιλείου της Κρήτης. Τα Βυζαντινά τείχη της πόλης είχαν πιθανόν ήδη ανακαινιστεί από τον Pescatore.

Ωστόσο μετά την καταστολή των εσωτερικών επαναστάσεων και την εμφάνιση της οθωμανικής απειλής, οι Ενετοί αποφάσισαν να ασχοληθούν με τη βελτίωση των οχυρώσεων. Στο διάστημα που είχε μεσολαβήσει οι κάτοικοι των

Βούργων της Βυζαντινής περιόδου, δηλαδή των προαστίων αυξήθηκαν σημαντικά σε αριθμό, με αποτέλεσμα να αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού, που δεν μπορούσε να παραμείνει χωρίς οχυρωματική προστασία. Έτσι αποφασίστηκε να εγκαταλειφθεί το Βυζαντινό τείχος και η αμυντική προστασία της πόλης σχεδιάστηκε από την αρχή.

Στο μεγάλο και χρονοβόρο αυτό έργο συνεργάστηκαν πολυάριθμοι μηχανικοί σταλμένοι από τη Βενετία, αλλά κύριος εμπνευστής του υπήρξε ο διασημότερος στρατιωτικός μηχανικός τα Βενετίας Michele Sanmicheli. Η οθωμανική κατάκτηση της Κρήτης άρχισε στα 1645 με την κατάληψη των Χανίων.

Εικόνα 27: Τα ενετικά τείχη

Το επόμενο έτος έπεσε στα χέρια των Οθωμανών και το Ρέθυμνο. Το 1648 τα Οθωμανικά στρατεύματα εμφανίστηκαν μπροστά στα τείχη του Χάνδακα. Η πολιορκία του ισχυρού οχυρού υπήρξε μοναδική σε διάρκεια στην παγκόσμια ιστορία, αφού κράτησε 21 ολόκληρα χρόνια. Τελευταίος υπερασπιστής του ο Φραγκίσκος Μοροσίνι με τη συνδρομή των ντόπιων κατοίκων και λίγων επικουρικών δυνάμεων σταλμένων από τον Πάπα, τους Ιωαννίτες ιππότες, την Ισπανία, τη Γαλλία και το Δούκα της Σαβοΐας. Καθοριστικό ρόλο στην άλωση της πόλης έπαιξε η προδοτική στάση του συνταγματάρχη μηχανικού Andrea Barozzi, ο οποίος

αποκάλυψε στον εχθρό τα αδύνατα σημεία των οχυρώσεων. Ο Morosini αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει στις 16 Σεπτεμβρίου 1669, μετά από επίπονες διαπραγματεύσεις με το βεζίρη Αχμέτ Κιοπρουλή. Η οθωμανική κατάκτηση ανάκοψε την πορεία ανάπτυξης του νησιού και την άνθηση της Κρητικής αναγέννησης στα γράμματα και τις τέχνες, οδήγησε στη συρρίκνωση του πληθυσμού και στην παρακμή των αστικών κέντρων. Τριάντα χρόνια μετά την κατάκτηση του ο Χάνδακας, το Μεγάλο Κάστρο, χαρακτηριζόταν από τους περιηγητές ως λείψανο πόλεως. Η οχύρωση της πρώτης Βυζαντινή περιόδου περιοριζόταν στο τμήμα της σημερινής πόλης γύρω από την Κρήνη Μοροζίνι και ως την οδό Δουκός Μποφώρ. Το τείχος της αραβοκρατίας ευρύτερο ήταν αρκετά ισχυρό, με λίθινη κρηπίδα και ανωδομή από πλίνθους. Είχε κυκλικούς πύργους και ευθύγραμμα μεταπύργια τμήματα. Στην εξωτερική του πλευρά διαμορφωνόταν τάφος. Ίχνη της κρηπίδας του έχουν εντοπιστεί σε αρκετά σημεία της πόλης και κυρίως κατά μήκος της οδού Δαιδάλου, στα θεμέλια της οχύρωσης της δεύτερης Βυζαντινής περιόδου. Τα επιβλητικά τείχη της περιόδου της Ενετοκρατίας άρχισαν να κατασκευάζονται το 1642 και η οικοδόμησή τους διήρκεσε σχεδόν ως την άλωση τους. Σήμερα είναι το καλύτερα διατηρημένο οχυρωματικό έργο στη Μεσόγειο. Παρουσίαζαν την πιο εξελιγμένη εκδοχή της οχυρωματικής τέχνης της εποχής τους και ήταν τόσο ισχυρά, ώστε άντεξαν αλώβητα την εικοσαετή πολιορκία από το στρατό της οθωμανικής αυτοκρατορίας, τον ισχυρότερο του τότε κόσμου. Στην πραγματικότητα δεν θα είχαν πέσει ποτέ χωρίς την προδοσία του Andrea Barozzi που οδήγησε στην παράδοση της πόλης. Η εισαγωγή της χρήσης πυροβόλων όπλων επέβαλε την αλλαγή του σχεδιασμού των οχυρώσεων. η σημερινή μορφή των τειχών του Χάνδακα οφείλεται σε πρωτοποριακό σχεδιασμό των Ενετών μηχανικών του 16^{ου} αιώνα. Ο οχυρωματικός περίβολος, συνολικού μήκους επτά χιλιομέτρων έχει σχήμα τριγώνου, με τη βάση προς τη θάλασσα και αποτελεί ουσιαστικά ένα τεράστιο ανάχωμα. Η καθαίρεση του εδάφους σε μεγάλο βάθος περιμετρικά του περιβόλου δημιούργησε την τάφο που περιβάλλει από ξηράς την οχύρωση. Το χώμα που αφαιρέθηκε από την τάφο χρησιμοποιήθηκε στη δημιουργία ενός ψηλού αναχώματος με κεκλιμένη εξωτερική παρειά, η οποία επενδύθηκε με μικρούς πελεκημένους ασβεστόλιθους. Η διάταξη αυτή αποσκοπούσε στην καλύτερα απόσβεση των βολών των πυροβόλων και στη μεγαλύτερη στατική επάρκεια. Δυστυχώς το χώμα στο εσωτερικό του αναχώματος δεν συμπίεστηκε αρκετά, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται σήμερα αρκετά στατικά προβλήματα. Η ένωση της σκάρπας με το παραπέτο τονιζόταν με

λίθινο cordone. Η μεγάλη ωστόσο καινοτομία στο σχεδιασμό του τείχους του Χάνδακα ήταν το σύστημα των προμαχώνων και αντιπρομαχώνων που κάλυπτε το χερσαίο τμήμα. Υπήρχαν συνολικά επτά προμαχώνες (Sabbionera, Vitturi, Martinego, Ιησού, Βηθλεέμ, Παντοκράτορα, Αγίου Ανδρέα) που προεξείχαν από το τείχος ανά αποστάσεις και ήταν καρδιόσχημοι στη μορφή. Η σωρός του Νίκου Καζαντζάκη έχει ταφεί στον προμαχώνα Martinego όπως είχε ζητήσει ο ίδιος. Κηδεύτηκε με όλες τις τιμές που του έπρεπαν και πάνω στον τάφο του γράφτηκε η φράση "*Δεν ελπίζω τίποτε, δεν φοβάμαι τίποτε, είμαι ελεύθερος*".

Κάθε προμαχώνας ενωνόταν με το τείχος με ένα λαιμό που διάθετε σε κάθε του πλευρά από μια πλατεία σε χαμηλότερο επίπεδο, με δύο θυρίδες για τα πυροβόλα. Το πυροβόλο της εσωτερικής θυρίδας έβαλε πλάγια και σε απόσταση ενώ εκείνο της εξωτερικής κάλυπτε την περιοχή μπροστά στα τείχη. Για την καλύτερη εποπτεία της περιοχής διαμορφώθηκαν επιπρομαχώνες σε μορφή κόλουρης πυραμίδας. Μια κεκλιμένη δίοδος χρησίμευε στη μεταφορά των πυροβόλων από το επίπεδο του εδάφους ως της πλατείας και τους επιπρομαχώνες. Οι πύλες συνολικά τέσσερις (του Μώλου, του Αγίου Γεωργίου ή Λαζαρέτου, του Ιησού και του Παντοκράτορα) που ήταν παλαιότερα το πιο ευαίσθητο σημείο των τειχών, τοποθετήθηκαν τώρα στο εσωτερικό των προμαχώνων. Το καρδιόσχημο σχήμα των προμαχώνων πρόσφερε καλύτερη αντίσταση στα επιθέσεις με πυροβόλα όπλα αλλά και δυσκόλευε σημαντικά την κατά μέτωπο επίθεση του στρατού των πολιορκητών. Το μεγάλο βάθος της τάφρου εγκλώβιζε τον εχθρό που ήταν υποχρεωμένος να εισέλθει στο εσωτερικό της για να προσεγγίσει το τείχος και η μορφή των προμαχώνων, σε συνδυασμό με τα γωνιώδη αντιτειχίσματα που κάλυπταν τα κενά ανάμεσα τους, εξανάγκαζε τον εχθρό να συγκεντρώνεται στο χώρο ανάμεσα στους λαιμούς των προμαχώνων όπου ήταν απροστάτευτος από τις βολές των πυροβόλων που βρισκόταν στις χαμηλές πλατείες. Ταυτόχρονα οι αντιπρομαχώνες εμπόδιζαν τις βολές των πυροβόλων του εχθρού προς το τείχος. Η τάφος του Χάνδακα δεν είχε ποτέ νερό και ο ρόλος της στην αμυντική προστασία της πόλης, αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι δεν προοριζόταν για κάτι τέτοιο⁵¹.

---

⁵¹Ξανθουδίδης Στέφανος (1939) Η Ενετοκρατία Εν Κρήτη και οι κατά των Ενετών Αγώνες των Κρητών, Αθήνα σελ 72.

http://sofoscrete.blogspot.com/2008/11/blog-post_26.html
http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.isp?obj_id=7227

2.16 ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΧΑΝΔΑΚΑ

Το μικρό λιμάνι του Χάνδακα διαδραμάτισε δίχως αμφιβολία έναν ιδιαίτερο ρόλο στη ζωή της πόλης ειδικότερα, αλλά και ολόκληρου του νησιού. Από νωρίς

Εικόνα 28: Παλαιότερη απεικόνιση του Χάνδακα

υπήρξε το κέντρο του διαμετακομιστικού εμπορίου και παράλληλα ο σημαντικότερος ναύσταθμος του στόλου της Βενετίας στην Ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Στην είσοδο του δεσπόζει το επιβλητικό θαλάσσιο φρούριο ενώ στα νότια και στα

Εικόνα 29: Το λιμάνι του Χάνδακα σήμερα

ανατολικά κτίζονται τα νεώρια. Η σύνδεση του λιμανιού με την πόλη διεξάγονταν κυρίως από δύο πύλες, καμιά από τις οποίες δεν σώζεται σήμερα, την πύλη του Μώλου και την πύλη των Νεωρίων.

Τα Νεώρια αποτελούνταν από μεγάλους επιμήκεις θολοσκεπείς χώρους που μπορούσαν να στεγάσουν γαλέρες προκειμένου να επισκευαστούν ή ακόμη και να κατασκευαστούν εξαρχής. Κτίστηκαν τρία συγκροτήματα Νεωρίων σε διαφορετικές χρονολογικές φάσεις. Το πρώτο συγκρότημα ονομάζεται *Arsenali Antichi* και βρισκόταν στη νότια πλευρά του λιμανιού. Το δεύτερο συγκρότημα των Νεωρίων που ονομάστηκε *Arsenali Vecchi* κατασκευάστηκε δυτικά του πρώτου και τέλος το τρίτο συγκρότημα *Arsenali Nuovi* και *Nuovissimi* κτίστηκε στα νοτιοανατολικά του λιμανιού.

Σήμερα από τα συγκροτήματα αυτά σώζονται μόνο ορισμένα τμήματα τους, νοτιοανατολικά του παλιού Ενετικού λιμένα και νοτιοδυτικά του. Μια μεγάλη κατασκευή στον ίδιο χώρο του λιμανιού, που σώζεται ακόμη και στις μέρες μας είναι η δεξαμενή νερού που βρίσκεται δίπλα στο τρίτο συγκρότημα των Νεωρίων με χωρητικότητα 20.000 βαρελιών⁵².

⁵² Δημόσια οικοδομήματα-πολιτιστικοί χώροι. Παραγωγή – σύνταξη – επιμέλεια Γραφείο Ενετικών Τειχών – Γραφείο παλιάς πόλης Δήμου Ηρακλείου, σελ. 7.

2.17 Η ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η πόλη του Ηρακλείου έχει μια μακρά και πλούσια παράδοση στην Ελληνική ιστορία των Γραμμάτων και των Τεχνών. Κοσμήματα ξεχωριστά αυτής της παράδοσης είναι η Ζωγραφική των Εικόνων της Κρητικής Σχολής, η υψηλή ποίηση του Ερωτόκριτου και του Κρητικού Θεάτρου και τα βαθύτατης μυστικής πνοής έργα του Δομίνικου Θεοτοκόπουλου. Ωστόσο η παράδοση της πόλης του Ηρακλείου στα Γράμματα και τις τέχνες δεν είναι μια παράδοση νεκρή, ούτε πολύ περισσότερο ξένη ή εχθρική στους άμεσους κληρονόμους της.

Σε όλη τη διάρκεια αυτού του αιώνα που είναι και ο αιώνας της πραγματικής ελευθερίας, τα Γράμματα και οι Τέχνες άρχισαν με ολόενα και ταχύτερο ρυθμό να διανύουν ξανά μια ανοδική πορεία, πορεία της οποίας κυριότεροι σταθμοί είναι δυνατόν να θεωρηθούν η οργάνωση και η λειτουργία του Αρχαιολογικού Μουσείου,

Εικόνα 30: Εσωτερικό της Βικελαία Βιβλιοθήκη

η σύσταση της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών και μέσω αυτής η θέσπιση των Κρητολογικών Συνεδρίων, η ίδρυση και η λειτουργία των Πανεπιστημιακών Σχολών, των Φυσικών, Μαθηματικών και Ιατρικών Επιστημών και η συγκρότηση και λειτουργία του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η αναβάθμιση και η πολύπλευρη ανάπτυξη ιδίως κατά την τελευταία δεκαπενταετία της Βικελαίας Βιβλιοθήκης.

Η Βικελαία Βιβλιοθήκη είναι ένα πολιτιστικό μάρφωμα που προ πολλού έχει ξεφύγει από την περπατημένη οδό σχεδιάζοντας ή και αναλαμβάνοντας πολλές άλλες,

τυπικές για μια παραδοσιακή Ελληνική Βιβλιοθήκη, πολιτιστικές δραστηριότητες όπως λόγου χάρη στην περιοχή των εκδόσεων, στη διοργάνωση μεγάλων επιστημονικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και στη συστηματική συγκέντρωση και έρευνα του σχετικού με την προαγωγή της ιστορικής αυτοσυνειδησίας αρχικού υλικού.

Η ίδρυση της Βικελαίας Βιβλιοθήκης προκάλεσε το ενδιαφέρον των ανθρώπων των Γραμμάτων που θέλησαν να την πλουτίσουν, δωρίζοντας σε αυτή τις ατομικές βιβλιοθήκες τους. Πρώτος δωρητής το 1916 είναι ο Ιωάννης Λυμπρίτης από την παλιά και ιστορική οικογένεια του Αγίου Θωμά Μονοφατισίου. Εν συνεχεία περιήλθαν η βιβλιοθήκη του Γυμνασίου της Κρήτης, που ιδρύθηκε το 1872, καθώς και πολλά από τα βιβλία του Στέφανου Ξανθουδίδου. Από τους άλλους δωρητές πρέπει ιδιαίτερα να αναφερθούν ο καθηγητής της δημόσιας οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Ανδρέας Ανδρεάδης, ο Ζαχαρίας Οικονόμου και οι κληρονόμοι του αρχιμανδρίτη Φωτίου Θεοδωσάκη. Πολύ αξιόλογοι επίσης είναι και η δωρεά της βιβλιοθήκης του Ανδρέα Λυσιμάχου Καλοκαιρινού. Άλλες αξιόλογες δωρεές είναι εκείνες του Μάρκου Αυγέρη και της Έλλης Αλεξίου, του Γεωργίου Ανεμογιάννη, του Ιατρού Απολλόδωρου Μελισσειδή, του δικηγόρου Νικάνδρου Φραγκιαδάκη και του Άρη Χαντζιδάκη με σημαντικότερη όμως όλων την προσφορά του Δημήτριου Βικέλα⁵³.

---

⁵³ <http://www.heraklion.city.gr/municipality/library/vikelaja-library.html>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

3.1 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Στα πλαίσια του Πολιτιστικού και Καλλιτεχνικού Προγράμματος το οποίο αποτελεί θεσμό για την πόλη του Ηρακλείου, οργανώθηκαν τα τελευταία τέσσερα χρόνια 850 εκδηλώσεις στους κύκλους πολιτιστικών προγραμμάτων Καλοκαιρινό Φεστιβάλ,

Εικόνα 31: Παραδοσιακή Κρητική Φορεσιά

Εκδηλώσεις Χριστουγέννων-Πρωτοχρονιάς, Εκδηλώσεις Αποκριάς και Πολιτιστικοί Αγώνες. Στις εκδηλώσεις αυτές συμμετείχαν γνωστοί καλλιτέχνες από την Ελλάδα και το εξωτερικό, της σύγχρονης, της παραδοσιακής, και κλασικής μουσικής, του θεάτρου, του χορού και των εικαστικών τεχνών.

Σημαντική στις εκδηλώσεις αυτές ήταν η συμμετοχή νέων καλλιτεχνών-δημιουργών από το Ηράκλειο και την Κρήτη, οι οποίοι βρίσκουν στους θεσμούς του Δήμου Ηρακλείου ένα βήμα έκφρασης και δημιουργίας. Τις εκδηλώσεις παρακολούθησαν συνολικά μέχρι και σήμερα περίπου 600.000 θεατές.⁵⁴

Παρότι επικεντρώσαμε τις προσπάθειές μας στην καταγραφή συλλόγων, πολιτιστικών ομάδων, μνημεία πολιτισμού στο ευρύτερο κέντρο της πόλης, θα δώσουμε ορισμένες πληροφορίες για τόπους εκτός κέντρου που όμως έχουν άμεση σχέση μαζί του και ενεργούν συμπληρωματικά σε τομείς όπως ο τουρισμός, η οικονομία, κλπ.

3.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

Το Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου αποτέλεσε το όραμα των δημοτών για πολλές δεκαετίες. Μετά από επίμονες και συντονισμένες προσπάθειες ο

Εικόνα 32: Κρητική λύρα

⁵⁴ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ.177.

Δήμος Ηρακλείου επικαιροποίησε τη μελέτη κατασκευής, εξασφάλισε τη χρηματοδότηση, προχώρησε στη δημοπράτηση και ξεκίνησε την κατασκευή του. Η ολοκλήρωση του κέντρου θα συμβάλει σημαντικά στην προώθηση των πολιτιστικών λειτουργιών της πόλης και θα αποτελέσει πυρήνα ανάπτυξης και αναβάθμισης της ευρύτερης περιοχής. Το έργο αυτό θα αποτελέσει ταυτόχρονα ένα κόσμημα για την πόλη, που θα δώσει τη δυνατότητα παρουσίασης υψηλής ποιότητας θεαμάτων, αλλά και διοργάνωσης μεγάλων διεθνών συνεδρίων που θα ενισχύσουν την τουριστική ανάπτυξη και τον πολιτιστικό χαρακτήρα του Ηρακλείου⁵⁵.

Εικόνα 33: Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου σήμερα υπό ανέγερση

---

⁵⁵ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ.21

3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ⁵⁶

Πίνακας 2: Πολιτιστικοί Σύλλογοι

Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Τριάδα Ελληνοπεραμάτων
Πολιτιστικός Σύλλογος Φορτέτσας
Εθνική Αντίσταση Κρήτης Σωματείο Αγωνιστών
Σύλλογος Πολιτιστικής Ανάπτυξης Ηρακλείου
Σωματείο Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης Ομάδων ο Ψηλορείτης
Σύλλογος των φίλων της Κρητικής Μουσικής
Παγκρήτιος Σύλλογος Προστασίας και Προώθησης των Πνευματικών και Υλικών αγαθών της Κρήτης
Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Δειλινών
Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίας Αικατερίνης
Πολιτιστικός Σύλλογος Αθανάτων
Πολιτιστικός Σύλλογος Περιοχής Χρυσοβαλάντου
Πολιτιστικός Σύλλογος Οικολογικός Σύλλογος Ανατολή
Παγκρήτιος Μουσικός Σύλλογος
Μικτή Χορωδία και Μαντολινάτα Αγ. Δημητρίου
Θέατρο των VIVI
Θεατρική Ομάδα Πανεπιστημίου Κρήτης
Πολιτιστικός Σύλλογος Λακκιωτών
Πολιτιστικός Περιβαλλοντικός Σύλλογος Αμφιθέας Ηρακλείου
Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Εσταυρωμένου
Εξωραϊστικός Αναπτυξιακός και Πολιτιστικός Σύλλογος Προαστίου Αγίου Ιωάννου
Πολιτιστικός Σύλλογος Λόφου Λειβάδας ΠΑΓΝΗ
Χορωδία Φραγκίσκος Λεονταρίτης του Πανεπιστημίου Κρήτης Σχολές

⁵⁶ Δήμος Ηρακλείου Διεύθυνση Πολιτιστικών Υπηρεσιών

Ηρακλείου
Παγκρήτια Ένωση Χοροδιδασκάλων
Πολιτιστικός Σύλλογος Σταυρακίων
Ροταριανός Όμιλος
Φίλοι Κρητικής Κεραμικής Ο Κεράμων
Παγκρήτιος Σύλλογος Καλλιτεχνών Κρητικής Μουσικής
Κέντρο Καλλιτεχνών Εικαστικής Εκπ/σης και Δημιουργίας ΚΟΧΛΙΑΣ
Πολιτιστικός Σύλλογος Γουρνών
Παγκρήτιος Πολιτιστικός Σύλλογος Η Πασιφάη
Πολιτιστικός Σύλλογος Μονής Μαλεβυζίου Ηρακλείου Κρήτης
Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Η ΣΥΛΛΑΜΟΣ
Μουσικός Σύλλογος Ταξιδιώτες της Παράδοσης
Πολιτιστικός Σύλλογος Ηλιούπολης
Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Λοφούπολης Ηρακλείου
Πολιτιστικός Εξωραϊστικός και Φυσιολατρικός Σύλλογος Βασιλείων Ο ΜΑΡΑΘΙΤΗΣ
Πολιτιστικός Σύλλογος Ενορίας της Σοφίας του Θεού Ηρακλείου
Πολιτιστικός και Αναπτυξιακός Σύλλογος Ηρακλείου
Πολιτιστικός και Επιμορφωτικός Σύλλογος για την ανάδειξη των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών
Λαογραφικός Όμιλος Λάζαρος και Μανώλης Χνάρης
Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Παναγιάς
Δίκτυο ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ
Σύλλογος Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος Ο Τάλως
Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών
Πολιτιστικός Σύλλογος Χρυσοπηγής
Πολιτιστικός Σύλλογος Χουμεριανών

Εκδρομικός Επιμορφωτικός Σύλλογος
Πολιτιστικός Σύλλογος Σίβα Μαλεβυζίου Η ΣΙΒΑ
Σύλλογος Βοριανών Ηρακλείου
Πολιτιστικός Σύλλογος Σουνιών
Πολιτιστικός Σύλλογος Γιοφύρου Η Αναβάθμιση
Παγκρήτια Ένωση Λογοτεχνών
Σύλλογος Πολιτιστικής Διακονίας
Εξωραϊστικός και Πνευματικός Σύλλογος Ιερού Ναού Εσταυρωμένου

3.4 ΠΟΛΥΚΕΝΤΡΟ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Το Πολύκεντρο έρχεται να απαντήσει στην ανάγκη έκφρασης, παρέμβασης και δημιουργίας των νέων της πόλης μας προσφέροντας τους την δυνατότητα να ενταχθούν σε δημιουργικές δραστηριότητες, παίρνοντας πρωτοβουλίες και συμμετέχοντας στον προγραμματισμό και την υλοποίηση των προτάσεων.

Το Πολύκεντρο Νεολαίας δημιουργήθηκε από την πεποίθηση της Δημοτικής Αρχής ότι οι νέοι μας πρέπει να αναδειχθούν σε ουσιαστική δύναμη στη γενικότερη προσπάθεια αναβάθμισης του επιπέδου ζωής τους και λειτουργεί από το 1997 προσφέροντας ένα χώρο δημιουργικής έκφρασης στους νέους της πόλης του Ηρακλείου.

Οι Δραστηριότητες του Κέντρου περιλαμβάνουν:

- 1) Παρουσιάσεις όλων των καλλιτεχνικών δημιουργιών των Νέων (Θέατρο, Μουσική, Χορό, Εικαστικά, Λογοτεχνία, Κουκλοθέατρο και λοιπά).
- 2) Λειτουργία των εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης (Θεάτρου, Εικαστικών, Φωτογραφίας, Λογοτεχνίας, Φυσικής-Χημείας, Πληροφορικής- Τράπεζα Πληροφοριών, Παραδοσιακών Χορών, Σκάκι).
- 3) Χρήση του δικτύου Ίντερνετ.

- 4) Χρήση της βιβλιοθήκης και των επιτραπέζιων παιχνιδιών.
- 5) Υλοποίηση προτάσεων από φορείς νεολαίας ή ατόμων σχετικά με θέματα που τους αφορούν (συζητήσεις, εκδηλώσεις, πάρτι, βιβλιοπαρουσιάσεις, εκθέσεις, αφιερώματα, προβολές βιντεοταινιών, λογοτεχνικά αναλόγια, αγώνες σκάκι-τάβλι και λοιπά).
- 6) Οργάνωση των <<Παγκρήτιων Πολιτιστικών Αγώνων>> .
- 7) Ενημέρωση και συμμετοχή στις δραστηριότητες του ΚΕΣΑΝ (Κέντρο Συμβουλευτικής Αγωγής Νέων).
- 8) Ενημέρωση και συμμετοχή στις δραστηριότητες του Γραφείου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Δήμου Ηρακλείου.
- 9) Ενημέρωση και συμμετοχή στις δραστηριότητες του Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Ηρακλείου.
- 10) Λειτουργία του Καφενείου.

Ο Δήμος Ηρακλείου ευελπιστεί ότι το Πολύκεντρο Νεολαίας θα αποτελέσει χώρο ανοιχτού διαλόγου των νέων, αμοιβαίας επικοινωνίας με τη Δημοτική Αρχή και τους άλλους φορείς και πεδίο ελεύθερης έκφρασης και δημιουργίας. Το Πολύκεντρο Νεολαίας υποστηρίζει ηθικά και οικονομικά η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς⁵⁷.

3.5 ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ-ΟΡΧΗΣΤΡΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ

Ο Δήμος Ηρακλείου έχει δημιουργήσει ένα μεγάλο και δραστήριο καλλιτεχνικό οργανισμό ο οποίος περιλαμβάνει τη Δημοτική Φιλαρμονική, τη Σχολή Φιλαρμονικής, το Δημοτικό Ωδείο, την Ορχήστρα Εγχόρδων του Δημοτικού Ωδείου και το Κουαρτέτο Εγχόρδων του Δήμου Ηρακλείου.

Όλα τα παραπάνω Καλλιτεχνικά Συγκροτήματα συμμετέχουν στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Ηρακλείου και των άλλων Δήμων της χώρας, προάγουν με τις δραστηριότητες τους την πνευματική και καλλιτεχνική ζωή της πόλης του Ηρακλείου

---

⁵⁷ http://www.heraklion_city.gr/municipality/polykentro/polykentro.html.

και στοχεύουν στη δημιουργία του απαιτούμενου έμπυχου υλικού για τη συγκρότηση μιας Συμφωνικής Ορχήστρας στην πόλη⁵⁸.

3.5.1 Δημοτική Φιλαρμονική Ηρακλείου

Η δύναμη των μουσικών της Φιλαρμονικής ανέρχεται σε 60 μέλη. Τα καλλιτεχνικά προγράμματα που εκτελούν είναι σοβαρά, άριστα αποδιδόμενα και με ποικίλο περιεχόμενο.

Το ρεπερτόριο της περιλαμβάνει έργα γνωστών Ελλήνων και ξένων συνθετών τόσο του κλασσικού ρεπερτορίου όσο και της σύγχρονης μουσικής, έργα τζαζ, μουσική από γνωστές κινηματογραφικές επιτυχίες, εισαγωγές από όπερες και οπερέτες.

Η Φιλαρμονική συμμετέχει στις θρησκευτικές, εθνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις της πόλης του Ηρακλείου και των άλλων πόλεων της Χώρας.

3.5.2 Σχολή Φιλαρμονικής

Παράλληλα με τη Δημοτική Φιλαρμονική, λειτουργεί η Σχολή Φιλαρμονικής. Οι σπουδαστές της Σχολής αποτελούν το φυτώριο της Φιλαρμονικής όπου οι νέοι εκπαιδεύονται δωρεάν στα πνευστά και στα κρουστά όργανα, αναδεικνύοντας ταλέντα, παρέχοντας στη συνέχεια εφόδια για επαγγελματική κατάρτιση και δράση.

Η Δημοτική Φιλαρμονική Ηρακλείου με την ύπαρξη της Σχολής δεν έχει πρόβλημα στελέχωσης με ικανούς και άρτια εκπαιδευμένους Μουσικούς.

3.5.3 Δημοτικό Ωδείο Ηρακλείου

Με την υπ' αριθμόν 39254/11-8-1994 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ΦΕΚ635/Β/1994 λειτουργεί το Δημοτικό Ωδείο Ηρακλείου με πλήρη κύκλο

---

⁵⁸ http://www.heraklioncity.gr/city/archaeological_museum/archaeological_museum.htm?

σπουδών, άριστο διδακτικό προσωπικό, τη δυνατότητα χορήγησης επίσημων τίτλων σπουδών αναγνωρισμένων από το Κράτος και την Καλλιτεχνική συνεργασία με τη Μουσική Ακαδημία της Μόσχας.

Σήμερα το Δημοτικό Ωδείο Ηρακλείου διαθέτει 25μελή Ορχήστρα Εγχόρδων, η οποία στελεχώνεται από σπουδαστές του Ωδείου. Δίδουν τακτικές συναυλίες και συμπράττουν με το διδακτικό προσωπικό του Ωδείου στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Ηρακλείου.

Σκοπός του Ωδείου είναι:

- 1) Η διδασκαλία και η διάδοση της μουσικής σε όλες τις κοινωνικές τάξεις των δημοτών του Ηρακλείου με ιδιαίτερη έμφαση στα Έγχορδα Όργανα, θεσμοθετώντας κίνητρα και υποτροφίες για το ενδιαφέρον των νέων σε αυτόν τον τομέα.
- 2) Η προετοιμασία των σπουδαστών για μουσική σταδιοδρομία.
- 3) Η περισύλλογή της τοπικής μουσικής λαογραφίας και μελέτη αυτής.
- 4) Η καλλιέργεια της εθνικής μουσικής παράδοσης και η οργάνωση καλλιτεχνικών και πνευματικών εκδηλώσεων.

3.5.4 Κουαρτέτο Εγχόρδων Δήμου Ηρακλείου

Τέσσερα από τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του Ωδείου που διδάσκουν τα έγχορδα όργανα (βιολί, βιόλα, βιολοντσέλο) αποτελούν το Κουαρτέτο Εγχόρδων του Δήμου Ηρακλείου με στόχο τη διάδοση των εγχόρδων οργάνων στην πόλη του Ηρακλείου και τη μελλοντική στελέχωση μιας Συμφωνικής Ορχήστρας με ικανούς και φτασμένους σολίστ.

Το Κουαρτέτο δίδει συναυλίες, συμμετέχει στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου, κάνει επιμορφωτικά σεμινάρια μουσικής, συνεργάζεται με τους καθηγητές των άλλων τάξεων του Ωδείου για τη διδασκαλία του μαθήματος Μουσικής Δωματίου, συνεργάζεται με τους εκτελεστές των πνευστών οργάνων τις Φιλαρμονικής για τη δημιουργία διαφόρων Μουσικών Συνόλων (τρίο, Κουαρτέτο, Κουιντέτο, Σεξτέτο κ.λπ.) και καλύπτουν όλο το ρεπερτόριο Μουσικής Δωματίου⁵⁹.

⁵⁹ <http://www.heraklio-city.gr/municipality/dimos/258.html>

3.6 ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ

3.6.1 Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

Εικόνα 34: Αρχαιολογικό Μουσείο Κρήτης

Εικόνα 35: Αμφορείς του Αρχαιολ. Μουσείου Ηρακλείου

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα μουσεία στην Ευρώπη. Το σημερινό κτίριο όπου στεγάζεται βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και οικοδομήθηκε την περίοδο 1933-1937 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Πάτροκλου Καραντινού στη θέση του μεγαλοπρεπή Ενετικού μοναστηριού του Αγίου Φραγκίσκου που καταστράφηκε από το σεισμό του 1856. Τα εκθέματα του περιλαμβάνουν αντιπροσωπευτικά δείγματα από όλες τις περιόδους της Κρητικής ιστορίας που καλύπτουν περίπου 5.500 χρόνια από τη νεολιθική εποχή μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους.

Στις συλλογές του μουσείου κυρίαρχη θέση κατέχουν τα μοναδικά αριστουργήματα της Μινωικής τέχνης, τα οποία μπορεί κανείς να θαυμάσει σε όλη τους την εξέλιξη. Η συλλογή αυτή των Μινωικών Αρχαιοτήτων θεωρείται η σημαντικότερη στον κόσμο και το μουσείο δικαίως αποτελεί το κατ' εξοχήν μουσείο του Μινωικού πολιτισμού⁶⁰.

3.6.2 Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ιδρύθηκε το 1953 από την εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών (EKIM) παρουσιάζει μια συνολική εικόνα της ιστορίας της Κρήτης από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους μέχρι τη σύγχρονη εποχή.

Εικόνα 36: Ιστορικό Μουσείο Κρήτης

⁶⁰ http://www.heraklion-city/archaeological_museum?archaeological
Δήμος Ηρακλείου, Τμήμα Μουσικής Παιδείας και Εκδηλώσεων

Αρχικός στόχος των ιδρυτών του μουσείου υπήρξε η συγκρότηση και διαφύλαξη ενός πολύτιμου αρχαιολογικού, εθνογραφικού και ιστορικού υλικού από τη μεσαιωνική και τη νεότερη περίοδο της ιστορίας της Κρήτης⁶¹.

Στο μουσείο φιλοξενούνται παλαιοχριστιανικά είδη, βυζαντινά και βενετσιάνικα γλυπτά, επιγραφές, όπλα διαφόρων επαναστάσεων, έγγραφα, εικόνες, εκκλησιαστικά σκεύη, υφαντά και άλλα σημαντικής αξίας κειμήλια. Στο μουσείο βρίσκεται επίσης ο μοναδικός στην Κρήτη πίνακας του Δομίνικου Θεοτοκόπουλου καθώς και αίθουσα για τον Νίκο Καζαντζάκη με προσωπικά είδη του συγγραφέα⁶².

3.6.3 Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης

Το Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης 1941-1945 του Δήμου Ηρακλείου ιδρύθηκε και λειτουργεί από το Μάιο του 1944. Σκοπός του είναι η

Εικόνα 37: Φωτογραφία Κρητικών αγωνιστών στην Εθνική Αντίσταση

συγκέντρωση, διαφύλαξη και κατάλληλη έκθεση κειμηλίων της περιόδου 1941-1945 στην Κρήτη καθώς και η τεκμηρίωση και προβολή των ιερών αγώνων του Κρητικού λαού κατά τη μάχη αλλά και τη Γερμανό-ιταλική κατοχή⁶³.

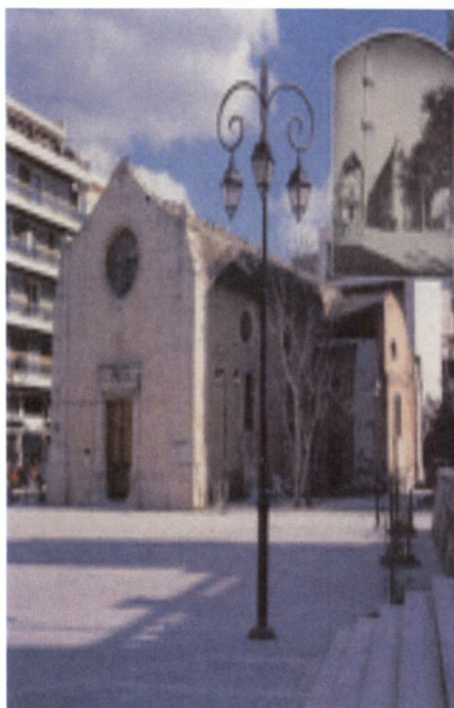
⁶¹ http://www.heraklion-city.gr/city/historical_museum

⁶² Νομός Ηρακλείου. Γη των αντιθέσεων. Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Ηρακλείου. Εκδόσεις ΣΕΛΕΝΑ, σελ. 133.

⁶³ http://www.heraklion-city.gr/city/battle_of_crete.html.

3.6.4 Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Σιναϊτών

Εικόνα 38: Μουσείο Αγίας Αικατερίνης Σιναϊτών

Το εκκλησιαστικό μουσείο της Αγίας Αικατερίνης ιδρύθηκε κατά την Β' Βυζαντινή περίοδο και λειτουργεί ανατολικά της εκκλησίας του Αγίου Μηνά. Σήμερα ο ναός της Αγίας Αικατερίνης λειτουργεί ως εκθεσιακός χώρος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης με αντιπροσωπευτικά έργα της Κρητικής Αναγέννησης ανάμεσα στα οποία ξεχωριστή θέση κατέχουν οι φορητές εικόνες του Μιχαήλ Δαμασκηνού. Επίσης εκτίθενται συλλογές με εκκλησιαστικά σκεύη, βιβλία, άμφια καθώς και αποτοιχισμένες τοιχογραφίες⁶⁴.

3.6.5 Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης ιδρύθηκε και λειτούργησε από το 1980. Στους χώρους του μουσείου στον κόλπο του Δερματά στην παλιά πόλη του Ηρακλείου ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με το φυσικό πλούτο της Κρήτης. Το μουσείο διατηρεί και αναπτύσσει συλλογές, πραγματοποιεί έρευνες για το φυσικό περιβάλλον και προβάλλει στους εκθεσιακούς του χώρους τις ιδιαιτερότητες της Κρήτης και της Μεσογείου⁶⁵.

⁶⁴ http://www.heraklion-city.gr/city/st_aikaterini_of_sinai

⁶⁵ Νομός Ηρακλείου. Γη των αντιθέσεων Νομαρχιακού Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου, Εκδόσεις Σέλενα, σελ.133.

3.7 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

3.7.1 ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΚΟΥΛΕ

Εικόνα 39: Θαλάσσιο φρούριο Κούλε

Βενετσιάνικο θαλάσσιο φρούριο που βρίσκεται στην είσοδο του παλιού λιμανιού. Κτίστηκε από τους Βενετούς πριν την κατασκευή της νέας Ενετικής οχύρωσης, με σκοπό να προστατεύει το λιμενοβραχίονα και το λιμάνι.

Την τελική του μορφή παίρνει μεταξύ 1523-1540 αντικαθιστώντας άλλη κατασκευή που καταστράφηκε από σεισμό. Έχει δεχτεί επανειλημμένες επισκευές εξαιτίας της ορμητικής δύναμης της θάλασσας που προξενούσε ανάκαθεν φθορές στην τοιχοποιία και στη θεμελίωση του.

Είναι χτισμένο από ογκόλιθους και αποτελείται από δύο ορόφους. Στο ισόγειο υπάρχουν 26 διαμερίσματα που χρησιμοποιούνταν ως κατοικίες ή ως αποθήκες τροφίμων και πολεμοφοδίων. Στον επάνω χώρο υπάρχουν επάλξεις για την τοποθέτηση κανονιών. Τα ανώτερα τμήματα και η βάση του μιναρέ αποτελούν Τούρκικες επεμβάσεις. Εξωτερικά στις κύριες πλευρές του φρουρίου δεσπόζουν οι ανάγλυφες πλάκες με το λιοντάρι⁶⁶.

⁶⁶ Γραφείο Ενετικών Τειχών-Γραφείο Παλιάς Πόλης Δήμου Ηρακλείου, Παραγωγή-Σύνταξη-Επιμέλεια, Τα Τείχη Του Χάνδακα, σελ 13.
http://sofos.crete.blogspot.com/2008/11/blog-post_26.html

3.7.2 ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΦΑΙΣΤΟΥ

Εικόνα 40: Ο δίσκος της Φαιστού

Η Φαιστός ήταν από τις σπουδαιότερες πόλεις της Κρήτης, είναι κτισμένη πάνω σε λόφο στο δυτικό τμήμα του κάμπου της Μεσαράς. Το ανάκτορο της Φαιστού καταστράφηκε δύο φορές από σεισμό. Η αρχιτεκτονική του ανακτόρου είχε ως πρότυπο τα άλλα ανάκτορα της Κρήτης. Από τις ανασκαφές ανακαλύφθηκαν αγγεία και αντικείμενα μινωικής, γεωμετρικής και ελληνιστικής περιόδου⁶⁷.

3.7.3 ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΗΣ ΚΝΩΣΟΥ

Το Ανάκτορο της Κνωσού είναι το μεγαλύτερο από τα κέντρα της Μινωικής εξουσίας. Πρόκειται για ένα κτιριακό συγκρότημα που αναπτύσσεται σε χώρο 22.000τ.μ. Χτισμένο σε ένα κατά μεγάλο ποσοστό τεχνητό λόφο ήταν το εντυπωσιακότερο από τα μινωικά ανάκτορα. Αποτελούσε το κέντρο διοίκησης της

⁶⁷ Νομός Ηρακλείου. Γη των αντιθέσεων. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου. Εκδόσεις Σελένα, σελ. 124.

Εικόνα 41: Το ανάκτορο της Κνωσού

μινωικής Κνωσού, η οποία βρίσκεται σε απόσταση 5 χλμ. νοτιοανατολικά του Ηρακλείου. Το πρώτο ανάκτορο κτίστηκε περίπου το 2000 π.Χ. Σύμφωνα με την παράδοση το ανάκτορο της Κνωσού αποτέλεσε την έδρα του βασιλιά Μίνωα. Γύρω στο 2000 π.Χ. κτίστηκε το παλαιό ανάκτορο στο νότιο άκρο της πόλης και καταστράφηκε από σεισμό γύρω στο 1900 π.Χ. Αμέσως επισκευάστηκε αλλά καταστράφηκε για δεύτερη φορά από σεισμό, περίπου το 1700 π.Χ.

Το ανάκτορο καταστρέφεται και πάλι στα μέσα του 14^{ου} αιώνα π.Χ. Αυτή τη φορά από πυρκαγιά και έκτοτε παύει να λειτουργεί ως ανακτορικό κέντρο. Το ανάκτορο της Κνωσού χωρίζεται σε διάφορα τμήματα, καθένα από τα οποία έχει ξεχωριστή χρήση. Ήταν πολύοροφο, κτισμένο με πελεκητούς δόμους και διακοσμημένο με θαυμάσιες τοιχογραφίες που απεικόνιζαν πιθανόν θρησκευτικές τελετές.

Οι πρώτες ανασκαφές στο χώρο της Κνωσού διενεργήθηκαν το 1878 από τον έμπορο Μίνωα Καλοκαιρινό. Τότε ανασκάφηκε τμήμα της δυτικής πτέρυγας. Αργότερα ανασκαφές πραγματοποίησαν ο Αμερικανός πρόξενος W.J. Stillman, ο

ανασκαφέας των Μυκηνών και της Τροίας, Γερμανός H. Schliemann με το συνεργάτη του W. Doerpfeld ο Γάλλος αρχαιολόγος M. Joubin και ο διευθυντής του Ashmolean Museum της Οξφόρδης Arthur Evans. Όλοι όμως προσέκρουσαν σε αδυναμία αγοράς του χώρου του ανακτόρου.

Όταν η Κρήτη ανακηρύχθηκε ανεξάρτητα(Κρητική Πολιτεία) το 1898, θεσπίστηκε νόμος με τον οποίο όλες οι αρχαιότητες κηρύσσονται κτήμα της πολιτείας. Έτσι ξεκίνησε η ανασκαφή του ανακτόρου το 1900 υπό τον A. Evans μέχρι και το 1931 με μικρές διακοπές⁶⁸.

---

⁶⁸ http://www.ilodyseus.culture.gr/h/z/hg251.jsp?obj_id=716

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

4.1 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Με στόχο την καθημερινή ασφάλεια, φροντίδα και εξυπηρέτηση των πολιτών ο Δήμος Ηρακλείου προσέλαβε συνολικά 42 νέους Δημοτικούς Αστυνομικούς και τους εφοδίασε με σύγχρονο εξοπλισμό επικοινωνίας και μετακίνησης για τις ανάγκες του έργου τους.

Η Δημοτική Αστυνομία στα πλαίσια των δυνατοτήτων της ανέπτυξε δραστηριότητες συμβάλλοντας σημαντικά στην εύρυθμη λειτουργία της πόλης, ελέγχοντας καθημερινά σε 24ώρη βάση την καθαριότητα, την παράνομη στάθμευση, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, τον έλεγχο λειτουργίας των καταστημάτων και κοινόχρηστων χώρων, τη φύλαξη της δημοτικής περιουσίας, την έκδοση βεβαιώσεων μόνιμου κατοικίας, τον έλεγχο λειτουργίας των λαϊκών αγορών και τον έλεγχο της παράνομης δόμησης.

Εκτός των άλλων συνέβαλλαν σημαντικά στην πρόληψη παραβατικών πράξεων των πολιτών σε διάφορες περιπτώσεις και ανέπτυξαν ένα κλίμα εμπιστοσύνης και σεβασμού με τους δημότες⁶⁹.

4.2 ΚΕΝΤΡΟ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Με στόχο την ταχεία και αξιόπιστη ενημέρωση και εξυπηρέτηση των πολιτών, ο Δήμος Ηρακλείου οργάνωσε και στήριξε δύο Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών. Το πρώτο ΚΕΠ στεγάζεται στο Δημοτικό Μέγαρο της οδού Ανδρόγεω και το δεύτερο στην οδό Ν. Πλαστήρα.

---

⁶⁹ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός Έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 σελ. 137.

Και τα δύο έχουν καταταγεί στα δημοφιλέστερα ΚΕΠ της χώρας. Κάθε ΚΕΠ έχει στελεχωθεί από προσωπικό το οποίο παρέχει υπηρεσίες σε όλο το φάσμα των αναγκών των δημοτών και πολιτών. Σε αυτές περιλαμβάνονται: αιτήσεις παντός τύπου για έγγραφα από δημόσιες υπηρεσίες, βεβαιώσεις του γνήσιου της υπογραφής, επικυρώσεις αντιγράφων, έκδοση φορολογικής ενημερότητας, τηλεφωνικές διοικητικές ενημερώσεις, γενική πληροφόρηση⁷⁰.

4.3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ο Δήμος Ηρακλείου στην προσπάθεια του να συμβάλλει στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και κυρίως των σεισμών, έχει οργανώσει Γραφείο Πολιτικής Προστασίας και έχει θέσει σε λειτουργία Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας.

Σκοπός του Γραφείου Πολιτικής Προστασίας:

- 1) Η οργάνωση και λειτουργία Κέντρου Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας στο Δήμο Ηρακλείου.
- 2) Η αναθεώρηση του σχεδίου <<Ξενοκράτης>> για την πόλη του Ηρακλείου σε συνεργασία με το αντίστοιχο Γραφείο Πολιτικής Προστασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ηρακλείου.
- 3) Η συγκέντρωση στοιχείων του υπάρχοντος δυναμικού στο Δήμο Ηρακλείου.
- 4) Η οργάνωση και η προετοιμασία του προσωπικού του Δήμου για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.
- 5) Ο προσεισμικός έλεγχος όλων των κτιρίων, στα οποία στεγάζονται υπηρεσίες που δέχονται κοινό, την ευθύνη λειτουργίας των οποίων έχει ο Δήμος.
- 6) Η συνεργασία με άλλους φορείς για την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών⁷¹.

⁷⁰ Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003 > 2006, Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει, Οκτώβριος 2006, ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ, σελ. 137.

⁷¹ http://www.heraklion_city.gr/municipality/municipality_policy_protection/policy_protection.html

4.4 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι επιχειρήσεις του Δήμου Ηρακλείου παρέχουν τη δυνατότητα ευέλικτης δομής και λειτουργίας έτσι ώστε αφενός να προσφέρουν την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση του πολίτη αλλά και επιπλέον εισόδημα στο Δήμο, το οποίο χρησιμοποιείται για την κάλυψη των αναγκών της πόλης, την προώθηση των τοπικών εργασιών και την οικονομική σταθερότητα.

Ο Δήμος Ηρακλείου έχει ιδρύσει και λειτουργεί δύο αναπτυξιακές επιχειρήσεις:

- 1) Τη Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης- Αποχέτευσης Ηρακλείου (Δ.Ε.Υ.Α.Η.)
- 2) Τη Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού, Τουρισμού και Ανάπτυξης Ηρακλείου(Δ.Ε.Π.Τ.Α.Η.)⁷²

4.5 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ο Δήμος Ηρακλείου παρέχει μια σειρά τοπικών δημοτικών υπηρεσιών προς όφελος των κατοίκων, των επιχειρήσεων και των επισκεπτών της πόλης του Ηρακλείου. Από την έκδοση επίσημων εντύπων, στην παροχή υπηρεσιών καθαριότητας, πολιτιστικών δραστηριοτήτων, κοινωνικής μέριμνας κτλ. ο Δήμος Ηρακλείου προσπαθεί να δημιουργήσει μια καθαρότερη, ασφαλέστερη και ελκυστικότερη πόλη για να ζουν, να εργάζονται, να διασκεδάζουν ή να διευθύνουν μια επιχείρηση οι κάτοικοι της.

Ο Δήμος Ηρακλείου διαρθρώνεται ως εξής:

- 1) Ειδικές Επιτελικές Υπηρεσίες
- 2) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Οργάνωσης
- 3) Διεύθυνση Κοινωνικών και Πολιτιστικών Υπηρεσιών

---

⁷² <http://www.heraklion.city.municipality/municipal-business/municipal-enterprises.html>

- 4) Διεύθυνση Πολεοδομικών Λειτουργιών
- 5) Διεύθυνση Τεχνικών Έργων
- 6) Διεύθυνση Προσόδων
- 7) Διεύθυνση Οικονομικού Προγραμματισμού και Δαπανών
- 8) Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών⁷³

Ο Δήμος Ηρακλείου δεν έχει ένα ενιαίο κτίριο για να στεγάσει όλες τις υπηρεσίες του.

Τα κτίρια που χρησιμοποιεί ο Δήμος για την στέγασή του είναι τα εξής:

- Το Κεντρικό Κτίριο (Λότζια) στην Αγίου Τίτου 1
- Το Δημοτικό Κτίριο της οδού Ανδρόγεω 2
- Το Δημοτικό Κτίριο της Πλατείας Δασκαλογιάννη
- Το Δημοτικό Κτίριο στα Αχτάρικα
- Τα Δημοτικά Σφαγεία
- Τα δύο (2) δημοτικά Νεκροταφεία
- Το Δημοτικό Κτίριο της Μάνδρας κοντά στο Αεροδρόμιο
- Τα Δημοτικά γραφεία της οδού Μίνωος
- Τα Δημοτικά γραφεία στις Εργατικές Κατοικίες Μπεντεβή και
- Τα Κτίρια που στεγάζουν τα Επτά (7) ΚΑΠΗ του Δήμου Ηρακλείου.

Επίσης τα παρακάτω κτίρια στεγάζουν επιπλέον υπηρεσίες του Δήμου:

- Δημοτολόγιο - Ληξιαρχείο, Εθνικής Αντιστάσεως 158
- Δημοτική Αστυνομία, Εθνικής Αντιστάσεως 172
- Πολεοδομία, κτίριο "Εσπέρια", Ιδομενέως και Μεραμβέλλου
- Βικελαία Βιβλιοθήκη, Ταξιάρχου Μαρκοπούλου 46 (παραπλεύρως εκκλησίας Αγίου Ματθαίου) και Χορτατσών & Κυδωνίας 23⁷⁴

---

⁷³ http://www.heraklion_city.gr/municipality/municipality/services/municipalservices.html

⁷⁴ <http://www.heraklion.gr/municipality/organization.html>

4.6 ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- Περιφέρεια Κρήτης
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ν. Ηρακλείου
- Τελωνείο
- Υποθηκοφυλακείο
- ΟΑΕΔ
- Α' Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
- Β' Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
- Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.)
- Κτηματική Υπηρεσία
- Διεύθυνση Δασών
- Διεύθυνση Τουρισμού Κρήτης
- Διεύθυνση Χημικών Υπηρεσιών
- Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου
- Στατιστική Υπηρεσία
- Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας
- Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
- Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ)
- Άμεση Δράση
- Πυροσβεστική
- Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Πρωτοδικείο
- Εισαγγελία Πρωτοδικών
- Διοικητικό Πρωτοδικείο
- Ειρηνοδικείο
- Πταισματοδικείο
- Δικαστήριο Ανηλίκων
- Ελληνικός Στρατός
- Στρατολογικό Γραφείο
- Πολεμική Αεροπορία 126ΣΜ
- Βενιζέλειο Νοσοκομείο

- Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο (ΠΑ.ΓΝΗ.)
- Τμήμα Ασφαλείας
- Αστυνομικό Τμήμα Α' Ηρακλείου
- Αστυνομικό Τμήμα Β' Ηρακλείου
- Αστυνομικό Τμήμα Αερολιμένα
- Αστυνομικό Τμήμα Αγορανομίας
- Αστυνομικό Τμήμα Τροχαίας
- Αστυνομικό Τμήμα Τουρισμού
- Δημοτική Αστυνομία
- Λιμεναρχείο Ηρακλείου
- Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Πυρκαγιών Δασών
- Ολυμπιακή Αεροπορία
- Αεροδρόμιο Νίκος Καζαντζάκης
- Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας
- ΚΤΕΛ Ηρακλείου-Λασιθίου
- ΚΤΕΛ Χανίων-Ρεθύμνης
- ΕΛΤΑ Ηρακλείου
- Κ.Τ.Ε.Ο. Ηρακλείου
- ΙΚΑ Ηρακλείου
- ΟΓΑ
- ΠΙΚΠΑ
- Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας
- Βικελαία Βιβλιοθήκη
- Πινακοθήκη
- Κολυμβητήριο
- Κλειστό Γυμναστήριο
- Στάδιο Ελευθερίας
- Ο.Τ.Ε.
- Δ.Ε.Η.⁷⁵

---

⁷⁵ http://www.heraklion.gr/city/useful_phones/useful_phones.html
<http://www.unema.her.com/maps/yphresies.htm>

4.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- ΚΑΠΗ Ηρακλείου
- Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων
- Βοήθεια Στο Σπίτι
- Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας
- Κέντρο Φροντίδας Οικογένειας
- Κέντρο Ειδικών Παιδιών Ο Άγιος Σπυρίδων
- Κέντρο Ειδικών Παιδιών Η Ζωοδόχος Πηγή
- Κέντρο Πρόληψης Της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών
- Βενιζέλειο-Πανάνειο Νοσοκομείο
- Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Διεξαγωγή έρευνας-Αποτελέσματα

5.1 Τεχνική ταυτότητα επιτόπιας έρευνας.

Τοποθεσία:

Συνεντεύξεις

- Πλατεία Λιονταριών
- Πλατεία Κορνάρου

Ερωτηματολόγια

- Κεντρική Αγορά Οδός 1866
- Δαιδάλου
- Καλοκαιρινού
- Έβανς
- 1821
- Ίδης
- Χάνδακος
- Δικαιοσύνης

Ημερομηνία διεξαγωγής έρευνας:

Συνεντεύξεις

- 10-12 Μαΐου 2009
- 15 Μαΐου 2009

Ερωτηματολόγια

- 5-9 Μαΐου 2009

Τύπος έρευνας:

- Συνεντεύξεις
- Ερωτηματολόγιο κατοίκων
- Ερωτηματολόγιο εμπόρων

5.2 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1. Με την νοσταλγική ματιά ηλικιωμένων.

(πως θυμούνται το Ηράκλειο)

Η πρώτη συνέντευξη έγινε στις 10/05/2009 σε ένα παραδοσιακό καφενείο στο Βαλιδέ Τζαμί που βρίσκεται στο κέντρο της πλατείας Κορνάρου. Εκεί συναντήσαμε τον κύριο Ιωάννη Δουράμπελη 83 ετών, γέννημα θρέμμα Ηρακλείου έμπορας στο επάγγελμα, τον κύριο Μπιτζιλαίου Νικόλαο 89 ετών, Μικρασιάτη στην καταγωγή και παλιό κουρέα (μπαρμπέρης) και τον κύριο Χουρδάκη Σπυρίδων ο οποίος και είναι ο γηραιότερος της παρέας 92 ετών. Το επάγγελμα που συνήθιζε να κάνει ήταν γυρολόγος, πουλούσε ψιλικά στις γειτονιές με το γαϊδουράκι του. Κατάγεται από ένα χωριό τους Κουνάβους λίγα χιλιόμετρα έξω από το Ηράκλειο.

1. Πως θυμάστε το Ηράκλειο τα πρώτα χρόνια της ζωής σας;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΟΥΡΑΜΠΕΛΗΣ: Το Ηράκλειο τότε ήταν ένας μικρός οικισμός, γύρω στους 15.000 κατοίκους. Υπήρχε πολύ φτώχεια και κακομοιριά όμως ζούσαμε ανθρώπινα γιατί υπήρχε ομόνοια. Οι δρόμοι δεν ήταν όπως είναι σήμερα με πλάκες ή άσφαλτο, ήταν φτιαγμένοι από πέτρες τα λεγόμενα καλντερίμια. Μηδέν αποχέτευση, το νερό το παίρναμε με τις ντενέκες. Από μια βρύση παίρναμε νερό 30 οικογένειες και μόνο δυο-τρεις ώρες το πρωί, όποιος προλάβαινε. Τα σπίτια ήταν μικρά, οι λεγόμενοι μαχαλάδες. Οι τουαλέτες ήταν κοινές, ένα “μέρος” το μοιράζονταν δυο και τρεις οικογένειες. Η κάθε οικογένεια είχε πολλά παιδιά, οκτώ και ενιά σε κάθε σπίτι. Όχι όπως σήμερα που κάνουν ένα-δυο.

2. Πως ήταν διαμορφωμένο τότε το Ηράκλειο;

ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Τα κτίρια ήταν λίγα και μικρά. Τότε τα έφτιαχναν από πέτρες και λάσπη, το λεγόμενο σκυρόδεμα. Δεν υπήρχαν πολυκατοικίες όπως σήμερα και η πόλη δεν είχε οικοδομηθεί μέχρι τα τείχη. Έξω από τα τείχη ήταν χωράφια, αμπέλια, περιβόλια.

3.Εσείς κάθε πότε ερχόσασταν στο Ηράκλειο;

ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Σχεδόν κάθε βδομάδα για να πουλήσω την πρματία μου με το γαϊδουράκι. Αργότερα στα 32 μου ήρθα μόνιμα στο Ηράκλειο για δουλειά. Ήμουν εσωτερικός οικονομικός μετανάστης.

4.Τι μαγαζιά και ποια επαγγέλματα ανθούσαν τότε στο Ηράκλειο;

ΜΠΙΤΖΙΑΛΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Βλέπεις απέναντι το μαγαζί του Αργυρακόπουλου; Τότε ήταν Χάνι. Έτσι λέγανε τότε τα ξενοδοχεία και για τους ανθρώπους και για τα ζώα. Θυμάμαι έδινες 3 δραχμές την βραδιά. Σε τέτοιο έμενε ο Σπύρος όταν ερχόταν στη Χώρα και όλοι από τα γύρω χωριά για να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Τότε η αγορά του Ηρακλείου ήταν στο Καμαράκι, εκεί που είναι σήμερα η οδός Καλοκαιρινού. Τα μαγαζιά που ανθούσαν τότε στο Καμαράκι ήταν αυτά που πουλούσαν υφάσματα, γιατί τότε οι άνθρωποι τα ρούχα τα έραβαν, δεν ήταν έτοιμα όπως σήμερα. Οι Τερζήδες που έφτιαχναν τις βράκες και τα σαλβάρια (Κρητική αντρική παραδοσιακή φορεσιά από καραμάνδουλα και τσόχα) τότε έβγαζαν καλά λεφτά. Επίσης τα στιλβωτήρια που βάφανε παπούτσια, τα δερμιτζήδικα που φτιάχνανε σκαπέτια και σκαλίδες, τα μπρίκια, ήταν παντοπωλεία που πουλούσαν μπαχαρικά, μπουγαδοτσικάλα, η πήλινα που έκαναν εισαγωγή από τα νησιά. Κοντά στην Χανιόπορτα, όπως έμπαινες υπήρχαν λαδάδικα, μαγαζιά που πουλούσαν σταφίδες, υπήρχαν ναύτες, κουρείς, ζωέμποροι, σαμαράδες, μεσίτες που έκαναν από παντρείες μέχρι πωλήσεις ζώων, σπιτιών, οικοπέδων. Τα πιο καλά λεφτά τα έβγαζαν αυτοί που ασχολούνταν με το εμπόριο, έκαναν ταξίδια στην Αίγυπτο, στην Ιταλία και στα κοντινά νησιά.

ΔΟΥΡΑΜΠΕΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Οι προύχοντες τότε ήταν λίγοι και μας είχαν υποτακτικούς. Τότε υπήρχαν 3-4 εργοστάσια σταφίδας που απασχολούσαν περίπου 1000 εργαζόμενους συνολικά και από το Ηράκλειο και από τα γύρω χωριά για να μαζέψουν λεφτά και να κάνουν την προίκα τους ο καθένας. Αυτοί που έρχονταν στο Ηράκλειο από τα χωριά, ψώνιζαν πράγματα που δεν υπήρχαν στα δικά τους χωριά, όπως ψάρια και αλεύρι. Με τη σειρά τους αυτοί έφερναν στο Ηράκλειο για να πουλήσουν ξύλα, κηπευτικά και όσπρια.

5. Πως διασκεδάζατε τότε;

ΔΟΥΡΑΜΠΕΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Σε ταβερνάκια με τσικουδιά, κουκιά, ελιές, ρετσίνα.

ΜΠΙΤΖΙΛΑΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Σε μαγειρικά που είχανε και φαγητά όπως σήμερα με κρασάκι.

ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Με οικογενειακές παρέες και συγγενείς, σε σπίτια με ακορντεόν, μαντολίνο, βιολιά.

Με λύρα;

ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ: Όχι λύρα, η λύρα υπήρχε μόνο στα χωριά στους γάμους και στα πανηγύρια.

6. Πότε πήρε τα πάνω του το Ηράκλειο;

ΜΠΙΤΖΙΛΑΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Μετά την κατοχή άρχισε η ανοικοδόμηση. Τότε ξεκίνησε να οικοδομείται και έξω από τα τείχη το Ηράκλειο και να δημιουργούνται τα πρώτα προάστια και να πυκνώνει η δόμηση στο εσωτερικό του. Πολλά κτίσματα έμειναν ως είχαν και απλά φτιάχτηκαν προσόψεις που διατηρούνται ακόμα και σήμερα. Έτσι άρχισαν να μπαίνουν στο προσκήνιο και νέα επαγγέλματα όπως μαρμαράδες, χτίστες, ξυλουργοί.

Από δωρεά ενός Πανανού που βρισκόταν μέσα από τα τείχη, δημιουργήθηκε το Πανάνειο Νοσοκομείο στην Χανιόπορτα και μεταγενέστερα το Βενιζέλειο που λειτουργεί ακόμα και σήμερα. Πριν το 1922 τα σχολεία ήταν και Ελληνικά και Τούρκικα. Αργότερα φτιάχτηκαν 8 Δημοτικά, 1 πρακτικό Γυμνάσιο, το Γυμνάσιο Αρρένων στο Βαλιδέ Τζαμί και τον Κοραή, το πρώτο ιδιωτικό σχολείο του Ηρακλείου. Οι τράπεζες που λειτουργούσαν τότε ήταν η Εθνική, η Ιωνική, η Λαϊκή και η Τράπεζα της Ελλάδος. Και οι τρεις ήταν στην οδό 25^{ης} Αυγούστου. Υπήρχαν δύο φαρμακεία στην πλατεία Λιονταριών. Στο κτίριο Ακτάρικα στην ίδια πλατεία λειτούργησε και το πρώτο ζαχαροπλαστείο του κυρίου Προβατίδη. Εργοστάσια στην περιοχή αρχικά υπήρχαν δυο τα οποία επεξεργάζονταν σταφίδες. Αργότερα φτιάχτηκαν ξυλουργικά εργοστάσια, εκεί που ήταν το ξενοδοχείο Ξενία (εκεί στεγάζεται σήμερα το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας) και 2-3 ξυλαποθήκες.

6.Πότε ήρθαν τα αυτοκίνητα στο Ηράκλειο;

ΔΟΥΡΑΜΠΕΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Τα πρώτα αυτοκίνητα ήταν τα κάρα. Αυτά μετέφεραν τα εμπορεύματα από το λιμάνι στο κέντρο. Χρησίμευαν δηλαδή στην εσωτερική συγκοινωνία. Τα αυτοκίνητα στο Ηράκλειο ήρθαν το 1927 αφού έφυγαν οι Τούρκοι και έγινε η ανταλλαγή πληθυσμών. Τότε άρχισαν να φτιάχνονται και οι δρόμοι. Στην αρχή υπήρχαν 2-3 αυτοκίνητα όλα κι όλα. Μετά προστέθηκαν και τα ταξί και τα λεωφορεία που αρχικά μετέφεραν εμπορεύματα από τα χωριά με 4-5 ανθρώπους σε κάθε διαδρομή.

2. Με την ματιά ενός ξεναγού.

(Γενική απεικόνιση της πόλης του Ηρακλείου σήμερα στα μάτια των τουριστών-επισκεπτών)

Η δεύτερη συνέντευξη έγινε στην πλατεία λιονταριών στις 11 Μαΐου 2009. Ο λόγος που επιλέξαμε να πάρουμε συνέντευξη από έναν ξεναγό είναι για να καταγράψουμε μία πιο γενική άποψη σχετικά με τον τουρισμό και να κάνουμε σύγκριση με την ειδική γνώμη του τουρίστα της προηγούμενης συνέντευξης.

Η πλατεία λιονταριών αποτελεί σημείο συγκέντρωσης των τουριστικών γκρουπ ενίοτε και η πλατεία ελευθερίας εκεί μπροστά στο ξενοδοχείο Αστόρια. Η μοναδική προϋπόθεση στην επιλογή του ξεναγού ήταν να είναι γέννημα θρέμμα Κρητικός για να μας εκφράσει σφαιρικά τις απόψεις του.

1. Πώς ονομάζεστε;

Τερζάκης Γεώργιος.

2. Πόσα χρόνια κάνετε το επάγγελμα του ξεναγού, και πώς ασχοληθήκατε με αυτό;

Εννέα χρόνια. Μου αρέσουν πολύ τα ταξίδια έχω πολλούς φίλους στο εξωτερικό που επισκέπτονται συχνά την χώρα μας και συγκεκριμένα το Ηράκλειο. Μου αρέσει πολύ να τους ξεναγώ. Έτσι στη συνέχεια μου προέκυψε το επάγγελμα. Είναι ένα από τα πολύ καλά κομμάτια του τουρισμού αυτό της ξενάγησης!!!

3. Από ποιες χώρες είναι οι τουρίστες που επισκέπτονται την πόλη του Ηρακλείου;

Από όλο τον κόσμο, όμως Ευρώπη στην πλειοψηφία..

Γερμανόφωνες χώρες: Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία (κυρίως Ελβετία)

Γαλλόφωνες: Γαλλία, Βέλγιο (που σημειώνει άνοδο τα τελευταία χρόνια)

Άγγλοι-Ιταλοί-Ισπανοί που με αυτούς κυρίως συνεργάζομαι. Όπως επίσης εκεί που σημειώνεται άνοδος τα τελευταία χρόνια είναι στην μεγάλη προσέλευση συγκριτικά με τα προηγούμενα ανατολικοευρωπαϊών, δηλαδή Ρώσοι, Πολωνοί και από κεντρική Ευρώπη Τσέχοι.

4. Σε ποιες ηλικίες κυμαίνονται οι τουρίστες που επισκέπτονται το Ηράκλειο;

Κάθε ηλικίας! Άνοιξη και φθινόπωρο έχουμε προσέλευση από μεγαλύτερες ηλικίες ενώ Ιούλιο και Αύγουστο νεότερες.

5. Οι ξένοι τουρίστες επιλέγουν την πόλη του Ηρακλείου σαν τόπο διαμονής τους;

Δεν επιλέγουν ακριβώς το Ηράκλειο γιατί δεν διαθέτει και τις ανάλογες υποδομές. Ο αριθμός των ξενοδοχείων είναι περιορισμένος στο κέντρο της πόλης και καλύπτει περισσότερο άλλες ανάγκες. Το 99% των τουριστών μένουν παραέξω γιατί ο τουρίστας προτιμά την φύση. Όπως επίσης οι νεότεροι τουρίστες επιλέγουν κυρίως Μάλια-Χερσόνησο για την διαμονή τους ενώ οι μεγαλύτερες ηλικίες πιο ήσυχα μέρη, σε κάποιο θαλασσινό θέρετρο όπως Αμμουδάρα, Σταλίδα....

6. Τι περιλαμβάνετε στην ξενάγηση της πόλης μας;

Ξενάγηση στην Κνωσό, στα μουσεία: αρχαιολογικό και ιστορικό. Περιπλάνηση στην πόλη με ξενάγηση στα μνημεία που βρίσκονται στο κέντρο: Κρήνη Μοροζίνι, Λότζια, Βασιλική του Άγιου Μάρκου, Άγιος Τίτος, ενετικό φρούριο Κούλε. Τα τείχη συνήθως δεν τα βάζουμε στην βόλτα μας, γιατί υπάρχουν αρκετές δυσκολίες!

-Όπως;

Αισθητικοί λόγοι: πυκνή δόμηση της πόλης παραπλεύρως των τειχών, και λόγω του κυκλοφοριακού που καθιστά δύσκολη και ταλαιπώρη την πρόσβαση μας σε αυτά. Κυριακές και αργίες που δεν έχει πολύ κίνηση τα επισκεπτόμαστε!

7. Τι τους αρέσει στην πόλη του Ηρακλείου;

Τα μουσεία, κυρίως το αρχαιολογικό και το ιστορικό. Τα μνημεία όμως, τους φαίνονται λίγα. Οι Ισπανοί και οι Ιταλοί με τους οποίους κυρίως συνεργάζομαι τα έχουν διατηρήσει και αναδείξει πολύ καλύτερα σε σχέση με εμάς. Λογικό είναι να περιμένουν να δουν κάτι αντίστοιχο οι ακόμα και καλύτερο!!! Κάτι άλλο που τους αρέσει είναι η κεντρική αγορά του Ηρακλείου γιατί εκεί μπορούν να βρουν τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, σουβενίρ και κάθε λογής πράγματα!!! Τους ευχαριστεί που οι Ηρακλειώτες είναι ιδιαίτερα φιλόξενοι και πρόθυμοι να τους δώσουν κάθε είδους πληροφορία. Όταν υπάρχει ελεύθερος χρόνος για μία ρακί σε κάποιο παραδοσιακό μεζεδοπωλείο με τους ντόπιους κατοίκους, ενθουσιάζονται πραγματικά!!! Τυχεροί είναι εκείνοι που επισκέπτονται την πόλη μας τους θερινούς μήνες ιδιαίτερα τον Αύγουστο γιατί τους δίνετε η ευκαιρία να παρακολουθήσουν κάποια από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του δήμου που διαδραματίζονται καθημερινά σε διάφορα σημεία του κέντρου της πόλης

8. Τι δεν τους αρέσει στην πόλη του Ηρακλείου;

Η κίνηση, το μεγάλο κυκλοφοριακό πρόβλημα του Ηρακλείου. Η άναρχη δόμηση, η έλλειψη πρασίνου και το ότι επικρατεί το σύγχρονο σε σχέση με το παλιό γραφικό ιστορικό ύφος.

9. Σχετικά με τι είναι γνωστό το Ηράκλειο στο εξωτερικό;

Για την Κνωσό, το αρχαιολογικό μουσείο. Για τον Νίκο Καζαντζάκη, τον el Greco. Για τα αγροτικά του προϊόντα κρασί, λάδι. Σαν πόλη ίσως και για το ΙΤΕ (Ινστιτούτο Τεχνολογίας και Έρευνας) σε συγκεκριμένους κύκλους.

10. Με ποιο τρόπο διαφημίζεται η πόλη του Ηρακλείου στο εξωτερικό;

Με τις τουριστικές εκθέσεις που συμμετέχει η Νομαρχία Ηρακλείου σε διάφορες χώρες του εξωτερικού. Μέσω του ΕΟΤ η διαφήμιση του όμως είναι γενικά

για την Ελλάδα. Έχει όμως και εικόνες από το Ηράκλειο, όπως την Κνωσό και το ενετικό φρούριο Κούλε. Τέλος μέσω διαδικτύου. Οι τουρίστες πριν επισκεφτούν ένα μέρος τους αρέσει να είναι ενημερωμένοι.

11. Σε γενικές γραμμές οι τουρίστες μένουν ικανοποιημένοι από την επίσκεψη τους στην πόλη του Ηρακλείου; Επιλέγουν να ξαναέρθουν, και για ποιο λόγο;

Αν κάποιος τουρίστας επισκεφτεί το κέντρο του Ηρακλείου για λίγες ώρες δεν μένει πολύ ευχαριστημένος γιατί η εντύπωση που θα αποκομίσει θα έχει να κάνει με το κυκλοφοριακό και την δόμηση. Αν μείνει περισσότερες ώρες και το ζήσει λίγο παραπάνω κερδίζουμε πολύ πιο θετικά σχόλια. Σε αυτό βοηθάει ουσιαστικά και η στάση των ντόπιων κατοίκων, που είναι εξυπηρετικοί και φιλόξενοι. Η γενική εντύπωση δεν είναι πάρα πολύ καλή, όμως είναι πολύ καλύτερη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια πριν αναλάβει την Δημαρχία ο κ. Κουράκης μιας και το Ηράκλειο του οφείλει το νέο του πρόσωπο. Παρόλα αυτά μένουν ικανοποιημένοι και θέλουν να ξαναέρθουν για διαφορετικούς λόγους: πολλά αρχαιολογικά μέρη , πλούσια παράδοση, πολλές και ωραίες παραλίες που δεν φτάνει μία μόνο φορά για να τα απολαύσεις!!!

3. Με την ματιά ενός τουρίστα.

(τι εντύπωση του δίνει το Ηράκλειο)

Η τρίτη συνέντευξη έγινε στις 12 Μαΐου 2009 πάλι στην πλατεία Λιονταριών. Εκεί συναντήσαμε τον κύριο James O' Meara με την σύζυγο του κα Jessica Stone σε ένα παγκάκι να απολαμβάνουν τον ελληνικό ήλιο να παρατηρούν τον κόσμο που περιφερόταν στο πλακόστρωτο της κρήνης Μοροζίνι με θέα την Λότζια και την βασιλική του αγίου Μάρκου. Το θετικό σε αυτή τη συνέντευξη είναι ότι το επάγγελμα του κ. James σχετίζεται με τα κοινά. Ζει σε μια μικρή πόλη έξω από το Λονδίνο στο Crowthorne στο Berkshire νοτιοδυτικά της Αγγλίας και εργάζεται σαν ανεξάρτητος μελετητής που εξετάζει περιοχές οι οποίες βρίσκονται σε φάση ανάπτυξης και κάνει μελέτες προς εφαρμογή. Έτσι το είχε έμφυτο να παρατηρήσει

την πόλη του Ηρακλείου και να μας δώσει πολύ χρήσιμες και ουσιαστικές πληροφορίες.

1. Πως ονομάζεστε;

James O'Meara

2. Πόσο χρονών είστε;

57 (πενήντα επτά)

3. Πόσες ημέρες θα διαρκέσουν οι διακοπές σας σε σύνολο και πόσες στην πόλη του Ηρακλείου;

Έξι ημέρες στη Σταλίδα και μία ημέρα στο Ηράκλειο. Σύνολο επτά μέρες.

4. Έχετε επισκεφτεί την Ελλάδα ή το Ηράκλειο κάποια άλλη φορά στο παρελθόν;

Όχι, είναι η πρώτη μας επίσκεψη και στην Ελλάδα και στο Ηράκλειο.

5. Έχετε επισκεφτεί και άλλες χώρες ; Που σας άρεσε περισσότερο;

Έχω επισκεφτεί επτά χώρες, εκεί που μου άρεσε καλύτερα και την λάτρεψα σαν χώρα ήταν η Ιταλία γιατί έχει αναδείξει και αξιοποιήσει πολύ όμορφα τα μνημεία της.

6. Γνωρίζετε πως τα λιοντάρια τα κατασκεύασε ο Ιταλός Morosini;

Βεβαίως και το γνωρίζω μου αρέσει πάρα πολύ η αρχαία ιστορία όμως μην ξεχνάς ότι οι Ρωμαίοι εμπνεύστηκαν από τον Ελληνικό πολιτισμό, βασίστηκαν σε αυτόν τον εξέλιξαν, το ίδιο θα πρέπει να κάνετε και εσείς σήμερα!

7. Τι σας αρέσει στην πόλη του Ηρακλείου ;

Το αρχαιολογικό μουσείο. Είναι ένα υπέροχο μουσείο το οποίο όμως θα έπρεπε να είναι συνέχεια ανοιχτό, τώρα μάλιστα αρχές τουριστικής σεζόν και ένα τμήμα του είναι ακόμα κλειστό. Αυτό κάνει εντύπωση πραγματικά γιατί έχει έρθει τόσος τουρισμός από διάφορα μέρη του κόσμου. Ο κύριος λόγος που επισκέπτονται το Ηράκλειο είναι λόγω της Κνωσού και αυτού του μουσείου και είναι πραγματικά κρίμα που συμβαίνει αυτό. Από ότι καταλαβαίνω εδώ τα πράγματα πάνε πολύ αργά

...και κάτι άλλο που θα ήθελα να προτείνω είναι να γίνει κάτι αντίστοιχο με αυτό που έχει γίνει στο βρετανικό μουσείο που διαθέτει ένα μεγάλο χώρο όπου εκεί πωλούνται αντίγραφα από τα εκθέματα του μουσείου σε μικρογραφίες. Όταν εξέρχεσαι από την ξενάγηση στο μουσείο είσαι θαμπωμένος από όλα αυτά που είδες και είναι λογικό να θέλεις να αγοράσεις κάτι και πίστεψε με αυτό είναι μία μεγάλη πηγή εισόδων γιατί το επισκέπτονται χιλιάδες κόσμοι κάθε μέρα. Έτσι πολλές οικονομικές ευκαιρίες χάνονται για την πόλη.

8. Τι άλλο σας έκανε θετική εντύπωση στο κέντρο της πόλης του Ηρακλείου;

Ότι έχει πολλά μικρά μαγαζιά που γίνεται συνωστισμός κόσμου , οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι να σου δώσουν χρήσιμες πληροφορίες. Κάτι άλλο που παρατήρησα είναι ότι δεν υπάρχει σε κάποιο κεντρικό σημείο ένα κέντρο τουρισμού που από εκεί να μπορεί όποιος τουρίστας θέλει να πάρει χρήσιμες πληροφορίες για δημοφιλείς προορισμούς, φαγητό, διασκέδαση, ξενοδοχεία.

*παρατήρηση: σε ανάλογο γραφείο εργάστηκε η Πελαγία Τσαγκαράκη την περσινή σεζόν το οποίο και λειτούργησε πρώτη φορά πέρυσι στα Μάλια Ηρακλείου.

Τέλος το κόστος για φαγητό και ποτό είναι πολύ ακριβό, έτσι αναγκαζόμαστε να μείνουμε λιγότερες ημέρες διαφορετικά θα μέναμε παραπάνω και θα σπαταλούσαμε σίγουρα περισσότερα χρήματα πιο ευχαριστημένοι και επιστρέφοντας στην πατρίδα μας θα λέγαμε πιο καλά λόγια που αυτή είναι η καλύτερη διαφήμιση για ένα μέρος. Για αυτό το λόγο έχει πάρει τα πάνω της η Τουρκία που σίγουρα δεν έχει μνημεία όπως εσάς.

9. Κάτι άλλο που σας έκανε εντύπωση;

Οι ταμπέλες. Είναι ελάχιστες. Πρέπει να ψάξεις για να τις βρεις. Ακόμα και οι ταμπέλες των οδών δεν υπάρχουν ή αν υπάρχουν δεν είναι ευδιάκριτες. Στο αεροδρόμιο έχει πολύ λίγα μαγαζιά. Ο Άγιος Τίτος ήταν κλειστός, πήγαμε δύο φορές σήμερα όμως ήταν κλειστός

-Για ποιον λόγο, μάθατε;

-Δεν ξέρω για ποιο λόγο.

Να ξέρετε ότι το ενδιαφέρον των τουριστών είναι μεγάλο, όμως δεν βλέπω το ίδιο από τους αρμόδιους εδώ.

10. Τι περιμένετε να δείτε και δεν το βρήκατε στο Ηράκλειο; Ή τι θα θέλατε να είναι διαφορετικό;

Πράσινο. Όλοι εμείς που ερχόμαστε από την Ευρώπη περιμένουμε να συναντήσουμε μία παραδοσιακή Ελλάδα, κοντά στη φύση. Εδώ στο Ηράκλειο έχουν μπερδευτεί τα καινούργια κτίρια που έχουν σύγχρονο ύφος με τα παλιά και έτσι χαλάνε τον τελικό χαρακτήρα της πόλης. Όμως το Ηράκλειο σίγουρα χρειάζεται περισσότερο πράσινο και περισσότερα παγκάκια σε διάφορα σημεία.

-Κάτι άλλο που παρατήρησα.... πολλά σημεία της πόλης είναι γραμμένα με σπρέι. Σε πάρα πολλά σημεία το είδα αυτό!!! Αυτό προφανώς θα έχει γίνει από νέους ανθρώπους, πράγμα που με κάνει να σκεφτώ πως εδώ οι νέοι πλήττουν!!

11. Θα επισκεφτείτε ξανά την πόλη του Ηρακλείου στο μέλλον; Και γιατί;

Ναι, γιατί όταν επισκεφτήκαμε το παλάτι της Κνωσού αυτή τη φορά έβρεχε και δεν το είδαμε καλά και εξάλλου θέλουμε να δούμε και το υπόλοιπο μέρος του αρχαιολογικού μουσείου που μας άρεσε πάρα πολύ!!!

Τέλος, ευχαριστήσαμε τους ανθρώπους για τις πολύ χρήσιμες πληροφορίες και τον χρόνο που μας διέθεσαν. Τους ευχηθήκαμε καλή συνέχεια στις διακοπές τους και την επόμενη φορά που θα έρθουν στο Ηράκλειο να το βρουν πιο όμορφο.

4. Με την διορατική ματιά ενός πολιτικού

Η 4^η και τελευταία συνέντευξη έγινε στον Κύριο Μιχελιογιαννάκη Δ. Ιωάννη στις 15 Μαΐου 2009. Γεννήθηκε το 1963 στην Άνω Βιάνο, ένα χωριό νότια του

Ηρακλείου και κατοικεί στην πόλη του Ηρακλείου όπου εδώ έχει την επαγγελματική του στέγη ως ιατρός καρδιολόγος. Διατελεί μέλος εθνικού συμβουλίου μεγάλου κόμματος. Έχει διατελέσει πρόεδρος του Δ.Α.Ο.Η. , του Κ.Ο.Δ.Η. , Αντιδήμαρχος οικονομικών στο Δήμο Ηρακλείου και πρόεδρος της ΔΕΠΤΑΗ (Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού Τουρισμού και Ανάπτυξης). Στις τελευταίες νομαρχιακές εκλογές εκλέχθηκε στη 2^η θέση του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

1. Πως βλέπετε το Ηράκλειο σήμερα;

Το Ηράκλειο είναι μια πόλη με εξαιρετικό ενδιαφέρον, συνδυάζει αρμονικά αλλά και άναρχα το ιστορικό της παρελθόν, με το προβληματικό μα ελπιδοφόρο παρόν και το αισιόδοξο μέλλον.

Ο Χάνδακας, το Κάστρο, το Ηράκλειο, η Χώρα όπως την έλεγαν μέχρι πρόσφατα οι κάτοικοι της υπαίθρου αλλάζει καθημερινά όψη. Η πόλη που έχει τα νότια της στραμμένα στη θάλασσα ανοίγει τη ματιά της στους βορινούς ορίζοντες με αποτέλεσμα υποβαθμισμένες περιοχές να είναι σήμερα πόλος έλξης της νέο-λαικής και διέξοδος στη διασκέδαση, που για τους Ηρακλειώτες ήταν και είναι τρόπος ζωής. Η μαντινάδα που καθ' υπερβολή τονίζει:

«Ζωή δεν είναι να ξυπνάς
Να τρως, να θέτεις πάλι,
Ζωή είναι να 'σαι ξυπνητός
οντέ κοιμούνται οι άλλοι.»

2. Μια σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.

Στα Σκανδιναβικά πανεπιστήμια το Ηράκλειο αναφέρεται σαν παράδειγμα του πως μπορεί να υποβαθμιστεί μια πόλη και το επίπεδο ζωής των πολιτών της. Σήμερα είναι κατάδηλη η προσπάθεια να κινηθούν σημαντικά έργα με πραγματικό ενδιαφέρον, με περισσότερο προγραμματισμό, με αποτελεσματική στήριξη. Όσοι είχαν να δουν εδώ και δέκα χρόνια το Ηράκλειο ομολογούν, πως δεν είχαν φανταστεί ποτέ τις αλλαγές που έχουν γίνει και αυτές που είναι σε εξέλιξη.

Πραγματικά η σημερινή πραγματικότητα μπορεί να ευνοεί τους σημερινούς δημοτικούς άρχοντες, οι προηγθέντες όμως έχουν πολλές δικαιολογίες αφού στα χρόνια τους είχαμε την προσπάθεια ανασυγκρότησης της χώρας εκ των καταστροφών του πολέμου στη δεκαετία του 50. Είχαμε ακόμη τη βίαιη διακοπή της αναγεννητικής προσπάθειας από τους Απριλιανούς Εθνικοπαράφρονες στη δεκαετία του 60 και

βέβαια τον ετσιθελικό αποκλεισμό της πόλης από προγράμματα και κρατικές επιχορηγήσεις στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. (...)

3. Ποιές είναι οι δυνατότητες του Ηρακλείου. Αξιολογήστε.

Ιστορικά το Ηράκλειο ήταν πάντα το επίκεντρο των εξελίξεων στο κέντρο της Κρήτης που είναι το κέντρο της Μεσογείου, είναι παλμός εμπορίου και κόμβος ναυσιπλοΐας διαχρονικά. Στα χρόνια μας έχει θαυμαστή ανάπτυξη, σφύζει από ζωή και δραστηριότητες, είναι μια σύγχρονη πόλη με ραγδαία ανάπτυξη.

Παρακολουθεί τις εξελίξεις της σύγχρονης ζωής και προσπαθεί να καλύψει τις διαφορές που έχει σε υποδομές με ρεαλιστικές κινήσεις προγραμματισμένες και ενταγμένες σε βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους αλλά και μακροπρόθεσμους σχεδιασμούς.

4. Πως οραματίζεστε το Ηράκλειο;

(...) Με την αυγή του 20^{ου} αιώνα μια νέα εποχή αρχίζει για την Κρήτη. Τα έργα των Ηρακλειωτών μπορούν να δεχτούν μια σειρά από θαυμαστικά αλλά και πολλά ερωτηματικά που χρέος έχουν σήμερα στον 20^ο αιώνα να βρουν απάντηση.

Το διαχρονικό όραμα του Ηρακλείου για σωστή ύδρευση, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, το βλέμμα στη θάλασσα, υποδομές στην εκπαίδευση, ολοκληρωμένο σύστημα στην υγεία, προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη διάσωση της παράδοσης και των Κρητικών εθίμων.

Σήμερα το Ηράκλειο αποτελεί κέντρο εξελίξεων και αλλαγών, όπως κάθε μεγαλούπολη ακολουθεί εκρηκτικούς ρυθμούς ανάπτυξης και εκπαίδευσης. Υπάρχουν εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα (Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ΙΤΕ) Τεχνολογικό Πάρκο, το καθένα με πολύ αξιόλογη δράση στον ερευνητικό τομέα με διεθνή αναγνώριση και καταξίωση.

Αξιόλογες ακόμη έχουν γίνει προσπάθειες για να βρεθούν κυκλοφοριακές λύσεις με πεζοδρομήσεις, μονοδρομήσεις, διανοίξεις δρόμων που διευκολύνουν σημαντικά την κυκλοφορία.

Το Ηράκλειο είναι σε διαρκή πολιτισμική εγρήγορση. Από το χειμώνα μέχρι την άνοιξη είναι η περίοδος των πολιτιστικών αγώνων με πλούσια θεματογραφία κάθε χρόνο. Το καλοκαίρι καθημερινά σχεδόν πραγματοποιούνται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, που χαρίζουν στο Ηρακλεώτικο κοινό πραγματική ψυχαγωγία και

ευχάριστες ώρες. Ελπίζεται δε με την ολοκλήρωση του Πολιτιστικού Κέντρου, να αποκτηθεί και η πρώτη Συμφωνική Ορχήστρα.

Το Ηράκλειο περιμένει να δικαιωθούν οι προσπάθειες του και κλείνουμε όχι τυχαία το κείμενο αυτό με την παραίνεση στη Θέτιδα να ανοίξει πια τα μάτια της και να δει πόσο απαραίτητη είναι για το Ηράκλειο η έδρα του Εφετείου.

5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Για να καταλήξουμε στο πως ένα μέρος και συγκεκριμένα το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου μπορεί να αναπτυχθεί, θα πρέπει να εξετάσουμε το πώς ήταν παλιά, σε ποια κατάσταση βρίσκεται σήμερα και τι δυνατότητες και προοπτικές έχει στο μέλλον. Σε αυτή τη λογική βασιστήκαμε και προχωρήσαμε στη διεξαγωγή τεσσάρων συνεντεύξεων. Η πρώτη συνέντευξη αναφέρεται στο Ηράκλειο του χτες, η δεύτερη και η Τρίτη στο Ηράκλειο του σήμερα και η τετάρτη στο Ηράκλειο του αύριο.

Πρώτη συνέντευξη. Το Ηράκλειο είχε διαφορετική μορφή. Ήταν ένας μικρός οικισμός γύρω από το λιμάνι, με λίγα μικρά σπίτια να διασχίζονται από τα καλντερίμια. Χωρίς αποχέτευση και τεράστιο πρόβλημα ύδρευσης. Η κεντρική αγορά της πόλης βρισκόταν στο Καμαράκι, στο κέντρο της σημερινής Καλοκαιρινού. Τα επαγγέλματα που ανθούσαν τότε ήταν πολύ διαφορετικά όπως ραφτάδες (τερζήδες), δερμιτζήδες που έφτιαχναν σκαλίδες, στιλβωτήρια που έφτιαχναν παπούτσια. Υπήρχαν λαδάδικα, μπαρμπέρηδες, ζωέμποροι, μεσίτες και όπως και σήμερα πολλοί έμποροι. Έμποροι που ερχόντουσαν από τα χωριά για να πουλήσουν στη «Χώρα» τα προϊόντα που παρήγαγαν τα χωριά τους, και οι έμποροι της πόλης που αναλάμβαναν την εισαγωγή και εξαγωγή προϊόντων σε διάφορα νησιά της Ελλάδας αλλά και σε άλλες χώρες του εξωτερικού. Η διασκέδαση δε διέφερε κατά πολύ από τη σημερινή, στα χωριά διασκεδάζαν με λύρα ενώ στην πόλη με ακορντεόν και βιολί.

Μετά τη Γερμανική κατοχή σημειώθηκε μεγάλη αστική ανάπτυξη στο Ηράκλειο, πύκνωσε η δόμηση εντός των τειχών και επεκτάθηκε εκτός. Τότε δημιουργήθηκαν οι νέες συνοικίες όπως ο Μασταμπάς και η Θέρισσος. Τα παλιά κτίρια αναστηλώθηκαν, φτιάχτηκαν σε αυτά νέες προσόψεις και κτίστηκαν νέα κτίρια

όπως σχολεία, νοσοκομεία και τράπεζες. Ήρθαν στο προσκήνιο νέα επαγγέλματα, φτιάχτηκαν δρόμοι και ήρθε το αυτοκίνητο.

Δεύτερη και τρίτη συνέντευξη. Ένα πολύ μεγάλο μέρος της οικονομίας της πόλης του Ηρακλείου σήμερα βασίζεται στον τουρισμό, εγχώριο από διάφορα μέρη της Ελλάδας και εξωτερικό από όλα τα μέρη του κόσμου, κυρίως από την Ευρώπη. Αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την ανάγκη για ανάλογη διαμόρφωση της πόλης σήμερα για την κάλυψη όλο και περισσότερων αναγκών των κατοίκων και των επισκεπτών του.

Οι τουρίστες που μας επισκέπτονται είναι κάθε ηλικίας, δεν επιλέγουν ακριβώς την πόλη του Ηρακλείου σαν τόπο διαμονής για το λόγο ότι δεν υπάρχει ανάλογη υποδομή σε ξενοδοχειακά καταλύματα και επειδή το Ηράκλειο κατά γενική άποψη θυμίζει μεγαλούπολη με το σύγχρονο στοιχείο να υπερισχύει. Έτσι επιλέγουν παραθαλάσσια θέρετρα που είναι πιο κοντά στη φύση. Οι λόγοι που επιλέγουν να έρθουν στην πόλη του Ηρακλείου είναι για να ξεναγηθούν στα μνημεία της, να επισκεφτούν τα μουσεία, να κάνουν τα ψώνια τους στο κέντρο της πόλης και για να πιούν μια ρακή σε κάποιο παραδοσιακό καφενείο η και να απολαύσουν τη βόλτα τους περιδιαβαίνοντας σοκάκια, πεζόδρομους και πλατείες.

Ο τομέας που σίγουρα χρειάζεται αναβάθμιση στο Ηράκλειο είναι το κυκλοφοριακό αλλά και η αστική εικόνα της πόλης καθώς υπερισχύει το σύγχρονο σε σχέση με το παραδοσιακό γραφικό ύφος, γεγονός που δεν αρέσει καθόλου τόσο στους κατοίκους όσο και στους επισκέπτες του. Άλλος τομέας που θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα είναι η διαφήμιση της πόλης προς τα έξω, η καλύτερη ανάδειξη και συντήρηση των μνημείων της καθώς και η οργάνωση των αρχαιολογικών χώρων. Εκεί που το Ηράκλειο αποκομίζει πολύ θετικά σχόλια είναι για την φιλοξενία των κατοίκων, οι οποίοι είναι πρόθυμοι να εξυπηρετήσουν με κάθε τρόπο δίνοντας πληροφορίες στους επισκέπτες. Οι χώρες που μας ανταγωνίζονται σε μεγάλο βαθμό είναι η Ιταλία και η Ισπανία λόγω μνημειακής κληρονομιάς την οποία έχουν αναδείξει και αξιοποιήσει πού καλύτερα από εμάς καθώς και η Τουρκία η οποία μπαίνει δυναμικά στο προσκήνιο σαφώς φτηνότερη και με περισσότερες παροχές στους επισκέπτες της. Τους παράγοντες αυτούς θα πρέπει να τους λάβουμε πολύ σοβαρά υπ' όψιν μας σαν τέταρτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας. Το Ηράκλειο έχει άμεσα ανάγκη από ένα κέντρο γενικών πληροφοριών τουρισμού και από πινελιές πρασίνου στο κέντρο του.

Τέταρτη συνέντευξη. Το Ηράκλειο είναι μια πόλη με εξαιρετικό ενδιαφέρον. Συνδυάζει αρμονικά αλλά και άναρχα το ιστορικό της παρελθόν με το προβληματικό μα ελπιδοφόρο παρόν και το αισιόδοξο μέλλον. Αποτελεί τόπο έλξης επισκεπτών και διέξοδο διασκέδασης που για τους κατοίκους της πόλης είναι τρόπος ζωής. Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει σημειωθεί αλματώδης ανάπτυξη στην εξέλιξη της πόλης σε όλους τους τομείς και αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο παράγοντες: στην δυναμική δραστηριότητα του δημάρχου κ. Κουράκη και η επιλογή του Ηρακλείου ως Ολυμπιακή πόλη στους αγώνες του 2004.

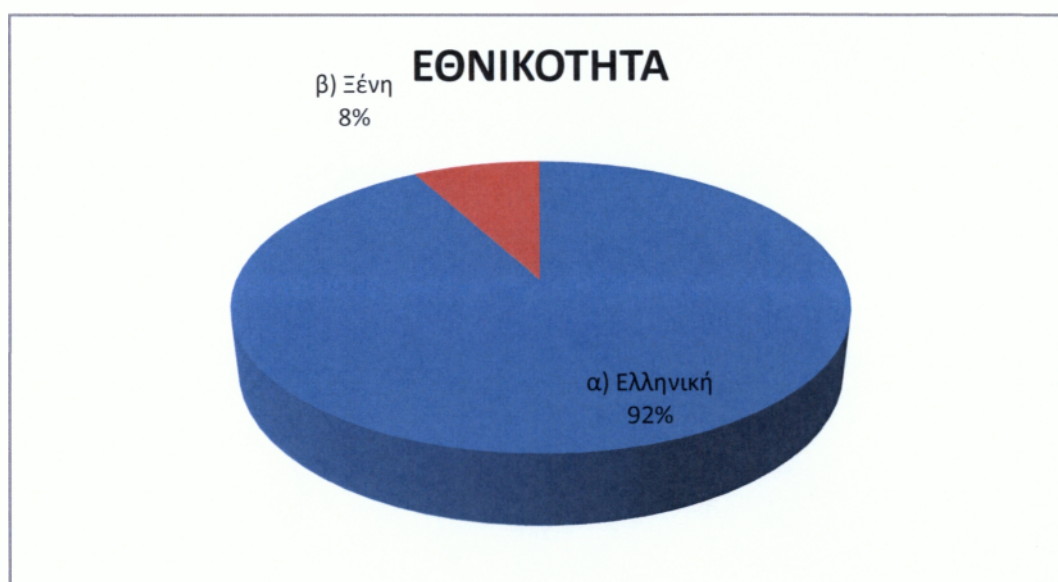
Το Ηράκλειο είναι παλμός εμπορίου και κόμβος ναυσιπλοΐας διαχρονικά. Αποτελεί εστία εκπαίδευσης με πάρα πολλά ιδρύματα αξιόλογης δράσης. Βρίσκεται σε μια διαρκή πολιτισμική εγρήγορση, διοργανώνοντας πλούσιες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Σε αυτόν τον τομέα έχει τεθεί σαν στόχος η ολοκλήρωση του Πολιτιστικού Κέντρου καθώς και η απόκτηση της έδρας του Εφετείου.

5.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΟΣ

1.1 Ποια είναι η εθνικότητά σας;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ελληνική	96	88	184	92
B) Ξένη	4	12	16	8

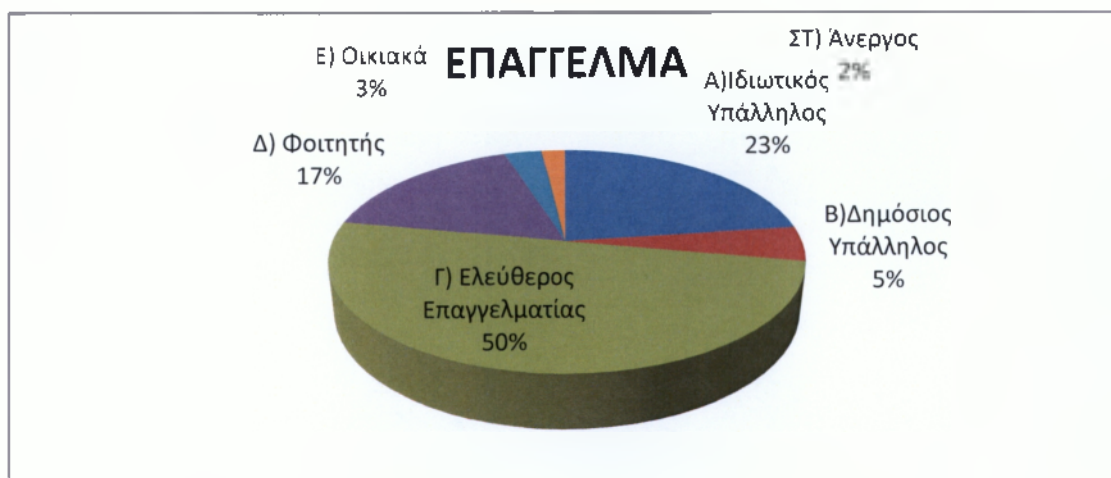
Στην πόλη του Ηρακλείου όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα, η συντριπτική πλειοψηφία που απάντησε στα ερωτηματολόγια σε ποσοστό 92% , η εθνικότητά τους είναι Ελληνική και μόλις 8% ξένη.

1.2 Ποιο το μορφωτικό σας επίπεδο;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Δημοτικό	4	8	12	6
B) Γυμνάσιο- Λύκειο	42	30	72	36
Γ)ΤΕΙ –Πανεπιστήμιο	54	62	116	58
Δ)Αγράμματος /η	0	0	0	0
Σύνολο:	100	100	200	100

Το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά την εκπαίδευση συναντάται στην δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια. Σε ποσοστό 6% οι ερωτηθέντες έχουν επίπεδο γνώσεων δημοτικού, 36% γυμνασίου-λυκείου, 58% ΤΕΙ-Πανεπιστημίου, ενώ δεν καταγράφηκε κανένας αγράμματος και δεν παρατηρήθηκε σημαντική διαφορά στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ εμπόρων και κατοίκων.

1.3 Τι επαγγέλλεστε;	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Ιδιωτικός Υπάλληλος	46	0	46	23
Β) Δημόσιος Υπάλληλος	10	0	10	5
Γ) Ελεύθερος Επαγγελματίας	0	100	100	50
Δ) Φοιτητής	34	0	34	17
Ε) Οικιακά	6	0	6	3
ΣΤ) Άνεργος	4	0	4	2

Το 23% των ερωτηθέντων είναι Ιδιωτικοί υπάλληλοι, 5% Δημόσιοι υπάλληλοι, 50 % ελεύθεροι επαγγελματίες, 17% φοιτητές, 3 % οικιακά και μόλις 2 % άνεργοι.

2. ΚΑΤΟΙΚΙΑ

2.1 Πόσα χρόνια κατοικείτε στην πόλη του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) 1-10	40	4	44	22
B) 10-20	16	10	26	13
Γ) 20-30	26	50	76	38
Δ) 30-40	16	10	26	13
E) 40-50	2	12	14	7
ΣΤ) 50 και άνω		14	14	7

Το 22% ερωτηθέντων κατοικεί στην πόλη του Ηρακλείου από 1-10 χρόνια, το 13% από 10-20, το 38% από 20-30, το 13% από 30-40, το 7% από 40-50, επίσης 7% 50 και άνω.

2.2. Για ποιο λόγο κατοικείτε στην πόλη του Ηρακλείου και όχι σε κάποια άλλη πόλη;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Εδώ γεννηθήκατε	46	50	96	48
B) Οικονομικούς λόγους	2	8	10	5
Γ) Σας αρέσει σαν πόλη	14	4	18	9
Δ) Λόγο συνθηκών	38	38	76	38

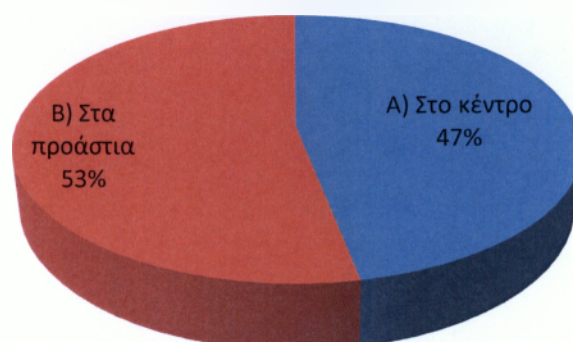

Στην ερώτηση για ποιο λόγο κατοικούν στην πόλη του Ηρακλείου και όχι σε κάποια άλλη η πλειοψηφία σε ποσοστό 48% απάντησε ότι εδώ γεννήθηκε, ένα 5% για οικονομικούς λόγους, το 9 % γιατί τους αρέσει σαν πόλη και το 38% λόγω συνθηκών.

2.3 Η κατοικία σας σε σχέση με το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου βρίσκετε;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Στο κέντρο	40	54	94	47
B) Στα προάστια	60	46	106	53

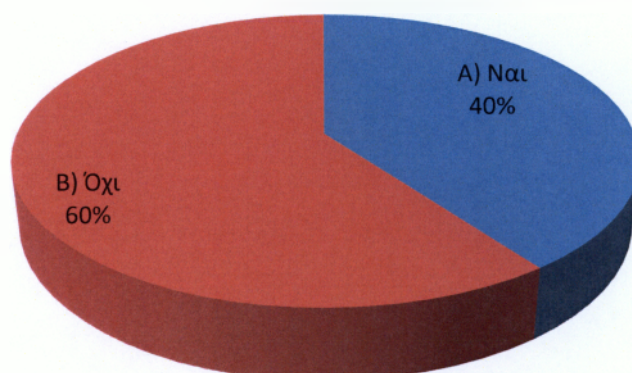
ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΚΕΝΤΡΟ

Σε ποσοστό 47% οι ερωτηθέντες κατοικούν στο κέντρο της πόλης, ενώ το 53% ζει στα προάστια.

2.4 Αν μένετε στο κέντρο θα αλλάζατε τόπο κατοικίας προς τα προάστια;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Ναι	12	26	38	40
Β) Όχι	28	28	56	60

ΚΕΝΤΡΟ ΣΕ ΠΡΟΑΣΤΙΑ

Στην ερώτηση αν θα άλλαζαν τόπο κατοικίας από το κέντρο στα προάστια, 40% απάντησε ναι και 60 % όχι.

2.4.1 Αν μένετε στα προάστια θα αλλάζατε τόπο κατοικίας προς το κέντρο;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ναι	9	11	20	19
B) Όχι	51	35	86	81

Στην ερώτηση αν θα μετακόμιζαν από τα προάστια στο κέντρο μόλις 19% απάντησε ναι και 81 % όχι.

2.5 Η κατοικία σας είναι:				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ιδιόκτητη	46	78	124	62
B) Επί μισθώσει	54	22	76	38

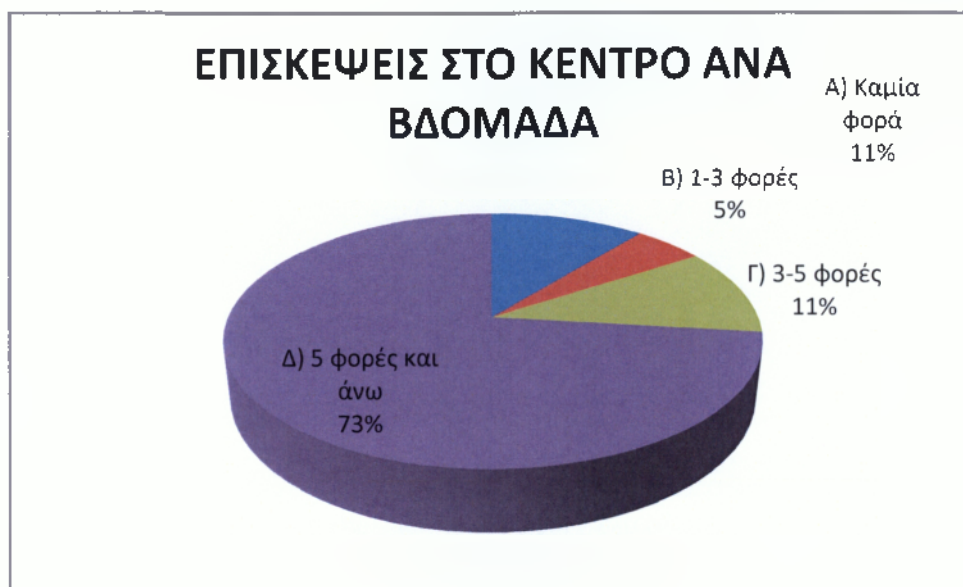
Το 62 % έχει ιδιόκτητη κατοικία, ενώ το 38% επί μισθώσει.

3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

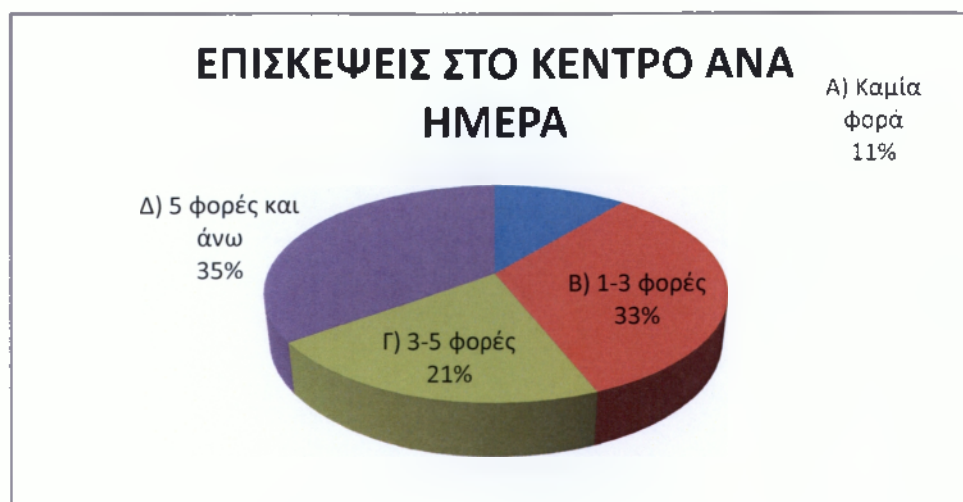
3.1 Ποια η συχνότητα επισκέψεώς σας στο κέντρο του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Τον μήνα:				
Α) Καμία φορά	0	4	4	2
Β) 1-3 φορές	6	22	28	14
Γ) 3-5 φορές	0	4	4	2
Δ) 5 φορές και άνω	94	70	164	82

Ανά εβδομάδα:	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Καμία φορά	6	16	22	11
B) 1-3 φορές	6	4	10	5
Γ) 3-5 φορές	22	0	22	11
Δ) 5 φορές και άνω	66	80	146	73

Ανά ημέρα:	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Καμία φορά	8	14	22	11
B) 1-3 φορές	46	20	66	33
Γ) 3-5 φορές	28	14	42	21
Δ) 5 φορές και άνω	18	52	70	35

Το 11% των ερωτηθέντων δεν επισκέπτεται καθημερινά το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου, το 33% το επισκέπτεται 1-3 φορές τη μέρα, 21% δύο φορές καθημερινά ενώ το 35 % τρεις φορές και άνω.

3.2 Ποιοι οι λόγοι που επισκέπτεστε κυρίως το κέντρο του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Επαγγελματικοί(λόγο δουλείας)	40	70	110	55
B) Εμπορικοί (για ψώνια)	2	6	8	4
Γ) Αναψυχής (για βόλτα)	6	4	10	5
Δ) Οφειλές σε υπηρεσίες	8	6	14	7
E) A+B	12	8	20	10
ΣΤ) B+Γ	12	6	18	9
H) A+Γ	20	0	20	10
Θ) Προσωπικοί	0	0	0	0

Οι λόγοι που το επισκέπτονται είναι κυρίως επαγγελματικοί σε ποσοστό 55%, 4% αποκλειστικά εμπορικοί (ψώνια), 5% αποκλειστικά αναψυχής (βόλτα) και 7% για υποχρεώσεις σε υπηρεσίες. Ένα 10% συνδυαστικά για επαγγελματικούς και εμπορικούς λόγους, ένα 9% συνδυαστικά για εμπορικούς και αναψυχής και ένα 10% για επαγγελματικούς και αναψυχής.

3.3 Θεωρείτε εύκολη ή δύσκολη την πρόσβαση σας στο κέντρο της πόλης του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Εύκολη	32	12	44	22
B) Δύσκολη	10	16	26	13
Γ) Δύσκολη μόνο τις ώρες αιχμής	52	42	94	47
Δ) Πολύ δύσκολη όλες τις ώρες	6	30	36	18

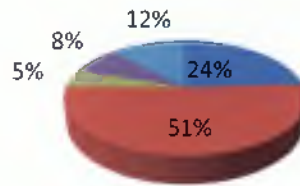

Στην ερώτηση που αφορά τη δυσκολία πρόσβασης στο κέντρο του Ηρακλείου το 22% απάντησε εύκολη, το 13% δύσκολη, το 47 % δύσκολη μόνο τις ώρες αιχμής και το 18% πολύ δύσκολη όλες τις ώρες.

3.4 Για ποιο βασικό λόγο θα αποφεύγατε να επισκεφθείτε το κέντρο του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Κυκλοφοριακό	20	28	48	24
B) Έλλειψη χώρων στάθμευσης	58	44	102	51
Γ) Συνωστισμός	4	6	10	5
Δ) Έλλειψη συχνής συγκοινωνίας	10	6	16	8
E) Άλλος λόγος	8	16	24	12

ΑΠΟΦΥΓΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΚΕΝΤΡΟΥ

- Α) Κυκλοφοριακό
- Β) Έλλειψη χώρων στάθμευσης
- Γ) Συνωστισμός
- Δ) Έλλειψη συχνής συγκοινωνίας
- Ε) Άλλος λόγος

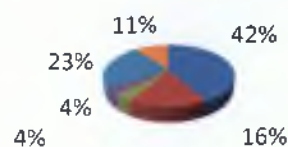

Οι λόγοι που θα απέφυγαν να επισκεφτούν το κέντρο, σε ποσοστό 24% απάντησε ότι είναι το κυκλοφοριακό, 51% έλλειψη χώρων στάθμευσης, 5% λόγω συνωστισμού και 8% λόγω έλλειψης συχνής συγκοινωνίας.

3.5 Με ποιο μεταφορικό μέσον γίνεται η επίσκεψή σας στο κέντρο της πόλης του Ηρακλείου;	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο
				%
Α) Ι.Χ.	44	40	84	42
Β) Μέσα μαζικής μεταφοράς	24	9	33	16,5
Γ) Ταξί	6	2	8	4
Δ) Ποδήλατο	4	4	8	4
Ε) Με τα πόδια	16	30	46	23
ΣΤ) Μηχανάκι	6	15	21	10,5

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΜΕΣΟ

- Α) Ι.Χ.
- Β) Μέσα μαζικής μεταφοράς
- Γ) Ταξί
- Δ) Ποδήλατο
- Ε) Με τα πόδια
- ΣΤ) Μηχανάκι

Το μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιεί το 42 % για να επισκεφτεί το κέντρο είναι Ι.Χ. , το 16% χρησιμοποιεί Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, το 4% ταξί και ποδήλατο, το 23% με τα πόδια και το 10,5% δίκυκλο.

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

4.1 Θεωρείτε ότι η πόλη του Ηρακλείου είναι κατάλληλα ανεπτυγμένη για τις σημερινές ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών του;					
A) Πάρα πολύ	10	4	14	7	
B) Αρκετά	42	12	54	27	
Γ) Λίγο	44	62	106	53	
Δ) Καθόλου	4	22	26	13	

Στην ερώτηση αν θεωρούν την πόλη του Ηρακλείου κατάλληλα ανεπτυγμένη για τις σημερινές ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών του, ένα ποσοστό 7% απάντησε πάρα πολύ, 27% αρκετά, 53% λίγο, ενώ ένα 13% θεωρεί ότι δεν είναι καθόλου.

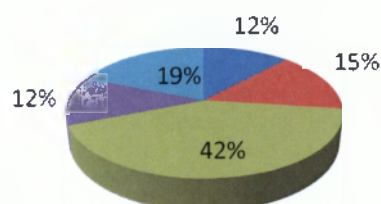
4.2 Σε ποια φάση ανάπτυξης βρίσκετε σήμερα το Ηράκλειο;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Εξέλιξη	86	72	158	79
B) Στασιμότητα	14	20	34	17
Γ) Φθίνουσα πορεία	0	8	8	4

4.3 Ποια μέτρα θεωρείτε πως θα πρέπει να πάρουμε για να μην οξυνθεί το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης στο Ηράκλειο;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Κανένα μέτρο, αυτό ανήκει στην δικαιοδοσία της κυβέρνησης	14	10	24	12
B) Αύξηση εργατικότητας, εύρεση δεύτερης εργασίας	22	8	30	15
Γ) Προσέλκυση τουρισμού	36	48	84	42
Δ) Δεν γνωρίζω, δεν απαντώ	20	4	24	12
E) Κάτι άλλο	8	30	38	19

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

- Α) Κανένα μέτρο, αυτό ανήκει στην δικαιοδοσία της κυβέρνησης
- Β) Αύξηση εργατικότητας, εύρεση δεύτερης εργασίας
- Γ) Προσέλκυση τουρισμού
- Δ) Δεν γνωρίζω, δεν απαντώ
- Ε) Κάτι άλλο

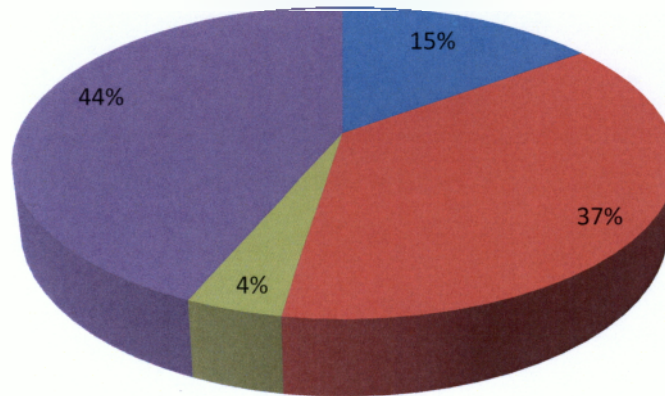

Στην ερώτηση ποια μέτρα θεωρείται πως θα πρέπει να παρθούν για να μην οξυνθεί το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης στο Ηράκλειο, ένα ποσοστό 12% απάντησε πως δεν πρέπει να παρθεί κανένα μέτρο καθώς αυτό ανήκει στη δικαιοδοσία της Κυβέρνησης. Ένα ποσοστό 15% θεωρεί ότι θα πρέπει να αυξηθεί η εργατικότητα με την εύρεση και δεύτερης εργασίας, ενώ το 42% απάντησε με την προσέλκυση τουρισμού. Ένα 12% δεν γνωρίζει- δεν απαντά, ενώ το 19% απάντησε κάτι άλλο.

4.4 Οι τιμές στα εμπορικά καταστήματα του κέντρου της πόλης είναι:				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Πολύ ακριβές	20	10	30	15
Β) Ακριβά	39	36	75	37,5
Γ) Φτηνά	4	4	8	4
Δ) Σε λογικά πλαίσια	37	50	87	43,5

ΤΙΜΕΣ ΣΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

■ Α) Πολύ ακριβές ■ Β) Ακριβές ■ Γ) Φτηνές ■ Δ) Σε λογικά πλαίσια

Από το σύνολο των ερωτηθέντων σε ποσοστό 15% θεωρούν ότι οι τιμές στα εμπορικά καταστήματα είναι πολύ ακριβές, το 37% ότι είναι απλά ακριβές, ένα 4% ότι είναι φτηνές και το 43,5% ότι είναι σε λογικά πλαίσια.

5. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

5. Παρακάτω καταγράφονται ορισμένα από τα κύρια προβλήματα που έχουν αντίκτυπο στην αστική ανάπτυξη της πόλης του Ηρακλείου. Σημείωσε το γράμμα Μ στα Μείζονα (μεγάλα) προβλήματα και το γράμμα Δ στα Δευτερεύοντα	Μείζονα Σύνολο %	Δευτερεύοντα Σύνολο %
Α)Κυκλοφοριακό	88	12
Β)Έλλειψη χώρων στάθμευσης	93	7
Γ)Αστική συγκοινωνία	29	71
Δ)Άναρχη δόμηση	76	24
Ε)Καθαριότητα	70	30
ΣΤ)Ελλιπής πεζοδρόμηση	39	61
Η)Έλλειψη χώρων αναψυχής-χώρων πρασίνου	68	32
Θ) Δημιουργία και βελτίωση οδικού δικτύου	76	24
Ι)Εγκληματικότητα	61	39
Κ)Αστυφιλία	58	42
Λ)Ανεργία	58	42
Μ)Συμφόρηση του κέντρου από Δημόσιες Υπηρεσίες	31	69

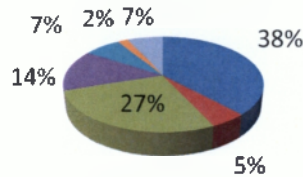
Στην ερώτηση για το ποια είναι τα κύρια προβλήματα με τα οποία οι κάτοικοι έρχονται αντιμέτωποι καθημερινά στην πόλη του Ηρακλείου, ένα μεγάλο ποσοστό 88% μας απάντησε ότι το κυκλοφοριακό είναι θέμα μείζονος σημασίας, ενώ το υπόλοιπο 12% το θεωρεί δευτερεύον. Η έλλειψη χώρων στάθμευσης κατά 93% θεωρείται θέμα μείζον και κατά 7% δευτερεύον. Την αστική συγκοινωνία το 29% τη θεωρεί μείζον και το 71% δευτερεύον. Την άναρχη δόμηση 76% μείζον και 24% δευτερεύον. Την καθαριότητα 70% μείζον και 30% δευτερεύον. Την ελλιπή πεζοδρόμηση 39% μείζον και 61% δευτερεύον. Την έλλειψη χώρων αναψυχής και χώρων πρασίνου 68% μείζον και 72% δευτερεύον. Τη δημιουργία και βελτίωση του οδικού δικτύου 76% μείζον και 24% δευτερεύον. Την εγκληματικότητα 61% μείζον και 39% δευτερεύον. Την αστυφιλία 58% μείζον και 42% δευτερεύον. Την ανεργία 58% μείζον και 42% δευτερεύον. Τη συμφόρηση του κέντρου από τις δημόσιες υπηρεσίες 31% μείζον και 69% δευτερεύον.

6. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ-ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΧΩΡΟΙ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ-ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ-ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ

6.1 Με ποια ρύθμιση θεωρείτε πως θα βελτιωθεί σημαντικά το κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης	34	42	76	38
B) Συχνότερη αστική συγκοινωνία	4	6	10	5
Γ) A+B	30	24	54	27
Δ) Κατάργηση της κυκλοφορίας Ι.Χ. στο κέντρο	12	16	28	14
Ε) Καλύτερη οδική συμπεριφορά	8	6	14	7
ΣΤ) Επιβολή δακτυλίου	2	2	4	2
Ι) Άλλος τρόπος	10	4	14	7

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

- A) Δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης
- B) Συχνότερη αστική συγκοινωνία
- Γ) A+B
- Δ) Κατάργηση της κυκλοφορίας Ι.Χ. στο κέντρο
- E) Καλύτερη οδική συμπεριφορά
- ΣΤ) Επιβολή δακτυλίου

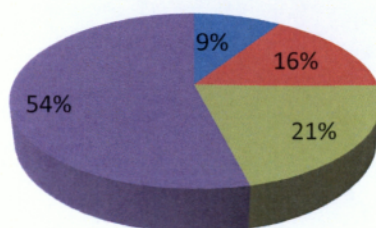

Στην ερώτηση με ποια ρύθμιση θεωρείται ότι θα βελτιωθεί σημαντικά το κυκλοφοριακό πρόβλημα 38% απάντησε με τη δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης, το 5% συχνότερη αστική συγκοινωνία, το 27% με συνδυασμό των δύο παραπάνω, το 14% με κατάργηση της κυκλοφορίας Ι.Χ. στο κέντρο, 7% με καλύτερη οδική συμπεριφορά, το 2 % με επιβολή δακτυλίου και άλλο ένα 7% με άλλους τρόπους.

6.2 Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε αστικά λεωφορεία;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) 1-4 Φορές την ημέρα	14	4	18	9
B) 1-4 Φορές την εβδομάδα	20	12	32	16
Γ) 1-4 Φορές τον μήνα	26	16	42	21
Δ) Δεν χρησιμοποιώ	40	68	108	54

ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ

- Α) 1-4 Φορές την ημέρα   ■ Β) 1-4 Φορές την εβδομάδα
■ Γ) 1-4 Φορές τον μήνα   ■ Δ) Δεν χρησιμοποιώ

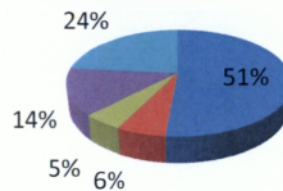

Σε αυτήν την ερώτηση ένα ποσοστό 9% χρησιμοποιεί αστικό λεωφορείο 1-4 φορές τη μέρα, το 16% 1-4 φορές τη βδομάδα, το 21% 1-4 φορές το μήνα και το 54% δεν χρησιμοποιεί καθόλου.

6.2.1 Ο λόγος που δεν χρησιμοποιείτε συχνά αστική συγκοινωνία για τις μετακινήσεις σας από και προς το κέντρο είναι:	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Γιατί έχετε δικό σας μεταφορικό μέσον	47	56	103	51,5
Β) Υψηλή τιμή του εισιτηρίου	8	4	12	6
Γ) Προτιμάτε ταξί	2	8	10	5
Δ) Λόγο αραιής συχνότητας των λεωφορείων	20	8	28	14
Ε) Άλλος λόγος	23	24	47	23,5

ΑΣΤΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Α) Γιατί έχετε δικό σας μεταφορικό μέσον
- Β) Υψηλή τιμή του εισιτηρίου
- Γ) Προτιμάτε ταξί
- Δ) Λόγο αραιής συχνότητας των λεωφορείων
- Ε) Άλλος λόγος

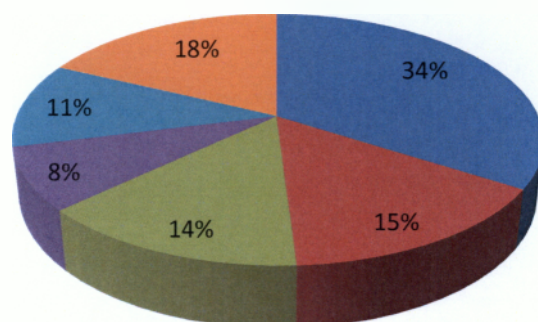
Οι λόγοι που οι ερωτηθέντες δεν χρησιμοποιούν συχνά αστική συγκοινωνία για το 54,5% είναι γιατί έχουν δικό τους μεταφορικό μέσο, το 6% λόγω υψηλής τιμής του εισιτηρίου, το 5% γιατί προτιμάει ταξί και 14% λόγω αραιής συχνότητας λεωφορείων.

6.3 Αν και η οικογένεια σας κατοικεί επίσης στην πόλη του Ηρακλείου, πόσα μεταφορικά μέσα έχετε σε σύνολο στην κατοχή σας από τις παρακάτω κατηγορίες;				
* Αυτοκίνητα				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) 1	26	42	68	34
Β) 2	14	16	30	15
Γ) 3	16	12	28	14
Δ) 4 και άνω	8	8	16	8
Ε) Δεν έχουμε	16	6	22	11
ΣΤ) Δεν απάντησαν	20	16	36	18

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

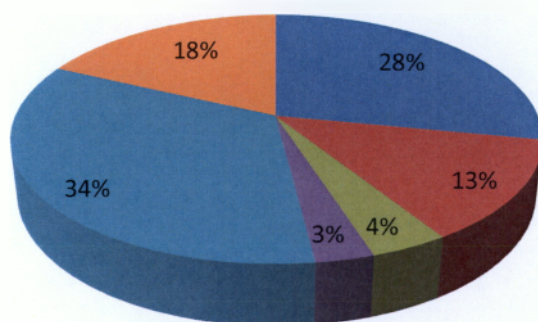
■ Α) 1 ■ Β) 2 ■ Γ) 3 ■ Δ) 4 και άνω ■ Ε) Δεν έχουμε ■ ΣΤ) Δεν απάντησαν

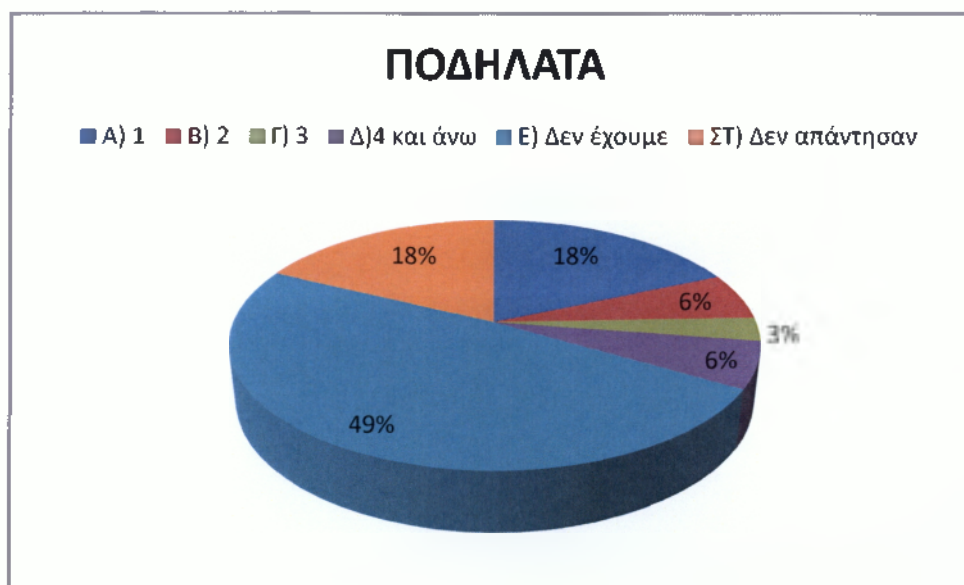
*Δίκυκλα	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) 1	12	44	56	28
Β) 2	14	12	26	13
Γ) 3	6	2	8	4
Δ) 4 και άνω	4	2	6	3
Ε) Δεν έχουμε	44	24	68	34
ΣΤ) Δεν απάντησαν	20	16	36	18

ΔΙΚΥΚΛΑ

■ Α) 1 ■ Β) 2 ■ Γ) 3 ■ Δ) 4 και άνω ■ Ε) Δεν έχουμε ■ ΣΤ) Δεν απάντησαν

* Ποδήλατα				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) 1	16	21	37	18,5
B) 2	4	8	12	6
Γ) 3	4	2	6	3
Δ)4 και άνω	6	6	12	6
E) Δεν έχουμε	50	47	97	48,5
ΣΤ) Δεν απάντησαν	20	16	36	18

Το 34% έχει στην κατοχή του ένα αυτοκίνητο, το 15% δύο αυτοκίνητα, το 14% τρία αυτοκίνητα, το 8% τέσσερα και άνω, το 4% δεν έχει αυτοκίνητο και το 18% δεν απάντησε γιατί προφανώς η οικογένεια του δε μένει στο Ηράκλειο.

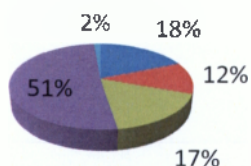
Το 28% έχει ένα δίκυκλο, το 13% έχει δύο δίκυκλα, το τέσσερα έχει δύο δίκυκλα, το 3% έχει τέσσερα και άνω, το 34% δεν έχει δίκυκλο, ενώ το 18% δεν απάντησε.

Το 18,5% έχει ένα ποδήλατο, το 6% δύο ποδήλατα, το 3% τρία ποδήλατα, το 6% έχει τέσσερα και άνω ποδήλατα, το 48,5% δεν έχει ποδήλατο στην κατοχή του και το 18% δεν απάντησε.

6.4 Πού οφείλετε η έλλειψη χώρων στάθμευσης στην πόλη του Ηρακλείου				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Στην άναρχη, αυθαίρετη και πυκνή δόμηση της πόλης	18	19	37	18,5
B) Στην υπερπληθώρα των αυτοκινήτων που επισκέπτονται καθημερινά την πόλη	16	8	24	12
Γ) Έλλειψη προνοητικότητας αρμοδίων και πολιτών	11	23	34	17
Δ) Όλα τα παραπάνω	54	48	102	51
Ε) Άλλος λόγος	1	2	3	1,5

ΕΛΛΕΙΨΗ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

- A) Στην άναρχη, αυθαίρετη και πυκνή δόμηση της πόλης
- B) Στην υπερπληθώρα των αυτοκινήτων που επισκέπτονται καθημερινά την πόλη
- Γ) Έλλειψη προνοητικότητας αρμοδίων και πολιτών

Το 18,5% πιστεύει ότι η έλλειψη χώρων στάθμευσης στην πόλη του Ηρακλείου οφείλεται στην άναρχη, αυθαίρετη και πυκνή δόμηση της πόλης, το 12% στην υπερπληθώρα των αυτοκινήτων που επισκέπτονται καθημερινά την πόλη, το 17% στην έλλειψη προνοητικότητας αρμοδίων και πολιτών, το 51% σε όλα τα παραπάνω και το 1,5% σε άλλους λόγους.

6.5 Θεωρείτε ότι το οδικό δίκτυο έχει βελτιωθεί επαρκώς τα τελευταία χρόνια, εντός και εκτός του κέντρου του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ναι	60	34	94	47
B) Όχι	40	66	106	53

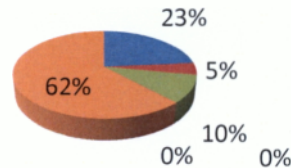
Το 47% θεωρεί ότι το οδικό δίκτυο έχει βελτιωθεί επαρκώς τα τελευταία χρόνια εντός και εκτός του κέντρου της πόλης του Ηρακλείου ενώ το 53% όχι.

6.5.1 Αν ναι, με ποιο τρόπο;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Κατασκευή νέων δρόμων (παραλιακός)	18	4	22	23,5
B) Κατασκευή αερογέφυρας (περιοχή Γιόφυρο, Αγ. Κων/νο)	2	2	4	4,5
Γ) Δημιουργία πεζοδρομίων	0	10	10	10
Δ) Δημιουργία πεζοδρομίων	0	0	0	0
Ε) Φωταγώγηση κεντρικών δρόμων	0	0	0	0
ΣΤ) Όλα τα παραπάνω	40	18	58	62

ΒΕΛΤΙΩΘΗΚΕ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ:

- Α) Κατασκευή νέων δρόμων (παραλιακός)
- Β) Κατασκευή αερογέφυρας (Γιόφυρος, Αγ. Κων/νος)
- Γ) Δημιουργία πεζοδρομων
- Δ) Δημιουργία πεζοδρομίων
- Ε) Φωταγώγηση κεντρικών δρόμων

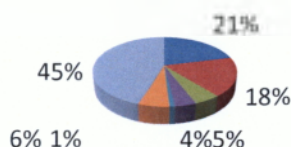

Αυτοί που απάντησαν ότι βελτιώθηκε το οδικό δίκτυο σε ποσοστό 23% θεωρούν ότι αυτό έγινε με την κατασκευή νέων δρόμων (παραλιακός), το 4,5% με την κατασκευή αερογέφυρας (Γιόφυρος, Αγ. Κων/νος) ,το 10% με τη δημιουργία πεζοδρομων και το 62% με τη φωταγώγηση κεντρικών δρόμων.

6.5.2 Αν όχι, πού θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Κατασκευή νέων δρόμων	10	14	24	21
Β) Κατασκευή αερογέφυρας	10	9	19	18
Γ) Δημιουργία πεζοδρομων	4	2	6	5
Δ) Δημιουργία πεζοδρομίων	0	4	4	4
Ε) Φωταγώγηση κεντρικών δρόμων	0	1	1	1
ΣΤ) Φανάρια	2	4	6	6
Η) Σε όλα τα παραπάνω	14	32	46	45

ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ.ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΣΕ:

- Α) Κατασκευή νέων δρόμων
- Β) Κατασκευή αερογέφυρας
- Γ) Δημιουργία πεζοδρομων
- Δ) Δημιουργία πεζοδρομίων
- Ε) Φωταγώγηση κεντρικών δρόμων
- ΣΤ) Φανάρια
- Η) Σε όλα τα παραπάνω

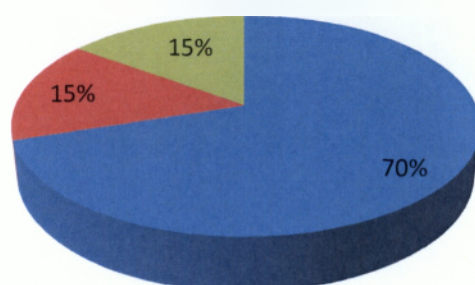

Αυτοί που θεωρούν ότι το οδικό δίκτυο δεν έχει βελτιωθεί επαρκώς τα τελευταία χρόνια πιστεύουν ότι θα πρέπει να δοθεί βαρύτητα στην κατασκευή νέων δρόμων σε ποσοστό 21%, στην κατασκευή αερογέφυρας 18%, στη δημιουργία πεζοδρομων 5%, στη δημιουργία πεζοδρομίων 4%, στη φωταγώγησης κεντρικών δρόμων 1%, στους φωτεινούς σηματοδότες 6% και σε όλα τα παραπάνω 45%.

6.6 Αρκετοί δρόμοι του Ηρακλείου έχουν πεζοδρομηθεί τα τελευταία χρόνια. Αυτό πώς το κρίνετε;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Θετικό	84	56	140	70
Β) Αδιάφορο	4	26	30	15
Γ) Αρνητικό	12	18	30	15

ΠΕΖΟΔΡΟΜΗΣΗ.ΘΕΤΙΚΟ-ΑΡΝΗΤΙΚΟ Η ΑΔΙΑΦΟΡΟ;

■ Α) Θετικό ■ Β) Αδιάφορο ■ Γ) Αρνητικό

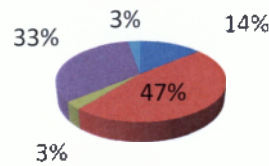

Θετικοί στη δημιουργία πεζοδρομων είναι το 70% των ερωτηθέντων, 15% αδιάφοροι και 15% αρνητικοί.

6.6.1 Αν το κρίνετε θετικό είναι επειδή:	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Έχει βοηθήσει σημαντικά στην ομαλή περιδιάβαση σας στο κέντρο του Ηρακλείου	6	14	20	14
Β) Έχει αλλάξει θετικά την εικόνα της πόλης	40	26	66	47
Γ) Έχουν δημιουργηθεί νέα εμπορικά στέκια	2	2	4	3
Δ) Όλα τα παραπάνω	36	10	46	33
Ε) Κάτι άλλο	0	4	4	3
Σύνολο:	84	56	140	100

ΘΕΤΙΚΟ ΓΙΑΤΙ:

- Α) Έχει βοηθήσει σημαντικά στην ομαλή περιδιάβαση σας στο κέντρο του Ηρακλείου
- Β) Έχει αλλάξει θετικά την εικόνα της πόλης
- Γ) Έχουν δημιουργηθεί νέα εμπορικά στέκια
- Δ) Όλα τα παραπάνω

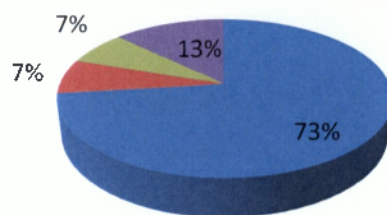

Αυτοί που είναι θετικοί στη δημιουργία πεζοδρομων, το 14% θεωρεί ότι έχει βοηθήσει σημαντικά στην ομαλή περιδιάβαση στο κέντρο, το 47% θεωρεί ότι έχει αλλάξει θετικά η εικόνα της πόλης, το 3% επειδή έχουν δημιουργηθεί νέα εμπορικά στέκια και άλλο ένα 3% για άλλους λόγους.

6.6.2 Αν το κρίνετε αρνητικό, για ποιο λόγο;	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Δυσχεραίνετε η ομαλή κυκλοφορία στο κέντρο της πόλης	10	12	22	73
Β) Ελαττώνετε η παράνομη στάθμευση παραπλεύρως των δρόμων που αν και παράνομο είναι εξυπηρετικό με ρίσκο πάντα μια κλήση	2	0	2	7
Γ) Προτιμάτε να κάνετε την βόλτα σας στο κέντρο με κάποιο μεταφορικό μέσο (αυτοκίνητο, μηχανάκι) παρά με τα πόδια	0	2	2	7
Δ) Κάτι άλλο	0	4	4	13

ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΓΙΑΤΙ:

- Α) Δυσχεραίνεται η ομαλή κυκλοφορία στο κέντρο της πόλης
- Β) Ελαττώνεται η παράνομη στάθμευση παραπλεύρως των δρόμων που αν και παράνομο είναι εξυπηρετικό με ρίσκο πάντα μια κλήση
- Γ) Προτιμάτε να κάνετε την βόλτα σας στο κέντρο με κάποιο μεταφορικό μέσο (αυτοκίνητο, μηχανάκι) παρά με τα πόδια
- Δ) Κάτι άλλο

Αυτοί που φαίνεται να είναι αρνητικοί στην πεζοδρόμηση πιστεύουν σε ποσοστό 73% ότι δυσχεραίνεται η ομαλή κυκλοφορία στο κέντρο της πόλης, 7% ότι ελαττώνεται η παράνομη στάθμευση παραπλεύρως των δρόμων που αν και παράνομο είναι εξυπηρετικό με ρίσκο πάντα μια κλήση, το 7% προτιμάει να κάνει τη βόλτα του στο κέντρο με κάποιο μεταφορικό μέσο παρά με τα πόδια και το 13% για άλλους λόγους.

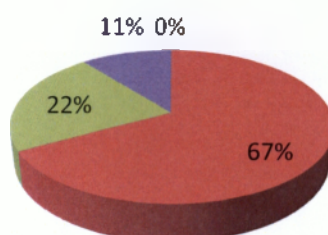
7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ

7.1 Πώς θα χαρακτηρίζατε το Ηράκλειο σήμερα;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Πόλη Πρασίνου	0	0	0	0
Β) Τσιμεντούπολη	76	58	134	67
Γ) Μια Σύγχρονη πόλη που ισορροπεί στο πράσινο και στο τσιμέντο	16	28	44	22
Δ) Κάτι άλλο	8	14	22	11

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΗΣ

- Α) Πόλη Πρασίνου
- Β) Τσιμεντούπολη
- Γ) Μια Σύγχρονη πόλη που ισορροπεί στο πράσινο και στο τσιμέντο
- Δ) Κάπως αλλιώς

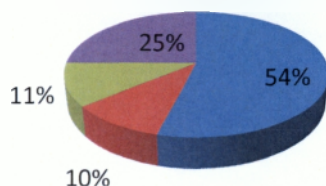

Το 67% θα χαρακτήριζε το Ηράκλειο ως τσιμεντούπολη, το 22% ως μια σύγχρονη πόλη που ισορροπεί στο πράσινο και στο τσιμέντο και το 11% κάπως αλλιώς.

7.2 Τι θεωρείτε απαραίτητο να δημιουργηθεί στο κέντρο της πόλης;	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Ένα πάρκο αναψυχής	72	36	108	54
Β) Μια πλατεία συγκεντρώσεων	8	12	20	10
Γ) Μίας παιδική χαρά	4	18	22	11
Δ) Δεν κρίνετε απαραίτητη την δημιουργία κάτι από τα παραπάνω, θα πρέπει να επικεντρωθούμε σε άλλους τομείς	16	34	50	25

ΤΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ:

- Α) Ένα πάρκο αναψυχής
- Β) Μια πλατεία συγκεντρώσεων
- Γ) Μια παιδική χαρά
- Δ) Δεν κρίνετε απαραίτητη την δημιουργία κάποιων από τα παραπάνω, θα πρέπει να επικεντρωθούμε σε άλλους τομείς

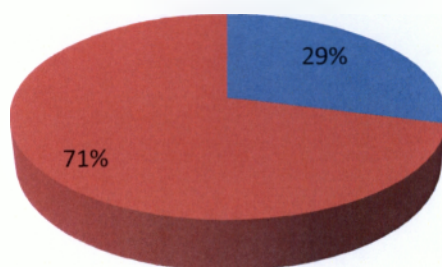

Το 54% θεωρεί απαραίτητο να δημιουργηθεί στο κέντρο της πόλης ένα πάρκο αναψυχής, το 10% μια πλατεία συγκεντρώσεων, το 11% μια παιδική χαρά και το 25% δεν κρίνει απαραίτητη τη δημιουργία κανενός από τα παραπάνω, αλλά θεωρεί ότι θα πρέπει να επικεντρωθούμε σε άλλους τομείς.

7.3 Θεωρείτε ότι το Ηράκλειο είναι μία καθαρή πόλη;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ναι	30	28	58	29
B) Όχι	70	72	142	71

ΗΡΑΚΛΕΙΟ...ΚΑΘΑΡΗ ΠΟΛΗ;

■ Α) Ναι ■ Β) Όχι

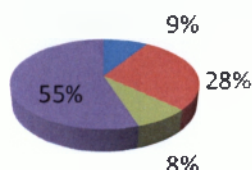

Το 29% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το Ηράκλειο είναι μια καθαρή πόλη, ενώ το 71% όχι.

7.4 Με ποιο τρόπο πιστεύετε πως θα βελτιωθεί περαιτέρω η εικόνα της πόλης όσο αφορά την καθαριότητα;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Με την αγορά επιπλέον εξοπλισμού (κάδοι, απορριμματοφόρα, εργατικό δυναμικό)	14	4	18	9
Β) Με την ατομική συμβολή κάθε πολίτη (περιβαλλοντική συνείδηση)	24	32	56	28
Γ) Με την επιβολή προστίμου στους παραβάτες	8	8	16	8
Δ) Με συνδυασμό όλων των παραπάνω	54	56	110	55

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

- Α) Με την αγορά επιπλέον εξοπλισμού (κάδοι, απορριμματοφόρα, εργατικό δυναμικό)
- Β) Με την ατομική συμβολή κάθε πολίτη (περιβαλλοντική συνείδηση)
- Γ) Με την επιβολή προστίμου στους παραβάτες

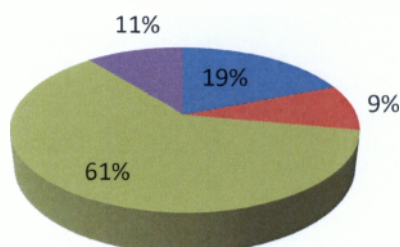

Το 9% θεωρεί ότι η εικόνα της πόλης όσον αφορά την καθαριότητα θα βελτιωθεί με την αγορά επιπλέον εξοπλισμού, σε ποσοστό 28% με την ατομική συμβολή κάθε πολίτη, το 8% με την επιβολή προστίμου στους παραβάτες και το 55% με συνδυασμό όλων των παραπάνω.

7.5 Ποια θεωρείτε ως κύρια εστία μόλυνσης στο περιβάλλον του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Βιομηχανική περιοχή Ηρακλείου	16	22	38	19
Β) Δ.Ε.Η	8	10	18	9
Γ) Καυσαέριο αυτοκινήτων	56	66	122	61
Δ) Διαχείριση σκουπιδιών	20	2	22	11

ΕΣΤΙΑ ΜΟΛΥΝΣΗΣ

- Α) Βιομηχανική περιοχή Ηρακλείου ■ Β) Δ.Ε.Η
■ Γ) Καυσαέριο αυτοκινήτων ■ Δ) Διαχείριση σκουπιδιών

Σε ποσοστό 19% οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η κύρια εστία μόλυνσης στο περιβάλλον του Ηρακλείου είναι η ΒΙ.ΠΕ, σε ποσοστό 19% η ΔΕΗ, το 61% το καυσαέριο των αυτοκινήτων και το 11% η διαχείριση των σκουπιδιών.

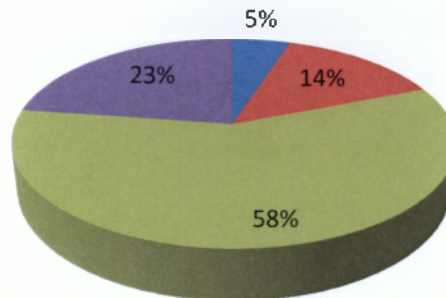
7. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

8.1 Θεωρείτε τις Δημόσιες Υπηρεσίες και τις Υπηρεσίες Κοινής Ωφελείας της πόλης του Ηρακλείου εξυπηρετικές και λειτουργικές;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Πάρα πολύ	2	8	10	5
Β) Αρκετά	12	16	28	14
Γ) Λίγο	64	52	116	58
Δ) Καθόλου	22	24	46	23
Σύνολο:	100	100	200	100

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ- ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

■ Α) Πάρα πολύ   ■ Β) Αρκετά   ■ Γ) Λίγο   ■ Δ) Καθόλου

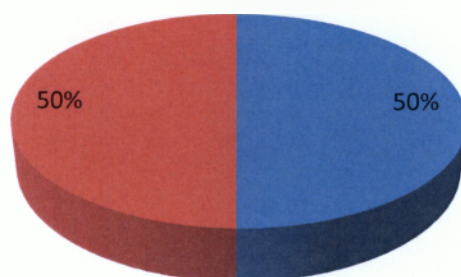

Ένα ποσοστό 5% θεωρεί τις Δημόσιες Υπηρεσίες και τις Υπηρεσίες Κοινής Ωφελείας της πόλης του Ηρακλείου πάρα πολύ εξυπηρετικές και λειτουργικές, το 14% αρκετά λειτουργικές, το 58% λίγο και το 23% καθόλου.

8.2 Θα επιθυμούσατε την αποσυμφόρηση του κέντρου από τις Δημόσιες Υπηρεσίες;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Ναι	55	45	100	50
Β) Όχι	43	57	100	50
Σύνολο:	98	102	200	100

ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

■ A) Ναι ■ B) Όχι

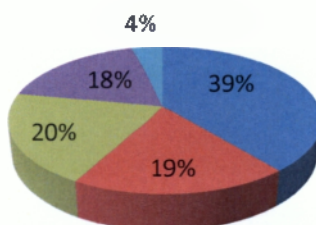

Το 50% θα επιθυμούσε την αποσυμφόρηση του κέντρου από τις Δημόσιες Υπηρεσίες και το υπόλοιπο 50% όχι.

8.2.1 Αν ναι, γιατί θεωρείτε ότι:			
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο %
A) Προκαλούν μεγάλο συνωστισμό στην πόλη, μπλοκάροντας την ομαλή λειτουργία του κέντρου	18	21	39
B) Οι πολίτες θα εξυπηρετούνται πιο εύκολα και πιο γρήγορα	10	9	19
Γ) Τα είδη υπάρχοντα κτίρια που στεγάζουν τις Δημόσιες Υπηρεσίες θα αξιοποιηθούν σε άλλους τομείς και θα δημιουργηθούν νέα ποιο λειτουργικά	15	5	20
Δ) Θα ανασάνει και θα επεκταθεί η πόλη	12	6	18
Ε) Άλλος λόγος	0	4	4

ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΑΙ ΓΙΑΤΙ:

- Α) Προκαλούν μεγάλο συνωστισμό στην πόλη, μπλοκάροντας την ομαλή λειτουργία του κέντρου
- Β) Οι πολίτες θα εξυπηρετούνται πιο εύκολα και πιο γρήγορα
- Γ) Τα είδη υπάρχοντα κτίρια που στεγάζουν τις Δημόσιες Υπηρεσίες θα αξιοποιηθούν σε άλλους τομείς και θα δημιουργηθούν νέα πιο λειτουργικά

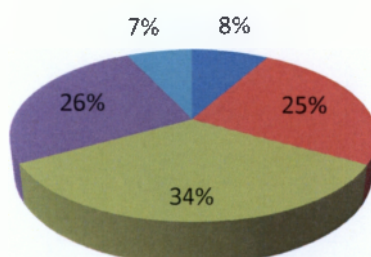

Αυτοί που επιθυμούν την αποσυμφόρηση του κέντρου από τις Δημόσιες Υπηρεσίες σε ποσοστό 39% θεωρούν ότι προκαλούν μεγάλο συνωστισμό στην πόλη μπλοκάροντας την ομαλή λειτουργία του κέντρου, το 19% θεωρεί ότι οι πολίτες θα εξυπηρετούνται πιο εύκολα και πιο γρήγορα, το 20% θεωρεί ότι τα ήδη υπάρχοντα κτίρια που στεγάζουν τις Δημόσιες Υπηρεσίες θα αξιοποιηθούν σε άλλους τομείς και θα δημιουργηθούν νέα πιο λειτουργικά, το 18% υποστηρίζει ότι θα ανασάνει και θα επεκταθεί η πόλη και το 4% για άλλους λόγους.

8.2.2 Αν όχι, γιατί θεωρείτε ότι:			
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο %
Α) Δεν επηρεάζουν αρνητικά την ομαλή λειτουργία του κέντρου της πόλης	4	4	8
Β) Οι πολίτες εξυπηρετούνται ομαλά από την είδη υπάρχουσα θέση τους στο κέντρο	15	10	25
Γ) Κάτι τέτοιο θα επηρεάσει πολύ αρνητικά την εμπορική κίνηση των καταστημάτων της πόλης	12	22	34
Δ) Σας αρέσει να συνδυάζετε ψώνια και δουλειές μαζί	8	18	26
Ε) Άλλος λόγος	4	3	7

ΑΠΟΣΥΜΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΧΙ ΓΙΑΤΙ:

- Α) Δεν επηρεάζουν αρνητικά την ομαλή λειτουργία του κέντρου της πόλης
- Β) Οι πολίτες εξυπηρετούνται ομαλά από την είδη υπάρχουσα θέση τους στο κέντρο
- Γ) Κάτι τέτοιο θα επηρεάσει πολύ αρνητικά την εμπορική κίνηση των καταστημάτων της πόλης
- Δ) Σας αρέσει να συνδυάζετε ψώνια και δουλειές μαζί
- Ε) Άλλος λόγος

Αυτοί που δεν επιθυμούν την αποσυμφόρηση του κέντρου από τις Δημόσιες Υπηρεσίες θεωρούν σε ποσοστό 8% ότι δεν επηρεάζουν αρνητικά την ομαλή λειτουργία του κέντρου της πόλης, το 25% πιστεύει ότι οι πολίτες εξυπηρετούνται ομαλά από την υπάρχουσα θέση τους στο κέντρο, το 34% ότι κάτι τέτοιο θα επηρεάσει πολύ αρνητικά την εμπορική κίνηση των καταστημάτων της πόλης και ένα 7% αρέσκεται στο να συνδυάζει ψώνια και δουλειές μαζί.

8.3 Θεωρείτε ουσιαστικό τον ρόλο των κοινωνικών φορέων στην πόλη του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ναι	66	62	128	64
B) Όχι	34	38	72	36

Το 64% θεωρεί ουσιαστικό το ρόλο των Κοινωνικών Φορέων στην πόλη του Ηρακλείου ενώ το 36% όχι.

8.4 Σε ποιους κοινωνικούς φορείς θα πρέπει να ενισχυθεί η δράση τους;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) ΚΑΠΗ	4	6	10	5
Β) Κέντρα Απεξάρτησης	44	56	100	50
Γ) Κέντρα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης	42	30	72	36
Δ) Κάποιο άλλο	10	8	18	9

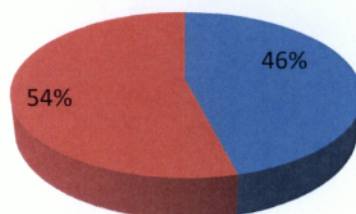

Ένα ποσοστό 5% θεωρεί ότι η δράση των κοινωνικών φορέων θα πρέπει να ενισχυθεί στα Κ.Α.Π.Η. , το 50% στα Κέντρα Απεξάρτησης το 36% στα Κέντρα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης και το 9% σε άλλους φορείς.

8.5 Νιώθετε ασφαλείς στην πόλη του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Ναι	54	38	92	46
Β) Όχι	46	62	108	54

ΝΙΩΘΕΤΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΗ;

■ A) Ναι ■ B) Όχι

Το 46% των ερωτηθέντων νιώθει ασφάλεια στην πόλη του Ηρακλείου ενώ το 54% όχι.

8.6 για ποιο λόγο θεωρείτε ότι διαδραματίζονται εγκληματικές ενέργειες κατά καιρούς στην πόλη μας;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Είναι φαινόμενο των μεγάλων πόλεων	24	16	40	20
B) Έλλειψη αστυνόμευσης	24	40	64	32
Γ) Οικονομική κρίση	14	24	38	19
Δ) Αδιαφορία Κοινωνικών φορέων	32	16	48	24
Ε) Όλα τα παραπάνω	6	4	10	5
Σύνολο:	100	100	200	100

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΛΟΓΩ:

- Α) Είναι φαινόμενο των μεγάλων πόλεων
- Β) Έλλειψη αστυνόμευσης
- Γ) Οικονομική κρίση
- Δ) Αδιαφορία Κοινωνικών φορέων
- Ε) Όλα τα παραπάνω

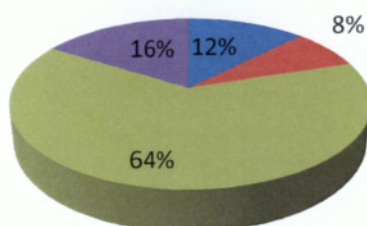
Ένα ποσοστό 20% θεωρεί ότι στη πόλη του Ηρακλείου διαδραματίζονται εγκληματικές ενέργειες γιατί είναι φαινόμενο των μεγάλων πόλεων, το 32% λόγω της έλλειψης αστυνόμευσης, το 19% λόγω οικονομικής κρίσης, το 24% πιστεύει ότι οφείλεται στην αδιαφορία των Κοινωνικών Φορέων και το 5% σε όλα τα παραπάνω.

9. ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

9.1 Θεωρείτε ότι οι πολιτικές και δημοτικές αρχές της πόλης αναδεικνύουν με τις κινήσεις και τις επιλογές τους την ιστορική-πολιτισμική φυσιογνωμία του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) Πάρα πολύ	8	12	20	10
Β) Αρκετά	26	26	52	26
Γ) Λίγο	54	48	102	51
Δ) Καθόλου	12	14	26	13
Σύνολο:	100	100	200	100

ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΥΝ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;

■ Α) Πάρα πολύ ■ Β) Αρκετά ■ Γ) Λίγο ■ Δ) Καθόλου

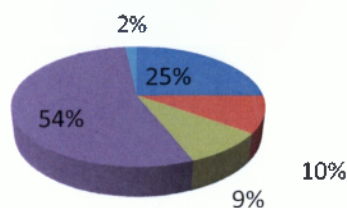

Ένα ποσοστό 10% θεωρεί ότι οι πολιτικές και δημοτικές αρχές της πόλης αναδεικνύουν με τις κινήσεις και τις επιλογές τους την ιστορική-πολιτισμική φυσιογνωμία του Ηρακλείου, το 26% αρκετά, το 51% λίγο και το 13% καθόλου.

9.2 Πού θεωρείτε ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα όσο αφορά την πολιτισμική κληρονομιά της πόλης μας;	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο
				%
Α) Στην συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων της	30	20	50	25
Β) Στην προβολή της κληρονομιάς μας προς τα έξω	10	10	20	10
Γ) Στην συνέχεια της παράδοσης	14	4	18	9
Δ) Σε όλα τα παραπάνω	46	62	108	54
Ε) Κάτι άλλο	0	4	4	2

ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΒΑΡΥΤΗΤΑ:

- Α) Στην συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων της
- Β) Στην προβολή της κληρονομιάς μας προς τα έξω
- Γ) Στην συνέχεια της παράδοσης
- Δ) Σε όλα τα παραπάνω
- Ε) Κάτι άλλο

Το 25% θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα όσον αφορά την πολιτισμική κληρονομιά της πόλης του Ηρακλείου στη συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων της, το 12% στην προβολή της κληρονομιάς μας προς τα έξω, το 9% στη συνέχεια της παράδοσης, το 54% σε όλα τα παραπάνω και το 2% κάπου αλλού.

9.3 Πόσα διατηρητέα κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, πιστεύετε ότι έχουμε εντός των τειχών της πόλης του Ηρακλείου;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
Α) 50-100	58	44	102	51
Β) 100-200	22	32	54	27
Γ) 200-300	16	18	34	17
Δ) 300-400	4	6	10	5

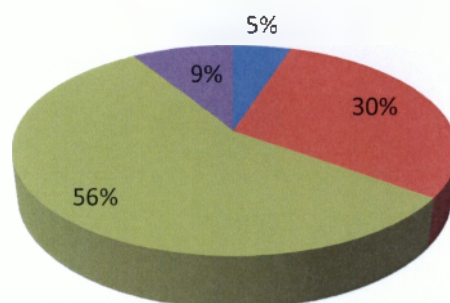

Το 51% πιστεύει ότι εντός των τειχών της πόλης του Ηρακλείου υπάρχουν 50-100 διατηρητέα κτίρια, το 27% 100-200, το 17% 200-300 και το 5% 300-400.

9.4 Θεωρείτε ότι οι εκδηλώσεις πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα που πραγματοποιούνται στην πόλη του Ηρακλείου είναι επαρκείς και σωστά οργανωμένες;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Πάρα πολύ	2	8	10	5
B) Αρκετά	34	26	60	30
Γ) Λίγο	60	52	112	56
Δ) Καθόλου	4	14	18	9

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

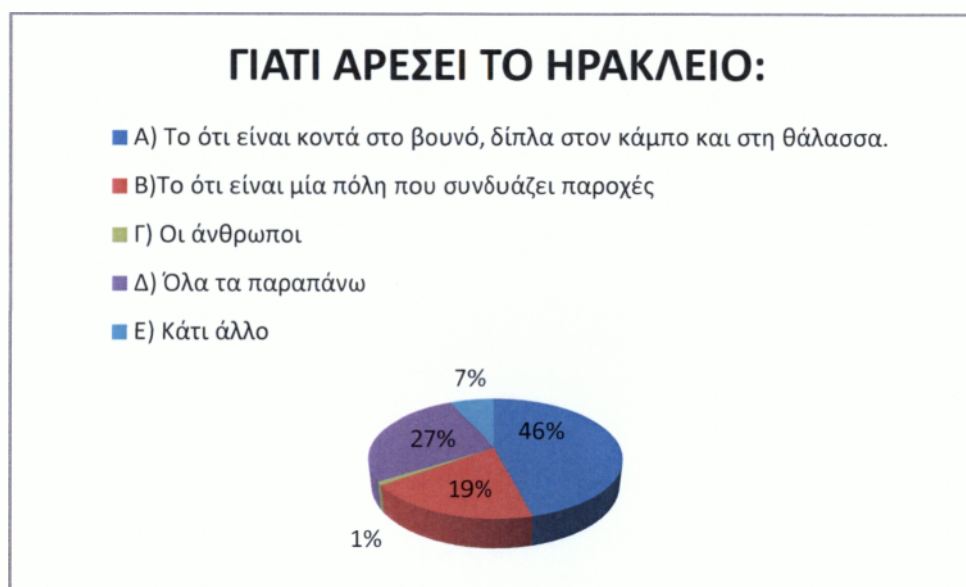
■ Α) Πάρα πολύ   ■ Β) Αρκετά   ■ Γ) Λίγο   ■ Δ) Καθόλου

Το 5% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι οι εκδηλώσεις πολιτιστικοί και κοινωνικού χαρακτήρα που πραγματοποιούνται στην πόλη του Ηρακλείου είναι πάρα πολύ επαρκείς και σωστά οργανωμένες, το 30% θεωρεί ότι είναι αρκετά, το 56% λίγο και το 9% καθόλου.

9.5 Παρακάτω καταγράφονται μερικά από τα πλεονεκτήματα της πόλης του Ηρακλείου. Σημείωσε Δ σε αυτά που Διατηρούνται και Φ σε αυτά που Φθείρονται.	ΔΙΑΤΗΡΟΥΝΤΑΙ ΣΥΝΟΛΟ %	ΦΘΕΙΡΟΝΤΑΙ ΣΥΝΟΛΟ %
A) Φιλοξενία των ντόπιων κατοίκων της πόλης	46	54
B) Πολιτισμική κληρονομιά (μνημεία, κτίρια)	63	37
Γ)Κρητική κουζίνα	28	72
Δ)Κρητική μουσική	26	74
Ε)Κρητικά προϊόντα	23	77
ΣΤ)Κρητική διάλεκτος	66	34
Η)Κρητική παράδοση	62	38

Το 46% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η φιλοξενία των ντόπιων διατηρείται και το 54% ότι φθείρεται, η πολιτισμική κληρονομιά σε ποσοστό 63% διατηρείται και 37% φθείρεται, η κρητική κουζίνα σε ποσοστό 28% διατηρείται και 72% φθείρεται, η κρητική μουσική σε ποσοστό 26% διατηρείται και 74% φθείρεται, τα κρητικά προϊόντα σε ποσοστό 23% διατηρούνται και 77% φθείρονται, η κρητική διάλεκτος σε ποσοστό 66% διατηρείται και 34% φθείρεται και η κρητική παράδοση (ήθη, έθιμα) 62% διατηρείται και 38% φθείρεται.

Σε ποσοστό 46% οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι το Ηράκλειο τους άρεσει επειδή είναι κοντά στο βουνό, δίπλα στον κάμπο και στη θάλασσα, 19% γιατί είναι μια πόλη που συνδυάζει παροχές, μόνο 1% λόγω των ανθρώπων, το 27% για όλα τα παραπάνω και το 7% για άλλο λόγο.

10. Αν είχατε την δυνατότητα να μετοικήσετε σε οποιαδήποτε άλλη πόλη της Ελλάδας ή του εξωτερικού, θα προτιμούσατε και πάλι την πόλη του Ηρακλείου σαν τόπο κατοικίας σας;				
	Κάτοικοι	Έμποροι	Σύνολο:	Σύνολο %
A) Ναι	56	68	124	62
B) Όχι	44	32	76	38
Σύνολο:	100	100	200	100

Στην τελική ερώτηση σε ποσοστό 62% οι ερωτηθέντες θα προτιμούσαν και πάλι σαν τόπο κατοικίας τους την πόλη του Ηρακλείου ενώ το 38% κάποια άλλη πόλη της Ελλάδας ή του εξωτερικού.

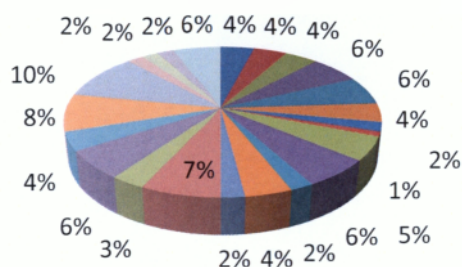
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΜΠΟΡΩΝ

1. Τι εμπορεύεται το κατάστημα σας;	
	Έμποροι
A) Φάρμακα	4
B) Οπτικά	4
Γ) Εισιτήρια ταξιδιών	4
Δ) (Καφετέρια)	6
E) Βιβλία	6
ΣΤ) Φωτογραφικά είδη	4
H) Τυρόπιτες	2
I) Έντυπο υλικό (εφημερίδα)	1
K) Γυναικεία αξεσουάρ	5
Λ) Κοσμήματα	6
M) Ξηρούς καρπούς	2
N) Είδη λαϊκής τέχνης	4
Ξ) Φρούτα λαχανικά	2
O) Υποδήματα	7
Π) Τουριστικά είδη	3
P) Εσώρουχα	6
Σ) Δερμάτινα είδη	4
Τα) Είδη ένδυσης	8
Υ) Είδη υπόδησης	10
Φ) Δίσκους, CD	2
X) Τρόφιμα	2
Ψ) Είδη καφέ, βότανα, μπαχαρικά	2
Ω) Παραδοσιακά προϊόντα	6
Σύνολο:	100

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

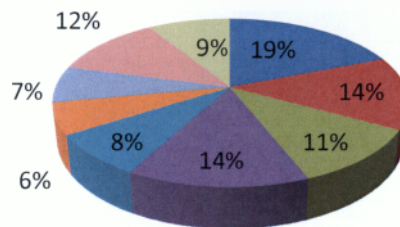
- Α) Φάρμακα
- Β) Οπτικά
- Γ) Εισιτήρια ταξίων
- Δ) (Καφετέρια)
- Ε) Βιβλία
- ΣΤ) Φωτογραφικά είδη
- Η) Τυρόπιτες
- Ι) Έντυπο υλικό (εφημερίδα)
- Κ) Γυναικεία αξεσουάρ
- Λ) Κοσμήματα
- Μ) Ξηρούς καρπούς
- Ν) Είδη λαϊκής τέχνης
- Ξ) Φρούτα λαχανικά
- Ο) Υποδήματα

2. Σε ποια οδό βρίσκεται;	
	Έμποροι
Α) Καλοκαιρινού	19
Β) Δαιδάλου	14
Γ) Ελ. Βενιζέλου (Λιοντάρια)	11
Δ) Δικαιοσύνης	14
Ε) Ίδης	8
ΣΤ) Χάνδακος	6
Η) Πλατεία Κορνάρου	7
Θ) 1866	12
Ι) 1821	9
Σύνολο:	100

ΟΔΟΣ

- Α) Καλοκαιρινού
- Β) Δαιδάλου
- Γ) Ελ. Βενιζέλου (Λιοντάρια)
- Δ) Δικαιοσύνης
- Ε) Ίδης
- ΣΤ) Χάνδακος
- Η) Πλατεία Κορνάρου
- Θ) 1866
- Ι) 1821

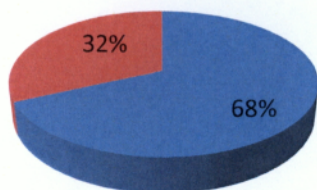
3. Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρησή σας;	
	Έμποροι
A) 1-5	24
B) 6-10	10
Γ) 11-20	16
Δ) 21-30	26
Ε) 31-40	6
ΣΤ) 40 και άνω	18
Σύνολο:	100

Σε ποσοστό 24% οι επιχειρήσεις λειτουργούν από 1-5 χρόνια, σε ποσοστό 10% από 6-10, σε ποσοστό 16% από 11-2- χρόνια και σε ποσοστό 18% 40 και άνω.

4. Η επιχείρησή σας είναι οικογενειακή;	
	Έμποροι
A) Ναι	68
B) Όχι	32
Σύνολο:	100

ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ;

■ A) Ναι ■ B) Όχι

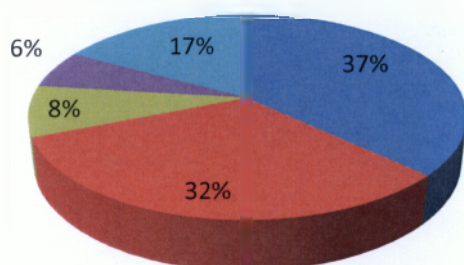

Σε ποσοστό 40% οι επιχειρήσεις είναι οικογενειακές, ενώ ο υπόλοιπο 60% όχι.

5. Πόσους υπαλλήλους απασχολεί;	
	Έμποροι
A) 0-1	37
B) 2-3	32
Γ) 4-5	8
Δ) 6-7	6
Ε) 8 και άνω	17
Σύνολο:	100

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

■ A) 0-1 ■ B) 2-3 ■ Γ) 4-5 ■ Δ) 6-7 ■ E) 8 και άνω

Το 37% των επιχειρήσεων απασχολούν από 0-1 υπαλλήλους, το 32% από 2-3, το 8% από 4-5, το 6% από 6-7 και το 17% από 8 και άνω.

6. Σε κτίριο ποιάς εποχής στεγάζεται η επιχείρησας;	
	Έμποροι
A) Βυζαντινής	4
B) Βενετσιάνικης	10
Γ) Κλασικής	6
Δ) Νεοκλασικής	16
E) Σύγχρονης	34
ΣΤ) Δεν γνωρίζω	30
Σύνολο:	100

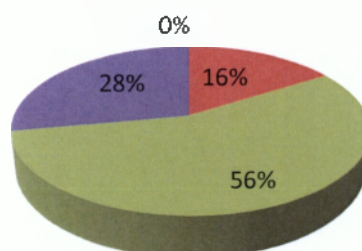

Σε ποσοστό 4% οι επιχειρήσεις στεγάζονται σε κτίρια Βυζαντινής εποχής, το 10% σε κτίρια Βενετσιάνικης, το 6% Κλασικής, το 16% Νεοκλασικής, το 34% Σύγχρονης και το 30% των εμπόρων δεν γνωρίζει.

7. Θεωρείτε ότι οι πολιτικές και δημοτικές αρχές του τόπου, ευνοούν με τις ενέργειες τους την εμπορική δραστηριότητα της πόλης;	
	Έμποροι
A) Πάρα πολύ	0
B) Πολύ	16
Γ) Λίγο	56
Δ) Καθόλου	28
Σύνολο:	100

ΠΟΣΟ ΕΥΝΟΟΥΝ ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;

■ A) Πάρα πολύ ■ B) Πολύ ■ Γ) Λίγο ■ Δ) Καθόλου

Σε ποσοστό 16% οι έμποροι θεωρούν ότι οι πολιτικές και δημοτικές αρχές ευνοούν με τις ενέργειες τους πολύ την εμπορική δραστηριότητα της πόλης, το 56% λίγο και το 28% καθόλου.

8. Ποία η εκτίμηση σας σχετικά με την εμπορική κινητικότητα της πόλης του Ηρακλείου σήμερα;	
	Έμποροι
A) Ανάπτυξη	32
B) Στασιμότητα	32
Γ) Φθίνουσα πορεία	36
Σύνολο:	100

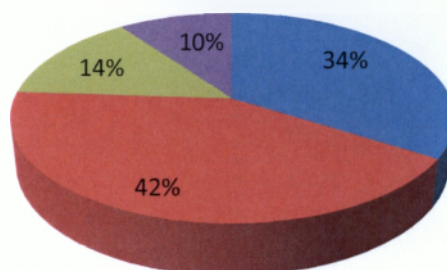

Σε ποσοστό 32% οι έμποροι θεωρούν ότι η εμπορική κινητικότητα της πόλης του Ηρακλείου παρουσιάζει ανάπτυξη, άλλο ένα 32% θεωρεί ότι είναι σε στασιμότητα και το υπόλοιπο 46% ότι παρουσιάζει φθίνουσα πορεία.

9. Πόσο πιστεύετε ότι έχει βοηθήσει ο τουρισμός στην ανάπτυξη της πόλης του Ηρακλείου	
	Έμποροι
A) Πάρα πολύ	34
B) Πολύ	42
Γ) Λίγο	14
Δ) Καθόλου	10
Σύνολο:	100

ΠΟΣΟ ΕΧΕΙ ΒΟΗΘΗΣΕΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;

■ Α) Πάρα πολύ ■ Β) Πολύ ■ Γ) Λίγο ■ Δ) Καθόλου

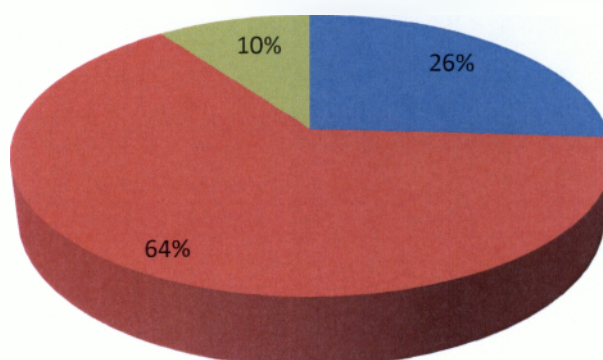

Το 34% των εμπόρων θεωρεί ότι ο τουρισμός έχει βοηθήσει πάρα πολύ στην ανάπτυξη της πόλης του Ηρακλείου, το 42% πολύ, το 14% λίγο και το 10% καθόλου.

10. Το κέντρο του Ηρακλείου διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές για να φιλοξενεί τους επισκέπτες - τουρίστες που το επισκέπτονται;	
	Έμποροι
Α) Ναι	26
Β) Όχι	64
Γ) Δεν απάντησαν	10
Σύνολο:	100

ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΤΟ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΝΤΑΙ;

■ Α) Ναι ■ Β) Όχι ■ Γ) Δεν απάντησαν

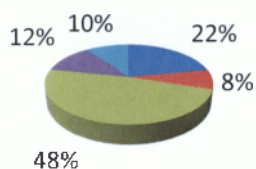

Το 26% των εμπόρων θεωρεί ότι το κέντρο του Ηρακλείου διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές για να φιλοξενεί τους επισκέπτες-τουρίστες, το 64% όχι και το 10% δεν απάντησε.

10.1 Αν όχι, σε ποιο τομέα χρειάζεται αναβάθμιση	
	Έμποροι
Α) Διαμονή (τουριστικά καταλύματα - ξενοδοχεία)	22
Β) Διασκέδαση (κέντρα διασκέδασης - ψυχαγωγίας)	8
Γ) Περιήγηση, ξενάγηση (αρχαιολογικοί χώροι - μουσεία)	48
Δ) Ψώνια (αγορά - εμπορικά καταστήματα)	12
Ε) Δεν απάντησαν	10
Σύνολο:	100

ΑΝ ΟΧΙ, ΣΕ ΠΟΙΟ ΤΟΜΕΑ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ;

- Α) Διαμονή (τουριστικά καταλύματα - ξενοδοχεία)
- Β) Διασκέδαση (κέντρα διασκέδασης - ψυχαγωγίας)
- Γ) Περιήγηση, ξενάγηση (αρχαιολογικοί χώροι - μουσεία)
- Δ) Ψώνια (αγορά - εμπορικά καταστήματα)
- Ε) Δεν απάντησαν

Το 22% των εμπόρων θεωρεί ότι η πόλη χρειάζεται αναβάθμιση στον τομέα της διαμονής, το 8% στην διασκέδαση, το 48% σε περιήγηση και ξενάγηση, το 12% στα εμπορικά καταστήματα και το 10% δεν απάντησε καθόλου.

5.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΩΝ

Συνοψίζοντας τα στοιχεία των ερωτηματολογίων και μέσα από μία προσωπική αλλά αντικειμενική θεώρηση των πορισμάτων της έρευνας που πραγματοποιήσαμε, θα παραθέσουμε τις παρατηρήσεις καθώς και τα θετικά ή αρνητικά συμπεράσματα στα οποία οδηγηθήκαμε, όπως αυτά διαμορφώθηκαν από την έκφραση της γνώμης των ίδιων των κατοίκων.

1* Οι κάτοικοι της πόλης του Ηρακλείου **στην πλειοψηφία τους είναι Έλληνες**, υπάρχει όμως ένα σημαντικό ποσοστό κατοίκων με ξένη υπηκοότητα οι οποίοι δραστηριοποιούνται και επαγγελματικά.

* Το μεγαλύτερο ποσοστό εμπόρων και γενικά κατοίκων όσο αφορά την εκπαίδευση, κυμαίνεται μεταξύ **δευτεροβάθμιας** και ακόμα περισσότερο **τριτοβάθμιας εκπαίδευσης**. Αγράμματος δεν παρατηρήθηκε κανένας, γεγονός πολύ θετικό για την πόλη του Ηρακλείου.

2* Η πλειοψηφία των Ηρακλειωτών που εξετάσαμε **κατοικεί στην πόλη** του Ηρακλείου από είκοσι χρόνια και πάνω. Οι περισσότεροι επειδή εδώ γεννήθηκαν ή λόγω συνθηκών.

* Οι ποιο πολλοί κάτοικοι **μένουν στα προάστια** και δεν θα άλλαζαν τόπο κατοικίας προς το κέντρο. Ενώ οι περισσότεροι έμποροι μένουν στο **κέντρο** και επίσης δεν θα άλλαζαν τόπο κατοικίας προς τα προάστια. Προφανώς για να βρίσκονται πιο κοντά στην δουλειά τους.

* Οι περισσότεροι από τους εμπόρους καθώς και από τους κατοίκους διαμένουν σε **ιδιόκτητη κατοικία**.

3* Σχεδόν όλοι οι έμποροι επισκέπτονται καθημερινά το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου πρωτίστως λόγω της δουλειάς τους, αλλά και για βόλτα σε συχνότητα πάνω από μία φορά την ημέρα, καθημερινά.

* Οι κάτοικοι φαίνεται να έχουν εξίσου απαραίτητη ανάγκη για επίσκεψη του κέντρου, σχεδόν καθημερινά, επίσης για δουλειές, , για ψώνια για βόλτα, για οφειλές σε υπηρεσίες.

* Όσοι κινούνται με τα πόδια, με μηχανάκι ή με ποδήλατο, θεωρούν εύκολη την πρόσβαση τους στο κέντρο. Όσοι κινούνται με αυτοκίνητο την θεωρούν πολύ δύσκολη όλες τις ώρες, με μεγαλύτερη έμφαση στις ώρες αιχμής.

* Στην πλειοψηφία επισκέπτονται το κέντρο με Ι.Χ. καθώς δεν είναι λίγοι αυτοί που το επισκέπτονται με τα πόδια, με μέσα μαζικής μεταφοράς, μηχανάκι ή και ποδήλατο, ενίοτε με ταξί.

4* Η πόλη του Ηρακλείου θεωρείτε μέτρια ανεπτυγμένη για της σημερινές ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών της. Συγκριτικά πιο θετική είναι η εντύπωση των κατοίκων σε σχέση με αυτή των εμπόρων. Όλοι όμως συμφωνούν ότι το Ηράκλειο σαν πόλη εξελίσσεται.

* Η οικονομική κρίση είναι γεγονός και στο Ηράκλειο. Υπάρχουν όμως παράγοντες που την καταπραΰνουν, όπως η αυτάρκεια σε ντόπια προϊόντα.

* Οι τιμές στα εμπορικά καταστήματα χαρακτηρίζονται τόσο από τους κατοίκους όσο και από τους εμπόρους σχετικά έως πολύ ακριβές. Πολύ ελάχιστοι είναι εκείνοι που τις θεωρούν φτηνές.

5* Τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Ηράκλειο με ποσοστιαία σειρά είναι: Πρώτο πρόβλημα η έλλειψη χώρων στάθμευσης, δεύτερο με εξίσου μείζονος σημασίας το κυκλοφοριακό, τρίτο η άναρχη δόμηση, και ακολουθεί η λειτουργικότητα του οδικού δικτύου, η καθαριότητα, η έλλειψη χώρων πρασίνου και αναψυχής, η εγκληματικότητα, η αστυφιλία και η ανεργία.

Ως δευτερεύοντα προβλήματα χαρακτηρίζονται η λειτουργικότητα της αστικής συγκοινωνίας, η ελλιπής πεζοδρόμηση καθώς και η συμφόρηση του κέντρου από τις Δημόσιες Υπηρεσίες.

6* Οι **χώροι στάθμευσης** δεν είναι επαρκείς και η **αστική συγκοινωνία** όχι τόσο συχνή όσο χρειάζεται. Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν την κατάργηση της κυκλοφορίας Ι.Χ. στο κέντρο της πόλης.

* Οι περισσότεροι **δε χρησιμοποιούν αστική συγκοινωνία** για τις μετακινήσεις τους από και προς το κέντρο. Ο κύριος λόγος είναι γιατί διαθέτουν δικό τους μεταφορικό μέσον καθώς και γιατί η συχνότητα των λεωφορείων δεν είναι επαρκώς συχνή.

* Η **έλλειψη χώρων στάθμευσης** είναι γεγονός που οφείλετε στην άναρχη και αυθαίρετη δόμηση, στην υπερπληθώρα των αυτοκινήτων που κατακλύζουν καθημερινά το κέντρο, καθώς και στην έλλειψη προνοητικότητας αρμοδίων και πολιτών.

* Έχουν γίνει προσπάθειες για βελτίωση του **οδικού δικτύου** τα τελευταία χρόνια, όχι όμως επαρκείς.

* Η **πεζοδρόμηση** των δρόμων **κρίνεται θετική** στην πλειοψηφία τόσο από τους εμπόρους όσο και από τους κατοίκους. Έχει αλλάξει θετικά η εικόνα της πόλης, μίας και γίνεται πολύ πιο ευχάριστη η περιδιάβαση στο κέντρο και στα μαγαζιά.

* Βασικό **μειονέκτημα της πεζοδρόμησης** όπως συμπεράναμε από τα σχόλια των ερωτηθέντων, είναι η όξυνση του κυκλοφοριακού αφού οι κεντρικές αρτηρίες του κέντρου υπερφορτίζονται, χωρίς να διανοίγονται νέες.

7* Το Ηράκλειο σήμερα **χαρακτηρίζετε Τσιμεντούπολη** από την πλειοψηφία, επίσης δεν θεωρείτε καθαρή πόλη, γεγονός που απαιτεί και ατομική και συλλογική προσπάθεια από την πλευρά της πολιτείας.

* Κύρια **εστία μόλυνσης** στο περιβάλλον του Ηρακλείου αποτελεί το καυσαέριο των αυτοκινήτων.

* Αυτό που λείπει από την πόλη είναι οι πινελιές πρασίνου.

8* Οι Δημόσιες Υπηρεσίες και οι Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας δεν είναι και πάρα πολύ εξυπηρετικές και λειτουργικές.

* Ο ρόλος των κοινωνικών φορέων κρίνεται ουσιαστικός στην πόλη του Ηρακλείου.

* Οι κάτοικοι και περισσότερο οι έμποροι δεν νιώθουν ικανοποιητικά ασφαλείς μέσα στα όρια της πόλης. Παρόλο που το θέμα της ασφάλειας αποτελεί γενικό φαινόμενο των μεγαλουπόλεων, οι λόγοι στους οποίους οφείλετε είναι κυρίως η ελλιπής αστυνόμευση, η οικονομική κρίση και η αδιαφορία των κοινωνικών φορέων στο Ηράκλειο.

* Στο αν επιθυμούν την αποσυμφόρηση του κέντρου από τις δημόσιες υπηρεσίες, οι κάτοικοι τείνουν προς το ναι, ενώ οι έμποροι προς το όχι, γιατί φοβούνται ότι κάτι τέτοιο θα επηρεάσει πολύ αρνητικά την εμπορική κινητικότητα των καταστημάτων τους.

9* Στην ιστορική – πολιτισμική φυσιογνωμία της πόλης του Ηρακλείου παρόλο που και εκεί τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει φιλότιμες προσπάθειες από πλευράς του Δήμου, δεν φαίνεται να είναι επαρκείς.

* Τα καταγεγραμμένα διατηρητέα κτίρια, δημόσια και ιδιωτικά, στην πόλη του Ηρακλείου ξεπερνούν τα πεντακόσια, ενώ οι κάτοικοι έχουν παρατηρήσει στην πλειοψηφία τους μόνο τα εκατό.

* Οι εκδηλώσεις πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα που πραγματοποιούνται στην πόλη του Ηρακλείου χαρακτηρίζονται από λίγο έως αρκετά οργανωμένες.

* Ο λόγος για τον οποίο αρέσει η πόλη του Ηρακλείου στους κατοίκους της είναι επειδή βρίσκεται κοντά στο βουνό, μέσα στον κάμπο και δίπλα στην θάλασσα, καθώς και γιατί είναι μία πόλη που συνδυάζει παροχές.

* Στην τελική ερώτηση διαπιστώνουμε έντονο το τοπικό φρόνιμα των Ηρακλειωτών αφού δεν θα άλλαζαν τόπο κατοικίας ακόμα και αν είχαν την δυνατότητα να μετοικήσουν σε οποιαδήποτε άλλη πόλη, είτε της Ελλάδας είτε του εξωτερικού.

5.6 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΩΝ

β* Τα είδη τα οποία εμπορεύονται στους κεντρικούς οδούς της πόλης σε μεγαλύτερο ποσοστό είναι τα είδη ένδυσης, υπόδησης, γυναικεία αξεσουάρ, κοσμήματα, είδη κινητής τηλεφωνίας, καθώς και τοπικά προϊόντα στην κεντρική αγορά και τουριστικά είδη.

* Στην πλειοψηφία τους τα εμπορικά καταστήματα της πόλης του Ηρακλείου λειτουργούν από είκοσι έως τριάντα χρόνια. Παρατηρούνται πολλές νέες μεγάλες επιχειρήσεις καθώς και σημαντικό ποσοστό καταστημάτων που λειτουργούν πάνω από σαράντα χρόνια.

* Αυτό οφείλετε στο ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις όπως διαπιστώσαμε από την έρευνα μας είναι οικογενειακές και απασχολούνται λίγα άτομα σε αυτές.

* Τα περισσότερα καταστήματα στεγάζονται σε κτίρια σύγχρονης εποχής ενώ δεν είναι λίγα αυτά που έχουν κατάλοιπα από την Βυζαντινή, κυρίως Βενετσιάνικη, αλλά και Κλασσική εποχή.

* Οι απόψεις σχετικά με την εμπορική κινητικότητα της πόλης ποικίλουν. Οι πολιτικές και δημοτικές αρχές της πόλης φαίνεται να μην την ευνοούν αρκετά. Το ένα τρίτο υποστηρίζει ότι το Ηράκλειο αναπτύσσεται αφού κάθε μέρα ανοίγουν καινούρια μεγάλα εμπορικά καταστήματα, το άλλο ένα τρίτο υποστηρίζει ότι είναι στάσιμο και το υπόλοιπο ένα τρίτο ότι ακολουθεί φθίνουσα πορεία. Το πιθανότερο οι τελευταίοι να εκφράζουν την εμπορική κινητικότητα του καταστήματος τους.

* Η ύπαρξη τουρισμού κατά γενική ομολογία έχει βοηθήσει σημαντικά στην ανάπτυξη της πόλης του Ηρακλείου. Παρόλα αυτά όπως διαπιστώσαμε και από τις συνεντεύξεις το Ηράκλειο δεν διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές σε ξενοδοχειακές μονάδες για να φιλοξενεί τους τουρίστες που το επισκέπτονται. Υστερεί στην περιήγηση – ξενάγηση καθώς και στην διαμονή αφού δεν διαθέτει μεγάλο αριθμό ξενοδοχείων.

5.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

1. Να γίνεται αυστηρός έλεγχος στην **ανοικοδόμηση** της πόλης του Ηρακλείου βασισμένος σε σωστές και ολοκληρωμένες μελέτες ανάπτυξης.
2. Να μειωθεί έως να καταργηθεί η **κυκλοφορία Ι.Χ.** αυτοκινήτων στο κέντρο της πόλης του Ηρακλείου εντός των τειχών και να επιτραπεί η κυκλοφορία μόνο σε αστικά λεωφορεία, ταξί, μηχανάκια και κυρίως ποδήλατα.
3. Να δημιουργηθούν οργανωμένοι **χώροι στάθμευσης** σε κεντρικά σημεία περιμετρικά των τειχών, με σκοπό την ευκολότερη πρόσβαση και παραμονή στο κέντρο της πόλης τόσο των κατοίκων όσο και των επισκεπτών της. Η εύρεση των κατάλληλων χώρων μπορεί να γίνει με την χρήση και μελέτη του νέου πολεοδομικού σχεδίου της πόλης του Ηρακλείου.
4. Να αυξηθεί η συχνότητα των **αστικών λεωφορείων** και το αντίτιμο του εισιτηρίου να γίνει φθηνότερο τόσο για τις μετακινήσεις στο εσωτερικό της πόλης όσο και για αυτές από και προς τα προάστια, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες που έχουμε μεγάλη προσέλευση τουριστών.
5. Να ενισχυθεί το **οδικό δίκτυο** του Ηρακλείου εκτός των τειχών της πόλης με δημόσια έργα όπως βελτίωση και διάνοιξη νέων δρόμων, κατασκευή αερογέφυρας,

ρύθμιση φαναριών, φωταγωγήση και εντός των τειχών με δημιουργία επιπλέον πεζόδρομων και ποδηλατικής λουρίδας

6. Να γίνει αντικατάσταση σε όλες τις παλιές **ταμπέλες** και να συμπληρωθούν νέες πιο ευδιάκριτες και σε πιο εμφανή μέρη που αναφέρονται σε προορισμούς, σε μνημεία της πόλης, σε ονόματα κεντρικών οδών καθώς και στη αρίθμηση των κτιρίων.

7. Να γίνουν ποιο ευχάριστοι οι **πεζόδρομοι** με φωταγωγήση, κάδους απορριμμάτων, να φυτευτούν λουλούδια και παράλληλα να ληφθούν μέτρα για ποιο σωστή χρήση και οργάνωση τους, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πεζών και ειδικότερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

8. Να αγοραστεί επιπλέον εξοπλισμός από τον Δήμο για την **καθαριότητα** όπως κάδοι και απορριμματοφόρα, εργατικό δυναμικό καθώς και να καλλιεργηθεί η περιβαλλοντική συνείδηση των κατοίκων.

9. Να γίνει δενδροφύτευση και να επιλεγούν φυτά που δεν χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα, αλλά να δώσουν χρώμα και ευχάριστο τόνο στο **περιβάλλον** της πόλης του Ηρακλείου. Με αυτόν τον τρόπο να αναβαθμιστεί και η περιοχή πάνω στα τείχη για περπάτημα και κάπου εκεί να δημιουργηθεί ένα πάρκο αναψυχής.

10. Να μετακινηθούν και να συγκεντρωθούν όλες **οι υπηρεσίες** δημόσιες και μη που βρίσκονται στο κέντρο, σε ένα τεράστιο κτιριακό συγκρότημα έξω από το κέντρο της πόλης, αλλά κοντά σε αυτό. Προτεινόμενο μέρος είναι η περιοχή της Χαλέπας.

11. Να έρθει η **έδρα του εφετείου** στο Ηράκλειο γεγονός που θα εξυπηρετήσει όλη την Κρήτη.

12. Να πραγματοποιηθούν δράσεις οι οποίες να αφορούν την καλύτερη χωροθέτηση των καταστημάτων του κέντρου. **Καταστήματα** που εμπορεύονται παρόμοια είδη ή ίδιες υπηρεσίες να βρίσκονται σε συγκεκριμένα σημεία στο κέντρο της πόλης.

13. Να διασωθούν , να διατηρηθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν όλα τα παλιά **ιστορικά κτίρια** της πόλης του Ηρακλείου και να αναδειχτούν π.χ. με φωτισμό. Να αξιοποιηθούν τα υπάρχοντα δημόσια κτίρια σε άλλους τομείς σαν μουσεία, εκθεσιακοί χώροι, χώροι σεμιναρίων .

14. Τα **σύγχρονα κτίρια** να διαμορφωθούν με βάση το γραφικό ύφος που αποπνέει το Ηράκλειο ούτως ώστε να μην υπερισχύει το σύγχρονο σε σχέση με το παλιό παραδοσιακό και στο εξής να κατασκευάζονται κτίρια με τουλάχιστον πιο γραφικές προσόψεις. Να δοθούν κίνητρα προς αυτές τις κατευθύνσεις.

15. Να γίνουν πιο συντονισμένες προσπάθειες όσο αφορά την συντήρηση και ανάδειξη των **μνημείων** της πόλης, με φωτισμό, αναστήλωση και αναπαλαίωση.

16. Προσωπική επιθυμία η **κατασκευή ενός αγάλματος** στο κέντρο της πλατείας μπροστά από την Λότζια, με την φιγούρα ενός λυράρη να παίζει ανέμελα την λύρα για τους αγχωμένους διαβάτες που τον προσπερνούν.

17. Να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην **παιδεία** και στα **σχολικά κτίρια**. Αυτό εκφράστηκε ποιοτικά από τους ερωτηθέντες στην ερώτηση: Που θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην πόλη του Ηρακλείου

18. Να αυξηθεί το αίσθημα της **ασφάλειας** των πολιτών με συντονισμένες προσπάθειες όπως διακριτική αστυνόμευση και παράλληλα ποιο ενεργή δράση των **κοινωνικών φορέων**, ιδιαίτερα στα κέντρα απεξάρτησης, κοινωνικής ενσωμάτωσης καθώς και στα ορφανοτροφεία.

19. Οι φορείς και οι σύλλογοι, τα σωματεία, τα **κέντρα με κοινωνικό χαρακτήρα** να μεταφέρουν τα γραφεία τους σε κάποια συγκεκριμένη περιοχή της πόλης έτσι ώστε να μπορούν να συνεργάζονται μεταξύ τους και με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία μπορεί να συντονίζει, να συμβουλεύει, αλλά και συμβουλευεται με στόχο την καλύτερη οργάνωση και ανάπτυξη των κοινωνικών δομών της πόλης του Ηρακλείου.

20. Οι **πολιτιστικοί σύλλογοι** και οι αρμόδιοι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να συνεχίσουν τη σημαντική τους δραστηριότητα και να την εμπλουτίσουν με περισσότερες συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις , οι οποίες να είναι ελκυστικότερες στο νεανικό κόσμο καθώς και να γίνει καλύτερη διαφήμιση τους στο κοινό.

21. Να γίνουν πιο συντονισμένες προσπάθειες για **διαφήμιση και προβολή** της πόλης τόσο στην υπόλοιπη Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με κίνητρο την προσέλκυση επισκεπτών.

22. Να δημιουργηθεί **κέντρο παροχής πληροφοριών τουριστών**, σε κάποιο κεντρικό σημείο της πόλης, όπου εκεί θα μπορούν να λύνουν οποιαδήποτε απορία

τους και να τους παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες αλλά και προτάσεις για διαμονή, μετακίνηση και διασκέδαση στην πόλη του Ηρακλείου.

23. Σαν γενική παρατήρηση θα πρέπει να **μειωθούν οι σπατάλες** σε όλους τους τομείς τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βικελαία Βιβλιοθήκη
- Γραφείο Ενετικών Τειχών – Γραφείο παλιάς πόλης Δήμου Ηρακλείου, Παραγωγή - Σύνταξη- Επιμέλεια, Τα Τείχη Του Χάνδακα σελ 13 .
- Δήμος Ηρακλείου. Απολογισμός έργου 2003>2006. Ηράκλειο μια πόλη που αλλάζει. ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ Οκτώβριος 2006 Ηράκλειο.
- Δετοράκης Θεοχάρης (1986) Ιστορία της Κρήτης, Αθήνα.
- Δήμος Ηρακλείου. Γραφείο παλιάς πόλης. Προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης του Ηρακλείου. Πολεοδομική Μελέτη Ανάπλασης Β΄ Φάση-Τεύχος 1. Πρόταση Ανάπλασης Προστασίας και Ανάδειξης της Παλαιάς Πόλης του Ηρακλείου. Ιούνιος 2002.
- Δήμος Ηρακλείου. Γραφείο παλιάς πόλης. Προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης του Ηρακλείου. Προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης. Τεύχος Ι Ανάλυση-Προτάσεις.
- Δήμος Ηρακλείου. Γραφείο παλιάς πόλης. Προστασία και ανάδειξη της παλιάς πόλης του Ηρακλείου. Προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης, Τεύχος ΙΙ. Ιστορική εξέλιξη της πόλης: Αναλυτική έκθεση, Φεβρουάριος, 1999.
- Δήμος Ηρακλείου. Διεύθυνση Πολιτιστικών Υπηρεσιών
- Δήμος Ηρακλείου, Τμήμα Μουσικής Παιδείας και Εκδηλώσεων
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
- Κική Κουκούλη, Κτίριο Τεχνικό Περιοδικό. Τεύχος 28 22/9/2002 σελ.17.
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου
- Νομός Ηρακλείου. Γη των αντιθέσεων. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηρακλείου 2007. Εκδόσεις ΣΕΛΕΝΑ.
- Ξανθουδίδης Στέφανος (1939) Η Ενετοκρατία Εν Κρήτη και οι κατά των Ενετών Αγώνες των Κρητών, Αθήνα.
- Παναγιωτάκης Νικόλαος (1990) Κρήτη Ιστορία- Εικόνες, Ηράκλειο.
- Πολεοδομία Ηρακλείου
- Πρακτικίδης Ζαχαρίας (1983) Χωρογραφία της Κρήτης συνταχθείσα τω 1818, Νέα Έκδοση του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τμήματος Ανατολικής Κρήτης.
- Προφορική συνέντευξη με τον κύριο Μιχελογιαννάκη Ιωάννη στις 15/05/2009.
- Προφορική συνέντευξη με τον κύριο Τερζάκη Γεώργιο στις 11/05/2009.

- Προφορική συνέντευξη με τον κύριο James O' Meara στις 12/05/2009.
- Προφορική συνέντευξη με τους κυρίους Δουράμπελη Ιωάννη, Μπιτζιλαίου Νικόλαο και Χουρδάκη Σπυρίδων στις 10/05/2009.
- Σύλλογος Πολιτιστικής Ανάπτυξης Ηρακλείου
- Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Ηρακλείου
- Το Ηράκλειο σήμερα. Κοινωνικές συμπεριφορές και πολιτισμός της καθημερινότητας. Πρακτικό της εκδήλωσης που οργανώθηκε από την ανεξάρτητη δημοτική παράταξη Ηράκλεια Πρωτοβουλία στις 20/1/2008.
- Γεώργιος Σπανάκης (1990) Το Ηράκλειο στο πέρασμα των αιώνων. Έκδοση Δήμου Ηρακλείου, Ηράκλειο.
- Τζομπανάκη Χρυσούλα (1996) Χάνδακας. Η πόλη και τα Τείχη. Εταιρία Κρητικών Ιστορικών μελετών, Ηράκλειο.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- <http://grypas.heraklion.gr/heraklion-site/index.php?lang>
- <http://www.creta.gr/katalogos/classified.php?catid=8&subcatid=75>
- <http://1lyk-irakl.ira.sch.gr/history.html>
- http://www.cretaplanet=radio.gr/portal/index.php?option=com_content&new=article&id=21
- http://147.52.130.151/showtem_1.cfm?NID=1140
- http://stratigikos_sxediasmos.blogspot.com/
- <http://grypas.heraklion.gr/heraklion-site/sig.php?id=843>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=844&cid=2883&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=844&cid=2884&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2885&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2886&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2887&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=847&cid=2888&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=845&cid=2889&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=848&cid=2891&level=3&on=0>
- <http://grypas.heraklio.gr/heraklio-site/sig.php?id=848&cid=2892&level=3&on=0>
- http://sofoscrete.blogspot.com/2008/11/blog-post_26.html
- http://odvsseus.culture.gr/h/2/gh251.isp?obj_id=7227
- <http://www.krasanakis.gr/olympic.htm>
- <http://www.heraklion.citv.gr/municipality/library/vikelaiia-library.html>
- http://www.heraklion_citv.gr/municipolity/polykentro/polykentro.html
- http://www.heraklioncity.gr/city/archaeological_museum/archaeological_museum.htm?
- <http://www.heraklio-citv.gr.municipality/dimos/258.htm>

- http://www.heraklion_city/araicological_museum?archaeological
- http://www.heraklion_city.gr/city/historical_museum
- http://www.heraklion_city.gr/city/battle_of_crete.html.
- http://www.heraklion_city.gr/city/st_aikaterini_of_sinai
- http://www.ilodysseus.culture.gr/h/z/hg251.jsp?obi_id=716
- http://www.heraklion_city.gr/municipality/municipality_policy_protection/policy_protection.html
- http://www.heraklion_city.municipality/municipal-business/municipal-enterprises.html
- http://www.heraklion_city.gr/municipality/municipality/services/municipalservices.html
- <http://www.heraklion.gr/municipality/organization.html>
- http://www.heraklion.gr/city/useful_phones/useful_phones.html
- http://www.unema_her.com/maps/vphresies.htm
- www.explorecrete.com/Hraklion/62-Hraklion-today.html
- www.teicrete.gr/tei/el/gen_plurofl/tei_kretus/istorikokaiekseleks.html
- www.perifereianews.gr
-